

INCLUSIÓ, DIVERSITAT I COMUNICACIÓ ENTRE CULTURES

Manual per a docents amb activitats per
treballar a classe amb alumnat de secundària

Editat per Mireia Vargas-Urpí i Marta Arumí

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

eylbid

PRIMERA EDICIÓ

Juliol de 2022

EDITORES

Mireia Vargas-Urpí i Marta Arumí
Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Traducció i d'Interpretació i d'Estudis de l'Àsia Oriental
Campus de Bellaterra, 08193
Barcelona, Espanya

MAQUETACIÓ

Lagrua Studios

TRADUCCIÓ AL CATALÀ

Judith Raigal Aran

ISBN

ISBN 978-84-09-42061-2

Atribució 4.0 Internacional (CC BY 4.0)

El consorci estratègic EYLBID s'ha cofinançat amb el suport del programa Erasmus+ de la Unió Europea (núm. de contracte: 2019-1-ES01-KA201-064417). El contingut d'aquesta publicació reflecteix exclusivament els punts de vista de les autores i la Comissió no es fa responsable de l'ús que se'n faci.

La versió catalana d'aquest manual ha rebut també el suport del projecte "Young Natural Interpreters: Child Language Brokering in Education, Social Services and Healthcare" (ref. RTI2018-098566-A-I00), finançat pel Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats (MCIU/AEI/FEDER, UE).

INCLUSIÓ, DIVERSITAT I COMUNICACIÓ ENTRE CULTURES

Manual per a docents amb activitats per
treballar a classe amb alumnat de secundària

Editat per Mireia Vargas-Urpí i Marta Arumí

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Índex

Introducció	6
<hr/>	
CAPÍTOL 1	
Llengües en el dia a dia	12
<hr/>	
CAPÍTOL 2	
Societats culturalment diverses	42
<hr/>	
CAPÍTOL 3	
Traducció i interpretació: ponts entre llengües i cultures	60
<hr/>	
CAPÍTOL 4	
Què és la intermediació lingüística per part de menors? Per què existeix?	80
<hr/>	
CAPÍTOL 5	
Impacte emocional, identitat i relacions personals: pautes per a la intermediació lingüística per part de menors als centres educatius	94
<hr/>	
CAPÍTOL 6	
Sortides professionals relacionades amb les llengües	112

Introducció

Mireia Vargas-Urpi
Sarah Crafter
Evangelia Prokopiou

Una professora pregunta a l'Amira, una alumna de segon d'ESO, si li ve de gust acompanyar la directora a ensenyar el centre a la mare d'un nou alumne i ajudar-la a parlar-hi. La professora li comenta que la mare no parla català ni castellà perquè fa molt poc que han arribat al país. L'Amira es posa una mica nerviosa, però li agrada poder ajudar la mare de l'alumne nou i la directora.

És possible que aquesta situació et resulti familiar. Potser en alguna ocasió has tingut alumnes a classe que han hagut de traduir o interpretar per a algun company o membre de la família.

Aquest manual té dos objectius: a) celebrar el multilingüisme i sensibilitzar sobre les tasques de traducció i interpretació que duen a terme els joves a l'àmbit educatiu —activitat que també es coneix com a «intermediació lingüística per part de menors»— i b) posar a l'abast un recurs amb informació contextual i activitats destinades a oferir al professorat eines per comprendre millor què implica la intermediació lingüística per part de menors, perquè després puguin transmetre aquesta informació a l'alumnat.

Tant els infants com els adolescents tenen un paper molt important en els processos migratoris perquè acostumen a fer d'enllaç entre família, comunitat local i centre educatiu. L'escolarització i la immersió lingüística a la societat d'acollida poden ajudar els menors a aprendre la llengua o llengües oficials del nou país més ràpid que els seus pares o que altres adults. Quan actuen com a intermediaris lingüístics a l'escola, aporten diversitat lingüística als centres educatius i posen en pràctica les competències multilingües i multiculturalment que formen part del seu dia a dia. Aquest manual adreçat al professorat té l'objectiu d'ajudar tant els docents com els alumnes a explorar algunes de les qüestions complexes vin-

culades a la intermediació lingüística per part de menors en les societats modernes.

QUÈ ÉS «EYLBID»? QUÈ VOL DIR?

EYLBID és l'acrònim en anglès d'«Empowering Young Language Brokers for Inclusion in Diversity» (Empoderar joves intermediaris lingüístics per a la inclusió en la diversitat), un consorci estratègic creat amb el suport econòmic del programa Erasmus+ de la Unió Europea. Els socis d'EYLBID són la Universitat Autònoma de Barcelona, Alma Mater Studiorum - Università di Bologna, Leibniz Universität Hannover, Open University, University of Northampton i Kaneda Games.

L'equip d'EYLBID ha elaborat aquest manual adreçat als docents tenint en compte els quatre objectius principals del consorci:

- 1) entendre millor la intermediació lingüística per part de menors a Europa;
- 2) proposar un conjunt de pautes per als menors que duen a terme tasques d'intermediació lingüística a Europa;
- 3) dissenyar activitats relacionades amb la intermediació lingüística per treballar la inclusió en els programes d'educació secundària;
- 4) crear recursos educatius que siguin flexibles i oberts perquè es puguin utilitzar en diferents entorns d'aprenentatge.

Aquests objectius generals inclouen els següents objectius específics:

INTERMEDIACIÓ LINGÜÍSTICA PER PART DE MENORS

Sensibilitzar sobre els riscos que comporta la intermediació lingüística per part de menors si s'utilitza amb objectius que van més enllà de facilitar una comunicació bàsica en tràmits burocràtics menors.

LLENGÜES D'HERÈNCIA

Empoderar els menors a la nova societat mitjançant la revalorització de les llengües d'herència.

DIVERSITAT

Promoure la diversitat lingüística i cultural a l'educació secundària mitjançant les bones pràctiques d'interpretació als serveis públics.

MULTILINGÜISME

Sensibilitzar els menors del valor i la importància que té el plurilingüisme a l'Europa actual.

NOVES APROXIMACIONS

Fer difusió de noves aproximacions didàctiques amb l'objectiu d'aconseguir que l'alumnat desfavorit (a causa de les diferències culturals) participi en les activitats dutes a terme a classe.

EDUCACIÓ OBERTA

Crear recursos educatius que siguin flexibles i en accés obert perquè es puguin utilitzar en diferents entorns d'aprenentatge.

COHESIÓ SOCIAL

Millorar la cohesió social entre els menors d'origen migrant.

LA INTERPRETACIÓ COM A PROFESSIÓ

Presentar la interpretació com a sortida professional i les seves modalitats a l'alumnat que ja té un nivell de competència alt en dues o més llengües, així com als seus pares i tutors.

COM PUC FER SERVIR AQUEST MANUAL?

Aquest manual adreçat al professorat tracta diversos temes (es presenten a la pàgina següent) relacionats amb la intermediació lingüística per part de menors (és a dir, menors que tradueixen i interpreten per a familiars i companys) i el multilingüisme. Les activitats d'aquest manual s'orienten principalment a l'alumnat d'educació secundària (joves d'entre 11 i 18 anys). No obstant això, algunes activitats són més adequades per a alumnes més joves i, d'altres, per a alumnes més grans. Els temes i les activitats estan pensats perquè hi participi tota la classe. L'alumnat que ve d'un context multilingüe i multicultural podrà identificar-se més amb determinades activitats, mentre que a l'alumnat que ve de contextos monolingües se li oferirà contingut que l'acostarà a la diversitat d'experiències de la infància i al valor del multilingüisme i la multiculturalitat. Aquestes activitats també poden incorporar-se a altres activitats curriculars que puguin ampliar les competències personals, socials i de salut de l'alumnat, així com a les activitats relacionades amb l'aprenentatge de llengües i de geografia.

Els capítols es poden treballar de manera conjunta o per separat.

No és necessari treballar tots els capítols, però pot fer-se si es vol aprofundir en el tema.

Es pot treballar amb aquest manual de manera flexible perquè s'ha dissenyat per adaptar-se a necessitats docents i entorns d'aprenentatge diversos. Es pot triar, per exemple, treballar únicament un parell d'activitats per ajudar l'alumnat a reflexionar sobre determinats temes en les sessions de tutoria o per vincular-les a altres temàtiques que s'estiguin treballant a l'aula com a part del projecte educatiu del centre. També es pot utilitzar el manual íntegrament per preparar diversos tallers en els quals es treballi la interme-

diació lingüística per part de menors i la multiculturalitat o interculturalitat des d'una perspectiva més àmplia. El manual s'ha publicat en català, castellà, anglès, alemany i italià. Així doncs, també pot ser una font d'activitats i idees per **treballar la competència en mediació lingüística** a les classes de llengua, una de les competències principals incloses en el *Marc europeu comú de referència per a les llengües* (MECR).

Tots els capítols d'aquest manual tenen la mateixa estructura:

Introducció

Aquest apartat s'adreça principalment als docents. S'hi contextualitza el tema del capítol amb explicacions senzilles, exemples pràctics i curiositats que cridaran l'atenció de l'alumnat. En els requadres titulats «Aspectes clau per compartir amb l'alumnat» es presenten resums que contenen les idees principals del capítol, amb l'objectiu d'ajudar el docent a seleccionar la informació que compartirà amb els estudiants.

Activitats

El segon apartat està format per les activitats que es poden posar en pràctica a l'aula. A l'inici de cada activitat es presenten instruccions que ajudaran el docent a preparar l'activitat i dur-la a terme. Les activitats, en la majoria dels casos, es presenten amb fitxes preparades per imprimir. Les activitats també es poden trobar per separat al «[Banc de recursos](#)», al qual l'alumnat pot accedir des d'un dispositiu com ara un ordinador, un mòbil o una tauleta. En tots els casos es proposa un temps estimat per treballar a l'aula cada activitat, però cal tenir en compte que aquest temps estimat pot variar en funció del nombre d'alumnes.

QUÈ TROBARÉ EN AQUEST MANUAL?

Llengües en el dia a dia

Aquest capítol explora la naturalesa de les llengües i el paper que tenen a la nostra vida quotidiana. Sabies que al món es parlen més de 7100 llengües i que es considera que n'hi ha que estan en perill d'extinció? Aquest capítol t'ajudarà a conscienciar els alumnes de la importància de les llengües, independentment del nombre de parlants o del prestigi que tinguin.

Societats culturalment diverses

Què és per a tu la cultura? Quina relació té amb les llengües? Per què diem que vivim en societats multiculturals? En aquest capítol es presenten les nocions de cultura i comunicació intercultural.

Traducció i interpretació: ponts entre llengües i cultures

A les societats multilingües i multiculturals, els traductors i intèrprets són molt importants perquè la comunicació sigui efectiva. Les traduccions són omnipresents en el món actual i en aquest capítol, s'explica què cal per ser un bon traductor o traductora i quina diferència hi ha entre la traducció i la interpretació.

La intermediació lingüística per part de menors

A vegades, quan no es disposa d'un professional de la traducció o de la interpretació, es demana als menors que facin de mediadors lingüístics entre altres menors o persones adultes. En aquest capítol, es presenten definicions i idees per poder treballar aquest tema a l'aula i tractar la intermediació lingüística des de diverses perspectives.

Impacte emocional, identitat i relacions personals

Quan els menors fan d'intermediaris lingüístics per als adults o per a altres menors, pot ser que experimentin diverses emocions o percebin canvis en la seva relació amb els altres. En aquest capítol es descriuen pautes per saber com tractar aquestes qüestions tant amb l'alumnat que habitualment fa d'intermediari lingüístic com amb el grup classe en general. També s'inclouen algunes pautes perquè el professorat sàpiga com gestionar les situacions d'intermediació lingüística. Pot ser molt útil explorar i comentar aquestes pautes amb l'alumnat a classe.

Sortides professionals relacionades amb les llengües

Molts infants i adolescents plurilingües no saben que els seus coneixements en llengües podrien encaixar molt bé amb sortides professionals en l'àmbit de la traducció, la interpretació i la mediació. En aquest capítol es descriuen aquestes professions i es destaca com les llengües poden convertir-se en un actiu molt valuós en el món laboral.

Com a part del projecte EYLBID també s'ha desenvolupat un videojoc centrat en la intermediació lingüística per part de menors que pot fer-se servir com a punt de partida per treballar i debatre la major part de temes que es tracten en aquest manual. Trobareu el joc i la guia pedagògica aquí: <https://webs.uab.cat/eylbid/>

QUI SOM?

Les membres del projecte EYLBID responsable d'elaborar aquest manual formem un equip interdisciplinari. Som expertes en diferents disciplines (psicologia, traducció, interpretació, lingüística i anàlisi del discurs), la qual cosa fa que tinguem enfocaments que es complementen per tractar

els temes d'aquest manual. A més a més, estem situades en diferents països i, per tant, hem pogut compartir els nostres coneixements sobre com podria utilitzar-se aquest recurs en diferents llocs d'Europa.

Investigadores en traducció i interpretació

Marta Arumí és doctora en Traducció i Interpretació. És professora d'interpretació de conferències de l'alemany a l'espanyol a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i és la coordinadora del grup de recerca MIRAS al Departament de Traducció, Interpretació i Estudis de l'Àsia Oriental d'aquesta mateixa universitat.

Carme Bestué és doctora en Traducció i estudis interculturals. És professora de traducció jurídica a la UAB i tradueix de l'anglès i el francès al castellà.

Sofía García-Beyaert és doctora en Polítiques públiques i fa recerca sobre la comunicació intercultural com a assumpte d'interès públic. És professora d'interpretació a la UAB.

Anna Gil-Bardaji és doctora en Estudis de Traducció. És professora de traducció de l'àrab a l'espanyol i al català, i s'encarrega de coordinar el Màster en Estudis àrabs de la UAB.

Mariana Orozco-Jutorán és doctora en Traducció i Interpretació. Ensenya traducció de l'espanyol a l'anglès i coordina el Màster en Traducció jurídica i interpretació judicial de la UAB.

Judith Raigal Aran és graduada en Traducció i Interpretació i té un màster en Estudis de Traducció. Ensenya traducció i tradueix professionalment de l'anglès, l'alemany i el francès al català i el castellà.

Mireia Vargas-Urpí és doctora en Traducció i estudis interculturals. És professora de xinès a la UAB i tradueix del xinès al català.

Investigadores en psicologia

Sarah Crafter és doctora en Psicologia. És professora de psicologia cultural i del desenvolupament crític a la Open University.

Evangelia Prokopiou és doctora en Psicologia. És professora de cultura i desenvolupament humà, psicologia de l'educació i mètodes de recerca qualitativa a la University of Northampton.

Investigadores en lingüística aplicada i anàlisi del discurs

Rachele Antonini té un grau en Traducció i un doctorat en Sociolingüística. És professora de llengua i cultura i traducció audiovisual a la Università di Bologna.

Marta Estévez Grossi té un grau en Traducció i Interpretació i un doctorat en Interpretació i lingüística de la migració. És professora de lingüística al Departament de Llengües Romàniques de la Leibniz Universität Hannover.

Gema Rubio Carbonero és doctora en Comunicació lingüística i mediació multilingüe. Està especialitzada en anàlisi del discurs i és professora de llengua i cultura angleses a la UAB.

CAPÍTOL 1

Llengües en el dia a dia

Marta Estévez Grossi

En aquest capítol s'explora la naturalesa de les llengües i el paper que tenen en el nostre dia a dia. Després de treballar les activitats d'aquest capítol, l'alumnat podrà:

- Identificar la presència i l'ús de llengües diverses en la seva vida quotidiana;
- reflexionar sobre els vincles entre les llengües i entre llengües i cultures;
- entendre que els idiomes i les cultures estan vius i evolucionen amb el temps.

1.1 INTRODUCCIÓ

Tothom té la capacitat de parlar i d'expressar pensaments complexos mitjançant la llengua, i tot això és possible sense que sigui necessari que parlem el mateix idioma.

Les llengües ens envolten i tenen un paper molt important a les nostres vides, fins i tot abans de néixer. Ens permeten expressar sentiments, compartir experiències i pensaments i, en definitiva, ens ajuden a comunicar-nos. Però quin és l'origen de les llengües? Per què hi ha tantes llengües diferents al món i a la societat? Per què evolucionen les llengües? I què vol dir ser bilingüe o plurilingüe? La humanitat fa molt de temps que es formula aquestes preguntes i s'han anat responent de diferents maneres. En aquest capítol ens endinsem en la diversitat de les llengües per tal de trobar les nostres pròpies respostes.

1.2 LES LLENGÜES DEL MÓN I LES LLENGÜES DE LA NOSTRA VIDA

1.2.1 L'estatus de les llengües

S'estima que al món es parlen o se signen més de 7100 llengües. És una xifra impressionant, però cal assenyalar que el 40 % d'aquestes llengües estan en perill i que corren el risc de desaparèixer.

De fet, tan sols vint-i-tres d'aquestes llengües representen més de la meitat de la població mundial (almenys en el moment d'escriure aquest capítol). A continuació, es mostra una llista de les deu llengües més parlades del món, tenint en compte tant els parlants nadius com totes les persones que han après la llengua en qüestió com a segona llengua.

El nombre de parlants de cada llengua canvia constantment. Hi ha llengües que guanyen con-

SABIES QUE...

fins i tot quan encara som al ventre de la mare som capaços de distingir entre les llengües que ens resulten familiars i les que ens són desconegudes?

Hi ha estudis que suggereixen que els fetus són capaços de reconèixer els diferents patrons rítmics de les llengües com a mínim un mes abans de néixer.

TAULA 1. LES DEU LLENGÜES MÉS PARLADES DEL MÓN

Rang	Llengua	Parlants (en milions)	Família lingüística	Alfabet
1	Anglès	1348	Indoeuropea	Llatí
2	Xinès mandarí	1120	Sinotibetana	Sinogrames
3	Hindi	600	Indoeuropea	Devanagari
4	Espanyol	543	Indoeuropea	Llatí
5	Àrab estàndard	274	Afroasiàtica	Àrab
6	Bengalí	268	Indoeuropea	Bengalí
7	Francès	267	Indoeuropea	Llatí
8	Rus	258	Indoeuropea	Ciríl·lic
9	Portuguès	258	Indoeuropea	Llatí
10	Urdú	230	Indoeuropea	Nastaliq

Ethnologue (2021). Font: <https://www.ethnologue.com/guides/ethnologue200>

tínuament nous parlants i n'hi ha d'altres que en perden. Però per què hi ha llengües que tenen tants parlants i en canvi n'hi ha que estan a punt de desaparèixer?

Des del punt de vista lingüístic, no hi ha llengües superiors ni inferiors. Totes les llengües han anat evolucionant per expressar les necessitats dels seus parlants i disposen de regles gramaticals, fonètiques i morfològiques que els permeten fer-ho.

No obstant això, des d'una perspectiva social i política, hi ha llengües que es consideren més prestigioses que d'altres. En contextos multilingües, les persones que parlen llengües que es considera que tenen un estatus baix poden sentir-se pressionades a substituir la seva llengua materna per la llengua dominant. El procés gradual pel qual una comunitat abandona una llengua i la canvia per una altra s'anomena «**substitució lingüística**». Aquest fenomen és habitual entre els parlants de **llengües minoritàries**, que acostumen a substituir la seva llengua materna per la llengua o el dialecte **dominant** (que és més avantatjós socialment). En trobem molts exemples a tot el món: per exem-

ple, el cas de l'irlandès a Irlanda, el gallec o el català a Espanya, el sard a Itàlia o el quítxua al Perú.

El fenomen de la substitució lingüística també pot observar-se en contextos de migració. En aquests casos, les persones migrants i els seus fills i filles poden sentir-se obligats a adoptar la llengua o el dialecte majoritari del país o regió d'acollida. Aquesta situació sovint comporta que la llengua d'herència —la que parlava la família abans de migrar— s'acabi perdent en un parell de generacions. Evidentment, sempre hi ha moviments i iniciatives que intenten invertir aquestes tendències. L'èxit que puguin tenir depèn de molts factors diferents com, per exemple, el suport que rebin per part dels organismes governamentals i de la societat, les mesures polítiques que s'adoptin, el nombre de parlants implicats i els estereotips sobre les llengües minoritàries en qüestió.

Per què és important el futur de les llengües minoritàries? Per què és tan important conservar el major nombre de llengües possible? Perquè les llengües són molt més que una eina que s'utilitza per transmetre un missatge. Amb les llengües

també es transmeten coneixements històrics, culturals i socials. Les llengües acullen maneres diferents d'entendre la vida i el món, i posen en relleu la diversitat humana. A més a més, les llengües també estan intrínsecament relacionades amb les identitats religioses, ètniques i nacionals. A través de la llengua expressem aspectes de la nostra identitat, ja sigui l'origen geogràfic, l'origen social o fins i tot les nostres característiques físiques i fisiològiques (com l'edat, el sexe, etc.).

El filòsof George Steiner va dir una vegada...

«Quan mor una llengua, mor una manera d'entendre el món, una manera de veure el món.»

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **No hi ha llengües superiors o inferiors des del punt de vista lingüístic, però des d'una perspectiva social i política, hi ha llengües que es consideren més prestigioses que d'altres.**
- **Les persones que parlen llengües considerades de poc prestigi (llengües minoritàries, llengües en contextos de migració) se senten sovint pressionades socialment per abandonar la seva llengua i canviar-la per una llengua majoritària, amb més prestigi. Aquest fenomen es denomina «substitució lingüística».**
- **La substitució lingüística és una de les raons per les quals les llengües guanyen i perden parlants, i poden arribar a desaparèixer.**
- **Totes les llengües són valuoses, ja que transmeten coneixements històrics, culturals i socials, acullen perspectives diferents de la vida i del món i evidencien la diversitat humana.**

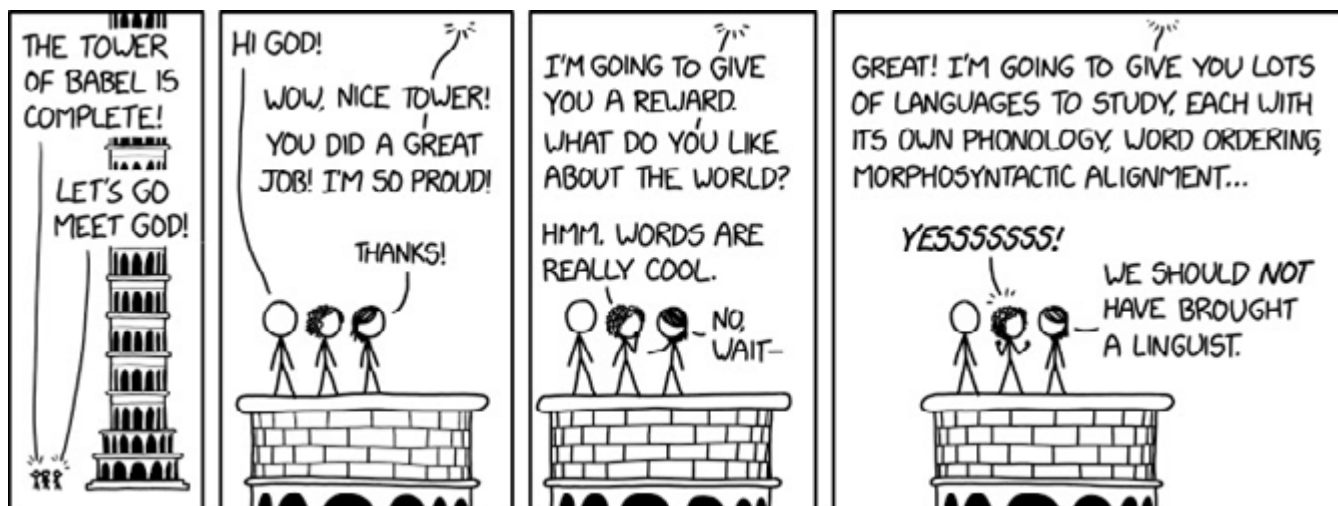
1.2.2 D'on venen les llengües?

En més d'una tradició mitològica s'atribueix l'aparició de la diversitat lingüística a una obra divina. Un dels mites més coneguts és el de la **Torre de Babel**, que recull el Gènesi. D'acord amb aquest mite, les persones parlaven una única llengua fins que van decidir edificar una torre tan alta que els permetés arribar al cel —podríem dir que va ser el primer gratacel de la història—. No obstant això, Déu va considerar el gest una mostra de vanitat i va decidir castigar els humans donant-los llengües diferents perquè no es poguessin entendre entre ells i dispersant-los per tot el món. Segons aquest mite, la diversitat lingüística és més aviat una maledicció que una benedicció. En altres mitologies, en canvi, el llenguatge es considera un

do diví que diferencia els éssers humans dels altres animals.

Avui en dia, des de l'àmbit de la lingüística s'ha arribat a altres conclusions de caràcter més científic. S'estima que els éssers humans van començar a parlar per primera vegada en algun moment entre el 100.000 i el 20.000 aC. Tot i que alguns experts consideren que va ser entre el 30.000 i el 20.000 aC., la veritat és que resulta difícil determinar amb precisió el moment exacte en què va sorgir el llenguatge, ja que no existeixen registres d'aquesta època que puguem consultar. Les primeres evidències del llenguatge escrit són del voltant del 3500 aC.

Una història alternativa del mite de la Torre de Babel

1. Hem acabat la Torre de Babel! Som-hi, anem a conèixer Déu!
2. Hola, Déu! / Bufa, quina torre més maca! / Molt bona feina! N'estic orgullós! / Gràcies!
3. Us donaré una recompensa. / Què us agrada del món? / Mmm... Les paraules són una passada / No, un moment...
4. Fantàstic! Us donaré moltes llengües per estudiar i cadascuna tindrà la seva pròpia fonologia, estructura, morfosintaxi... / Quina passada! / No hauríem d'haver convidat una lingüista.

Font: <https://m.xkcd.com/2421/>

No se sap amb certesa si totes les llengües es remunten a una sola llengua inicial o si les diverses llengües van aparèixer més o menys simultàniament en diferents llocs. Sí que s'ha pogut determinar que algunes llengües estan emparentades amb unes altres, és a dir, que comparteixen trets que, en alguns casos, indiquen un origen comú. La teoria lingüística que defensa aquesta idea és el model de l'**arbre genealògic de les llengües** i es remunta a mitjans del segle XIX. Aquesta teoria descriu la llengua com un organisme viu.

I tal com passa amb els organismes vius de qual-sevol espècie, també l'ésser humà, es considera que cada llengua ve d'una llengua mare, per bé que aquesta potser ja no existeix. Així doncs, les llengües que comparteixen una llengua mare es classifiquen dins d'una mateixa **família lingüística**. Aquest model permet classificar les llengües des d'un punt de vista genealògic.

Fixem-nos, per exemple, en les llengües romàniques, la família a la qual pertanyen totes les llengües derivades del llatí. En aquest grup, el llatí es considera la llengua mare. I l'italià, el francès,

l'espanyol, el portuguès, el gallec, el català, el romanès o el sard, per posar alguns exemples, es consideren llengües «filles», totes elles «germanes». En un sentit més ampli, la família de les llengües romàniques no és més que una branca d'un arbre genealògic més gran, la família de les llengües indoeuropees.

La tauleta de Kish, trobada a l'antiga ciutat sumèria de Kish (actualment Iraq) és del 3500 aC i es considera el document escrit més antic del món.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **No se sap amb exactitud quan va sorgir el llenguatge en els éssers humans, però es creu que probablement va ser entre 30.000 i 20.000 anys aC.**
- **Algunes llengües estan relacionades amb unes altres i les similituds que comparteixen suggereixen que tenen un origen comú o que van sorgir d'una «llengua mare» original. Aquesta és la base de la teoria lingüística que es coneix com el model de l'arbre genealògic (de les llengües). Segons aquesta teoria, les llengües poden classificar-se en famílies i subfamílies lingüístiques, representades per les branques d'un arbre genealògic.**
- **Existeixen unes 142 famílies lingüístiques diferents, a més de les llengües «aïllades», que són llengües sense vincles coneguts.**
- **La família lingüística indoeuropea és la més estesa del món. Algunes de les famílies lingüístiques més grans del planeta són la nigerocongolesa, l'austronèsia, la transnovaguineana, la sinotibetana i l'afroasiàtica.**
- **Les llengües de signes també són llengües naturals i no estan relacionades amb les llengües parlades per les comunitats o països dels quals són originàries.**

1.2.3 Per què evolucionen les llengües?

Hem vist que la llengua s'assembla més a un ésser viu que a un objecte estàtic. Aquesta afirmació posa en dubte una de les creences més arrelades sobre les llengües: la idea que una llengua és un objecte complet i perfectament acabat. Des d'aquesta perspectiva, qualsevol canvi en l'ortografia, la gramàtica o el vocabulari es considera una corrupció de la qual cal protegir les llengües.

No hi ha dubte que és molt important aprendre les normes d'una llengua per poder comunicar-se amb persones d'altres orígens geogràfics o socials més enllà del nostre grup social més pròxim. Però també és evident que els canvis formen part de la pròpia naturalesa del llenguatge i que les llengües evolucionen constantment. Els canvis més freqüents i que criden més l'atenció es produeixen en la pronunciació i el vocabulari, encara que també poden produir-se canvis en la gramàtica i fins i tot en l'ortografia. Però per què evolucionen les llengües?

Ho veurem amb un parell d'exemples. Quan hi ha plats bruts a la pica, què fas? Segurament, els rentes; a les Terres de l'Ebre, en canvi, els «escuren». La teva resposta dependrà del teu lloc d'origen. I si algú de Lleida et diu que «sisquere fes sol demà», voldrà dir que «tant de bo que faci sol demà». I a València, per exemple, l'esmorzar es diu «desdejuni». Per què existeixen aquestes diferències?

Hi ha molts factors que influeixen en el **canvi lingüístic** i en aquest apartat només n'examinarem alguns. Un dels factors més evidents és el desplaçament físic i geogràfic de les persones. Quan la gent emigra, la llengua del grup que se'n va i la del grup que es queda tendeixen a evolucionar de manera diferent i, per tant, a divergir entre si.

En canvi, quan diferents llengües entren en contacte, tendeixen a influenciar-se les unes a les altres. Per això, les llengües no acostumen a evo-

lucionar de forma completament independent (malgrat el que pugui suggerir l'analogia de l'arbre genealògic). El català, per exemple, ha incorporat un gran nombre de paraules de les llengües amb les quals ha entrat en contacte. Aquestes paraules es denominen «**préstecs**». El català conté molts mots que provenen d'altres llengües com *futbol*, *tennis*, *vàter* o *càmping*, que venen de l'anglès; *brioix*, *menú*, *restaurant* o *carnet*, que venen del francès; o *tarda* o *burro*, que venen del castellà. El català també ha aportat paraules a altres llengües. En castellà, per exemple, les paraules *capicua* o *cantimplora* venen del català.

Moltes d'aquestes paraules es manlleven per la necessitat de donar nom a nous objectes o realitats que no existien abans en una determinada llengua i cultura. Hi ha molts exemples denominats «**paraules internacionals**», que són paraules que s'han exportat a moltes altres llengües perquè fan referència a una realitat que abans era desconeguda per a la majoria de les llengües i cultures estrangeres. Alguns exemples de paraules internacionals són *iceberg* de l'holandès, *tomàquet* del náhuatl, *sauna* del finlandès, *robot* del txec, *goulash* de l'hongarès, *melmelada* del portuguès o *pijama* de l'hindi (que ve del persa).

D'altra banda, a vegades una llengua manlleva una paraula d'una altra llengua malgrat tenir ja un mot propi per referir-se a aquell objecte o realitat. Això passa perquè la societat considera que és més modern, actual o sofisticat utilitzar una paraula d'un altre idioma. En anglès, per exemple, s'utilitzen les paraules *connoisseur*, *cuisine* i *rendezvous* (del francès, utilitzades en lloc d'*expert*, *cooking* i *meeting*, respectivament); *ciao*, *fiasco* i *finale* (de l'italià, utilitzades en lloc de *bye*, *failure* i *end*, respectivament); i *aficionado*, *suave* i *vigilante* (de l'espanyol, utilitzades en lloc d'*enthusiast*, *sophisticated* i *watchman*, respectivament). Per què es fan servir aquestes paraules en comptes de les formes angleses? Malgrat que aquests

préstecs poden considerar-se inicialment sinònims dels homòlegs anglesos, amb el temps acaben adquirint noves **connotacions**. Això vol dir que acaben adquirint un significat diferent al del seu equivalent original, i a vegades fins i tot al del significat en la llengua original.

I així arribem a un altre factor essencial del desenvolupament de les llengües: el temps. La pronunciació, el significat, la gramàtica i l'ortografia tendeixen a canviar amb el temps. Si ens fixem en el significat històric de les paraules, per exemple, podem veure que algunes paraules han passat a significar una cosa totalment diferent del que volien dir originalment. L'estudi de l'origen i la història de les paraules es denomina «**etimologia**». Encara que molts diccionaris generals inclouen algunes explicacions etimològiques de certes paraules, als diccionaris etimològics podem trobar descripcions exhaustives de com han canviat les paraules al llarg del temps. En català, per exemple, el mot *trompeta* es feia servir originalment per fer referència a algú que fa les crides en un poble, és a dir, un pregoner. O la paraula *físic* que antigament volia dir metge.

Vols posar a prova els coneixements generals del teu alumnat sobre les llengües? A l'**activitat 1A** d'aquest capítol, trobaràs un joc de preguntes i respostes per aprendre dades divertides sobre les llengües.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- La llengua pot considerar-se un organisme viu que evoluciona constantment.
- El canvi lingüístic és un procés natural pel qual passen totes les llengües. S'observa en diferents aspectes com poden ser el vocabulari, la pronunciació, l'ortografia i la gramàtica.
- Hi ha diverses raons que expliquen el canvi lingüístic com, per exemple, la migració, el contacte lingüístic, els aspectes socials i culturals, i els canvis al llarg del temps.

1.3 LES LLENGÜES A LA NOSTRA SOCIETAT

1.3.1 El multilingüisme a la societat: les llengües ens envolten

Potser no t'hi has fixat mai, però les llengües ens envolten en la nostra vida quotidiana. Pensa en les llengües que es parlen al teu voltant, ja sigui al transport públic, al carrer, al supermercat, al teu barri, a l'escola o a casa. Si observes el teu voltant amb més atenció, és probable que també vegis textos en diferents idiomes: en cartells, senyals, grafitis a les parets, notes, fullets, aparadors, etc. Pots explorar la diversitat lingüística que ens envolta amb alumnes el teu alumnat treballant l'**activitat 1B** d'aquest capítol. Aleshores, podem considerar que el **multilingüisme** és un fenomen habitual?

A les societats occidentals, les persones que viuen en països en els quals es parla una de les anomenades «llengües globals o mundials» acostumen a tenir la impressió que parlar dues llengües o més és una excepció. Això es deu al fet que en aquests països acostuma a haver-hi un percentatge de parlants monolingües alt. Però és tan habitual, el monolingüisme?

Què és una llengua global o mundial?

Una llengua global o mundial pot definir-se com una llengua que compta amb un gran nombre de parlants, s'aprèn sovint com a llengua estrangera i no només es fa servir al seu país d'origen, sinó també en la comunicació internacional. L'anglès, el xinès, l'àrab, el rus i, en general, la majoria de les llengües de les antigues potències colonials poden considerar-se llengües globals.

Al contrari del que es creu, el monolingüisme no és la norma al món, sinó l'excepció. Cal tenir en compte que hi ha més de 7.100 llengües vives al planeta, però només uns 200 països. Això significa que la major part de la població mundial es pot comunicar en dues o més llengües i que ho fa diàriament. En moltes societats multilingües, no és estrany canviar de llengua segons la situació o l'interlocutor. A més, la gent acostuma a saber que hi ha regles socials clares sobre quan

és apropiat parlar en una llengua determinada i quan no ho és. Algunes llengües s'empren en contextos informals o familiars i d'altres, en contextos més formals. En aquesta mena de societats, seria molt estrany poder parlar només una llengua.

Des del punt de vista polític, cada país o regió aborda el multilingüisme de manera diferent. Encara que la gran majoria dels països té les pròpies llengües regionals o minoritàries, no necessàriament tenen un estatus oficial. França, per exemple, té una política lingüística monolingüe bastant estricta i només reconeix el francès com a llengua oficial i nacional, malgrat que es continuen parlant diverses llengües regionals com l'alsacià, el basc, el bretó, el català, el cors, el flamenc, el francoprovençal i l'occità; per no parlar de les llengües parlades en els territoris d'ultramar.

De la mateixa manera, hi ha països oficialment multilingües que reconeixen algunes de les llengües parlades en el seu territori, però no totes. Un bon exemple seria el país amb major diversitat lingüística del món: Papua Nova Guinea. En aquest país es parlen més de 800 llengües, però

només quatre són oficials: l'anglès, el hiri motu, la llengua de signes de Papua Nova Guinea i el tok pisin.

D'altra banda, també hi ha **països oficialment bilingües o multilingües**, com el Canadà, Suïssa i Bèlgica, on la gran majoria de la població és monolingüe.

Aleshores, a l'hora de la veritat, tots els països són multilingües? La veritat és que és difícil trobar països completament monolingües. I això no només es deu a l'existència de llengües regionals i minoritàries, que per descomptat representen una gran part de la diversitat lingüística del món. A les nostres societats cada vegada més mòbils i globalitzades, no hem d'oblidar les llengües amb les quals les persones migrants arriben a les societats d'acollida, llengües que també són font de diversitat lingüística i cultural en tot el planeta.

En conclusió, hi ha **diversitat lingüística** en pràcticament tots els països. Els lingüistes anomenen «**multilingüisme social**» el fenomen amb el qual es fa referència a la presència de dues o més llengües en una societat.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **El monolingüisme no és la norma al món, sinó més aviat l'excepció.**
- **La major part de la població mundial es pot comunicar en dues o més llengües i ho fa diàriament.**
- **Cada país tracta el multilingüisme de manera diferent. Hi ha països que reconeixen oficialment la diversitat lingüística de les seves societats en major o menor mesura, mentre que n'hi ha que no ho fan.**
- **Juntament amb les llengües regionals i minoritàries, les llengües de les persones migrants contribueixen a la diversitat lingüística de les societats de tot el món.**

1.3.2 Multilingüisme individual: tots som multilingües?

Què vol dir ser bilingüe o multilingüe? Podríem definir el **bilingüisme** o el **multilingüisme individual** com la capacitat d'una persona de parlar dues o més llengües. Però aquesta definició no és completa. Tradicionalment, es pensava que només les persones que aconseguien un domini similar al d'un nadiu en cadascuna de les llengües que parlaven podien considerar-se bilingües «de debò» o multilingües «de debò». Però, què passa amb les persones que aprenen una llengua estrangera sense dominar-la al mateix nivell que la seva llengua materna? I amb les persones que són capaces d'entendre una llengua, potser la llengua que es parla a casa seva, però no la parlen amb fluïdesa? I què passa amb les persones que poden parlar un idioma bastant bé, però no saben escriure'l? I els que poden llegir i entendre un text en una llengua estrangera, però no poden comunicar-s'hi activament?

Actualment sabem que tot i que hi pot haver persones que dominen dues o més llengües al nivell d'un nadiu, a la pràctica, que això passi és molt poc freqüent, ja que la immensa majoria de persones bilingües i multilingües no tenen el mateix grau de competència en totes les llengües que parlen. De fet, és molt comú tenir una **llengua dominant o de preferència**, una llengua en la qual una persona s'expressa amb més fluïdesa o que prefereix en determinats àmbits o situacions. Imaginem-nos un nen que viu al Regne Unit i parla rus a casa amb la família i anglès a l'esco-

la. És evident que podrà parlar amb més fluïdesa sobre determinats temes en rus i sobre d'altres en anglès. Això vol dir que no és bilingüe? I tant que no. Ara en parlarem.

També és molt comú, sobretot entre les persones que han après una segona (o tercera) llengua més tard, que una de les dues llengües interfereixi amb l'altra. Aquesta interferència es pot notar en l'accent, en certes estructures gramaticals, en el vocabulari, etc. Pensem en un professor universitari francès que porta vint anys vivint i treballant a Anglaterra. Pot comunicar-se amb facilitat en anglès tant en situacions formals com informals i ha publicat llibres tant en anglès com en francès. No obstant això, continua parlant l'anglès amb accent francès i, després de tants anys a Anglaterra, a vegades li costa trobar les paraules adequades quan parla en francès. Què passa amb aquesta persona? Que no la considerariem bilingüe?

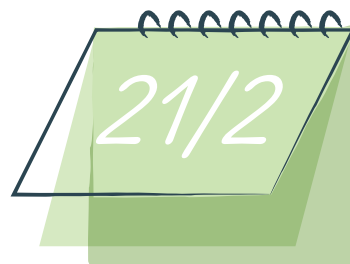
Continu bilingüe. Les majúscules i la mida de la lletra indiquen un major domini de la llengua A o B.

Monolingüe en la llengua A

Monolingüe en la llengua B

A A_b A_b A_b A_b ∂B B_a B_a B_a B_a B_a B

(Basat en Valdés 2014).

Actualment molts lingüistes consideren que el bilingüisme (o el multilingüisme) no és un estat que pugui aconseguir-se amb el temps, sinó més aviat un continu, és a dir, una progressió gradual entre dos extrems oposats. En un extrem tenim el monolingüisme en la llengua A, i en l'altre el monolingüisme en la llengua B. Una persona amb competències lingüístiques en totes dues llengües podria situar-se entre aquests dos pols. Depenent de la seva competència i fluïdesa en cada llengua, se situaria més prop d'un extrem o de l'altre del continu. Per exemple, una persona amb un gran domini d'una de les llengües, però amb un domini limitat de l'altra, podria situar-se al pol Ab; mentre que una persona amb un domini de totes dues llengües similar al d'un nadiu se situaria al mig, al pol aB. La idea d'un continu bilingüe ens permet veure el bilingüisme com un procés i té en compte el fet que el domini de qualsevol de les dues llengües pot canviar de nivell amb el temps. És possible guanyar competències en una llengua, però també perdre-les. D'acord amb aquesta concepció més àmplia del bilingüisme, fins i tot els estudiants que s'inicien en una llengua estrangera podrien considerar-se bilingües, encara que, evidentment, al principi estarien bastant a prop d'un dels extrems monolingües del continu.

En qualsevol cas, les persones bilingües i plurilingües es troben sovint amb tòpics o conceptes erronis sobre el que suposa viure en dos o més idiomes. Un dels prejudicis més problemàtics és que l'exposició a diverses llengües és perjudicial per al desenvolupament del llenguatge en els infants. Abans es creia que els infants que creixien en llars bilingües o multilingües no aconseguirien aprendre bé cap de les llengües en qüestió.

Per això, docents i pediatres desaconsellaven als pares educar els fills de manera bilingüe o multi-

SABIES QUE...

el Dia Internacional de la Llengua Materna se celebra el 21 de febrer?

El 1999 la UNESCO va instaurar-lo per sensibilitzar sobre la diversitat lingüística i cultural i promoure el multilingüisme.

lingüe, i sovint se'ls animava a parlar-los en la llengua majoritària de la societat, encara que no la dominessin.

Pressionar els familiars perquè no parlin en la llengua materna amb els fills planteja tot un seguit de problemes. Per exemple, si uns pares parlen una llengua majoritària que no és la seva llengua materna, poden transmetre als fills patrons de pronunciació i gramàtica incorrectes. També s'ha observat que els pares que s'obliguen a parlar als fills en una llengua estrangera en la qual no se senten còmodes poden comunicar-se menys amb ells i són incapaços d'expressar sentiments com la proximitat i l'afecte de la manera com ho farien en la llengua materna. A més a més, com que no es transmet la **llengua d'herència**, els pares trenquen el vincle dels seus fills amb els familiars que viuen a l'estranger, ja que els infants no podran comunicar-s'hi pel seu compte. Finalment, aquest enfocament dificulta la transmissió de les tradicions i els valors culturals. Aquestes qüestions solen provocar problemes en la dinàmica familiar que poden ser difícils de resoldre més endavant.

Llavors, d'on ve la idea de «confusió lingüística»? Un dels principals motius que porten a pensar que l'exposició a més d'una llengua confon els infants és l'observació que els nens i nenes petits acostumen a barrejar paraules de les diferents llengües

que parlen en una mateixa frase. Aquest fenomen es denomina «**alternança de codi**» i és una etapa típica del desenvolupament del llenguatge en els infants petits que creixen en llars bilingües o multilingües.

No obstant això, l'alternança de codi pot observar-se en bilingües de qualsevol edat quan parlen amb altres bilingües. Això no vol dir que es confonguin o siguin incapaços de comunicar-se correctament en una sola llengua; és un comportament normal en el comportament lingüístic bilingüe. Arribats a aquest punt, probablement convindria introduir el concepte «**repertori lingüístic**». Un repertori lingüístic comprèn els recursos comunicatius dels quals disposa un individu o una comunitat de parla, és a dir, les **varietats lingüístiques** escrites i parlades que un individu pot utilitzar o que estan presents en una comunitat de parlants. El repertori lingüístic de les **comunitats de par-**

lants monolingües normalment està format per diferents **registres i estils, dialectes i accents, argots i modismes**. En les comunitats de parla bilingüe o multilingüe (per exemple, en entorns de migració o en països lingüísticament diversos, com l'Índia), el repertori lingüístic no inclou només diferents varietats regionals, socials o estilístiques en cada llengua per separat, sinó també combinacions de les llengües que s'hi parlen.

Els parlants bilingües poden optar per canviar i barrejar codis en determinades situacions comunicatives, igual que un parlant monolingüe pot utilitzar un **registre** determinat en funció del context i de l'interlocutor amb qui estigui parlant. D'acord amb això, fins i tot es podria dir que, en sentit molt ampli, tots som multilingües, ja que tots, monolingües i bilingües, hem d'aprendre a fer malabarismes amb les diferents varietats lingüístiques de les nostres societats.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- El bilingüisme o el multilingüisme no és un estat al qual s'arriba en un moment donat, sinó un procés en el qual la competència lingüística pot canviar amb el temps.
- La majoria de persones bilingües i multilingües no tenen el mateix nivell de domini de les llengües que parlen, i això és absolutament normal.
- Segons una concepció més àmplia del bilingüisme i el multilingüisme, fins i tot les persones que comencen a aprendre una llengua estrangera podrien considerar-se bilingües.
- No cal desaconsellar els pares que parlin en la seva llengua materna amb els fills i filles, ja que amb la llengua materna poden comunicar-se, expressar sentiments com la proximitat i l'afecte, i transmetre la seva cultura i valors a la següent generació. En contextos de migració, els menors que dominen la seva llengua materna poden mantenir el contacte amb els familiars que viuen a l'estranger.
- Les persones monolingües disposen de diferents registres, estils, dialectes, accents, argots i modismes. Les persones bilingües poden fer ús de tots aquests recursos, però també poden barrejar llengües o canviar d'idioma quan conversen amb altres parlants bilingües. Fer-ho és una part natural i normal del comportament lingüístic dels bilingües, i no vol dir que es confonguin o que no siguin capaços de comunicar-se correctament en una sola llengua.

Anima el teu alumnat a treballar l'**activitat 1C** per reflexionar sobre la importància que tenen les diferents llengües, dialectes, accents i registres per a cadascun d'ells o elles. Segur que s'ho passaran bé comparant els resultats entre amics i companys de classe. A l'**activitat 1D**, els alumnes tindran l'oportunitat de parlar sobre l'alternança de codi, de descobrir el significat d'un text escrit en moltes llengües diferents i fins i tot de crear el seu propi text multilingüe.

1.4 CONCLUSIONS

En aquest capítol hem presentat aspectes relacionats amb les llengües al món i a la nostra vida quotidiana. Hem explicat que les llengües no són objectes estàtics, sinó organismes vius que interactuen i es relacionen entre si i evolucionen constantment.

Les llengües no només transmeten missatges, sinó també els valors culturals i socials de les persones que les parlen. Malgrat el que ens puguin fer creure, el multilingüisme no és l'excepció al món, sinó la norma. Per tant, la nostra diversitat lingüística pot considerar-se una forma més de biodiversitat, que també cal protegir. En el capítol 2, ens centrarem en els aspectes culturals de les nostres societats multiculturals i multilingües.

NOTES PER AL PROFESSORAT

1A. El trivial de les llengües

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- reflexionarà sobre el fet que les societats monolingües no són la norma, sinó l'excepció.
- s'adonarà que les llengües són com organismes vius, que canvien constantment, i no objectes estàtics.

TEMPS
ESTIMAT

25 MIN

Com utilitzar aquest material

- FASE 1** · Demana als teus alumnes que formin grups de dues o tres persones i que responguin el qüestionari bé en format paper, bé en format electrònic (en un mòbil, tauleta o ordinador). **14'**
- OPCIÓ 1. Utilitzar software: Si utilitzes Socrative, escull l'opció de «Cursa espacial» del qüestionari «Trivial de les llengües» (trobaràs l'enllaç al Banc de recursos). Un cop iniciada la cursa, podràs veure el progrés dels equips a la pestanya «Resultats». Pots projectar la teva pantalla perquè els alumnes vegin el seu progrés, els equips que han obtingut la puntuació més alta i qui ha guanyat la cursa.
  - OPCIÓ 2. Utilitzar la versió en paper: Dona una còpia del qüestionari a cada grup i deixa que el resolguin.
- FASE 2** · Rellegiu conjuntament les preguntes una per una i comenteu-ne els resultats. Anima els alumnes a proporcionar exemples d'altres llengües que coneguin a la resta de la classe. Si vols, pots compartir amb ells la informació addicional que hem inclòs a les solucions del qüestionari. **10'**
- FASE 3** · Quin grup ha obtingut la puntuació més alta? Si els alumnes han completat el qüestionari en paper, demana'ls que calculin la puntuació final i que la comparteixin amb la resta dels companys. **1'**
- Lliura el premi del Trivial de les llengües a l'equip guanyador.

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Si has decidit treballar amb el format en paper, imprimeix un qüestionari per grup.
- Si has optat pel format electrònic, assegura't que els teus alumnes disposen d'un aparell electrònic amb accés a internet. Familiaritza't amb la interfície de Socrative i amb la funció de «Cursa espacial». Trobaràs un tutorial pas per pas a la pàgina de suport de Socrative: <https://help.socrative.com/en/articles/2155306-deliver-a-space-race>.
- Imprimeix uns quants premis del Trivial de les llengües per a lliurar-los a l'equip guanyador al final de l'activitat (en trobaràs una plantilla al final de les preguntes).
- Llegeix el segon capítol del Manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents> per obtenir més informació addicional sobre el multilingüisme.

FAMÍLIES LINGÜÍSTIQUES

1. Quina de les llengües següents NO pertany al grup de llengües romàniques?

☐ Romanès	☐ Luxemburguès
☐ Sard	☐ Gallec

2. Quines d'aquestes parelles lingüístiques estan emparentades?

☐ Suahili i afrikaans	☐ Xinès i japonès
☐ Àrab i turc	☐ Laosià i tai

CODIFICACIÓ LINGÜÍSTICA

3. Quines de les llengües següents s'escriuen de dreta a esquerra?

☐ Àrab	☐ Xinès
☐ Hebreu	☐ Turc

4. Quines de les llengües següents s'escriuen amb alfabet llatí?

☐ Àrab	☐ Xinès
☐ Polonès	☐ Rus
☐ Turc	☐ Vietnamita

UN MÓN DE LLENGÜES

5. Quina d'aquestes llengües NO és una de les llengües oficials de Suïssa?

☐ Francès	☐ Suec
☐ Alemany	☐ Italià

6. Quina llengua, parlada per uns mil milions de persones, té el major nombre de parlants nadius del món?

☐ Cantonès	☐ Anglès
☐ Hindi	☐ Mandarí
☐ Espanyol	

UN MÓN DE LLENGÜES

7. Arreu del món la diversitat lingüística és la norma, no l'excepció. Les llengües que apareixen a continuació gaudeixen de l'estatus de llengua oficial o cooficial en diversos països. Relaciona els països següents amb les seves llengües (co)oficials. Però ves amb compte: algunes d'aquestes llengües són oficials o cooficials a més d'un país!

ALEMANYA

gaèlic escocès
friuà
català
gal·lès
eslovè
judeocastellà
francoprovençal

ESPANYA

occità
francès
sard
alt sòrab i baix sòrab
aranès
frisó septentrional i frisó de Saterland
alemany

REGNE UNIT

català
italià
basc
anglès
gallec
alemany
albanès

ITÀLIA

grec
baix alemany o baix saxó
serbocroat
espanyol
escocès
danès

LES LENGÜES CANVIEN CONSTANTMENT

8. Les llengües són organismes vius que no deixen de canviar i d'influenciar-se mútuament. De quina llengua provenen les següents paraules internacionals? Relaciona cada mot amb la llengua de la qual procedeix.

xampú	finès
iceberg	nahua
garatge	hindi, provinent del sànscrit
tomàquet	japonès o xinès
robot	neerlandès
sauna	maori
gulasch	francès
soja	hongarès
kiwi	txec

9. Com en diem d'aquesta hortalissa a les diferents regions de parla catalana?

Tomàquet	Mallorca, Menorca (oest de l'illa)
Tomata	Franja catalano-aragonesa, Tarragona
Tomaca	Menorca (est de l'illa)
Pomata	Castelló, Andorra, Girona, Lleida, Eivissa
Tomàtiga	L'Alguer
Tomàtec	Menorca (est de l'illa) / Barcelona

10. Les llengües evolucionen amb el pas del temps. Relaciona cada paraula amb el seu significat original.

Mesquí	Noble
Seny	Metge
Vaiet	Engany, frau
Trompeta	Vassallatge, servitud
Físic	Pregoner
Gentil	Desgraciat, desventurat

1A. Solucions

FAMÍLIES LINGÜÍSTIQUES

1. Quina de les llengües següents NO pertany al grup de llengües romàniques?

- Romanès   ✓ **Luxemburguès**
 Sard   Gallec

Informació addicional per al professorat: el luxemburguès pertany al grup de llengües germàniques occidentals i, tot i que es parla principalment a Luxemburg, arreu del món el parlen unes 390.000 persones.

2. Quines d'aquestes parelles lingüístiques estan emparentades?

- Suahili i afrikaans   Xinès i japonès
 Àrab i turc   ✓ **Laosià i tai**

Informació addicional per al professorat: El laosià i el tai pertanyen a la família de llengües tai o zhuang tai. El tai, també conegut com a thai o siamès, és la llengua nacional de Tailàndia i una de les 60 llengües que s'hi parlen. El laosià, llengua oficial de Laos, és una de les 90 llengües que es parlen al país i també n'és la lingua franca, és a dir, la llengua que utilitzen els parlants de llengües maternes o dialectes diferents per a comunicar-se.

CODIFICACIÓ LINGÜÍSTICA

3. Quines de les llengües següents s'escriuen de dreta a esquerra?

- ✓ **Àrab**   Xinès
 ✓ **Hebreu**   Turc

4. ¿Qué lengua se escribe con caracteres latinos?

- Àrab   Xinès
 ✓ **Polonès**   Rus
 ✓ **Turc**   ✓ **Vietnamita**

Informació addicional per al professorat:

- El polonès sempre s'ha escrit amb alfabet llatí.
- El turc va fer servir l'alifaf fins el 1928, any en què el president Atatürk va decidir canviar-lo per l'alfabet llatí.
- Tradicionalment, el vietnamita s'escrivía en Chữ Nôm, un sistema d'escriptura logogràfic compost d'un conjunt de caràcters xinesos i de caràcters locals desenvolupats a partir del model de caràcters xinès. A principis del segle XX, l'administració colonial francesa va imposar l'ús de caràcters llatins. L'alfabet vietnamita en caràcters llatins que s'utilitza actualment el van desenvolupar missioners jesuïtes portuguesos i francesos al segle XVII.

UN MÓN DE LLENGÜES

5. Quina d'aquestes llengües NO és una de les llengües oficials de Suïssa?

- Francès   ✓ **Suec**
 Alemany   Italià

Informació addicional per al professorat: a Suïssa hi ha quatre llengües oficials: l'alemany, el francès, l'italià i el romanx.

6. Quina llengua, parlada per uns mil milions de persones, té el major nombre de parlants nadius del món?

- Cantonès   Anglès
 Hindi   ✓ **Mandarí**
 Espanyol

UN MÓN DE LLENGÜES

7. Arreu del món la diversitat lingüística és la norma, no l'excepció. Les llengües que apareixen a continuació gaudeixen de l'estatus de llengua oficial o cooficial en diversos països. Relaciona els països següents amb les seves llengües (co)oficials. Però ves amb compte: algunes d'aquestes llengües són oficials o cooficials a més d'un país!

ALEMANYA

alemany
 alt sòrab i baix sòrab
 baix alemany o baix saxó
 danès
 frisó septentrional i frisó de Saterland

ESPANYA

aranès
 basc
 català
 castellà
 gallec

REGNE UNIT

anglès
 escocès
 gaèlic escocès
 gal·lès

ITÀLIA

albanès
 alemany
 català
 eslovè
 francès
 francoprovençal
 friülà
 grec
 italià
 ladí
 occità
 sard
 serbocroat

LES LENGÜES CANVIEN CONSTANTMENT

8. Les llengües són organismes vius que no deixen de canviar i d'influenciar-se mútuament. De quina llengua provenen les següents paraules internacionals? Relaciona cada mot amb la llengua de la qual procedeix.

sauna ————— finès
 tomàquet ————— nahua
 xampú ————— hindi, provinent del sànscrit
 soja ————— japonès o xinès
 iceberg ————— neerlandès
 kiwi ————— maori
 garatge ————— francès
 gulasch ————— hongarès
 robot ————— txec

9. Com en diem d'aquesta hortalissa a les diferents regions de parla catalana?

Tomàquet ————— Barcelona/ Menorca (est de l'illa)
 Tomata ————— Castelló, Andorra, Girona, Lleida, Eivissa
 Tomaca ————— Franja catalano-aragonesa, Tarragona
 Pomata ————— L'Alguer
 Tomàtiga ————— Mallorca, Menorca (oest de l'illa)
 Tomàtec/tomàtic — Menorca

10. Les llengües evolucionen amb el pas del temps. Relaciona cada paraula amb el seu significat original:

Mesquí ————— Desgraciat
 Seny ————— Sentit
 Vailet ————— Patge
 Trompeta ————— Pregoner
 Físic ————— Metge
 Gentil ————— Noble

DIPLOMA

Premi del trivial de les llengües

Atorgat a l'equip

.....

Nom

.....

Data

.....

NOTES PER AL PROFESSORAT

1B. Paisatge lingüístic

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- descobrirà la diversitat lingüística i cultural de la societat i comunitat en què viu;
- prendrà consciència del valor dels seus coneixements lingüístics i culturals.

TEMPS
ESTIMAT35-40 MIN
2 SESSIONS**Com utilitzar aquest material**

- FASE 1** · Explica a l'alumnat que vivim en una societat plurilingüe i multicultural, tot i que sovint aquest fet ens passi desapercebut. Parla'ls del projecte del paisatge lingüístic i explica'ls que fa referència a les llengües que ens envolten i que s'utilitzen en espais públics i que podem trobar en cartells, senyals, grafitis, anotacions, pamflets, anuncis i noms de carrers, entre d'altres. **10'**
- Per a assegurar-te que han entès correctament en què consisteix l'activitat, mostra'ls com a exemple algunes de les imatges de paisatge lingüístic (pots extreure-les, per exemple, del lloc web <https://lingscape.uni.lu>) i fes-los les preguntes següents: Quines llengües s'utilitzen? Què creieu que hi diu, al cartell? On podria ser que s'hagués fet aquesta fotografia?
- Demana'ls que facin grups de 3 o 4 persones i que, a la propera sessió, duguin tres imatges de senyals o cartells que hagin trobat al seu barri o ciutat. Si l'escola es troba en una zona rural o en un municipi petit, pots proposar-los l'alternativa de cercar les imatges a Internet. Els cartells han d'estar escrits principalment en una llengua minoritària, però la llengua majoritària també hi pot aparèixer. Demana'ls que imprimeixin i portin a classe les fotografies dels tres textos que els hagin semblat més interessants, fins i tot si no n'acaben d'entendre el significat o no saben en quina llengua estan escrits.
-
- FASE 2** · Deixa una estona perquè els grups comentin les fotografies que han fet i anima'ls a intentar entendre'n el significat. Seria útil recordar-los les preguntes que, al principi de l'activitat, s'han hagut de plantejar a l'hora de fer les fotografies: **10'**
- On vas fer aquesta fotografia?
  - En quina o quines llengües creieu que està escrit el text que heu fotografiat?
  - Per què creieu que s'ha fet servir aquesta o aquestes llengües?
  - Qui pot ser l'autor del text? A qui s'adreça?
  - Què creieu que hi diu?
-
- FASE 3** · Convida'ls a compartir amb la resta de la classe els cartells i textos que els hagin semblat més interessants. Que n'hi ha algun el significat del qual no els queda del tot clar? O potser n'hi ha que estan escrits en llengües que no coneixen? Deixa que parlin sobre les llengües en què estan escrits o sobre els seus possibles significats. Podria ser, fins i tot, que algun dels participants parlés alguna d'aquestes llengües. **10'**

- FASE 4** · Comenteu les semblances i diferències entre les diferents imatges, després recapituleu i anoteu a la pissarra les conclusions principals a les quals heu arribat: **5-10'**
- Quina mena de cartells, anuncis o senyals han fotografiat? I en quin tipus d'institucions o negocis els han trobat?
  - Quines llengües apareixen als textos de les fotografies? A part de la llengua majoritària, quines són les llengües que apareixen més freqüentment?

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Per a la fase 1 (primera sessió)
  - Porta a classe imatges de paisatge lingüístic que t'hem proporcionat com a exemple. També tens l'opció de preparar-les tu. Les pots aconseguir via Internet o fent directament unes quantes fotografies sobre el vostre paisatge lingüístic local. Pots imprimir-les o projectar-les a classe.
  - Imprimeix el full d'instruccions de l'activitat.
- Per a les fases 2-4 (segona sessió): Si els estudiants no imprimeixen les fotografies, demana'ls que te les enviïn amb antelació i imprimeix-les tu. Si treballem amb dispositius electrònics, guarda totes les fotografies en una carpeta compartida.
- Llegeix el primer capítol, especialment l'apartat 3.1, del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures*, disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per a obtenir més informació addicional sobre el multilingüisme a les nostres societats.

Esteu a punt per descobrir la diversitat plurilingüe i multicultural del vostre barri o municipi?

Feu grups de tres o quatre estudiants i sortiu al carrer per fotografiar el paisatge lingüístic del vostre barri o municipi. Fixeu-vos en tots els senyals, cartells, grafitis, inscripcions, pamflets, anuncis, rètols o aparadors de botiga i fotografieu les tres troballes que us hagin semblat més interessants. És important que el contingut estigui escrit en una altra llengua, tot i que pot incloure alguna paraula en català!

Un cop tingueu les fotografies, imprimeu-les i dueu-les a classe. Abans, però, intenteu respondre en grup les preguntes següents:

- On vau fer aquesta fotografia?
- En quina o quines llengües creieu que està escrit el text que heu fotografiat?
- Per què creieu que s'ha fet servir aquesta o aquestes llengües?
- Qui pot ser l'autor del text? A qui s'adreça?
- Què creieu que hi diu?

NOTES PER AL PROFESSORAT

1C. Autoretrat lingüístic

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- reflexionarà sobre el paper que tenen les llengües i el plurilingüisme a la nostra vida diària;
- prendrà consciència del seu plurilingüisme i del dels altres.

TEMPS
ESTIMAT

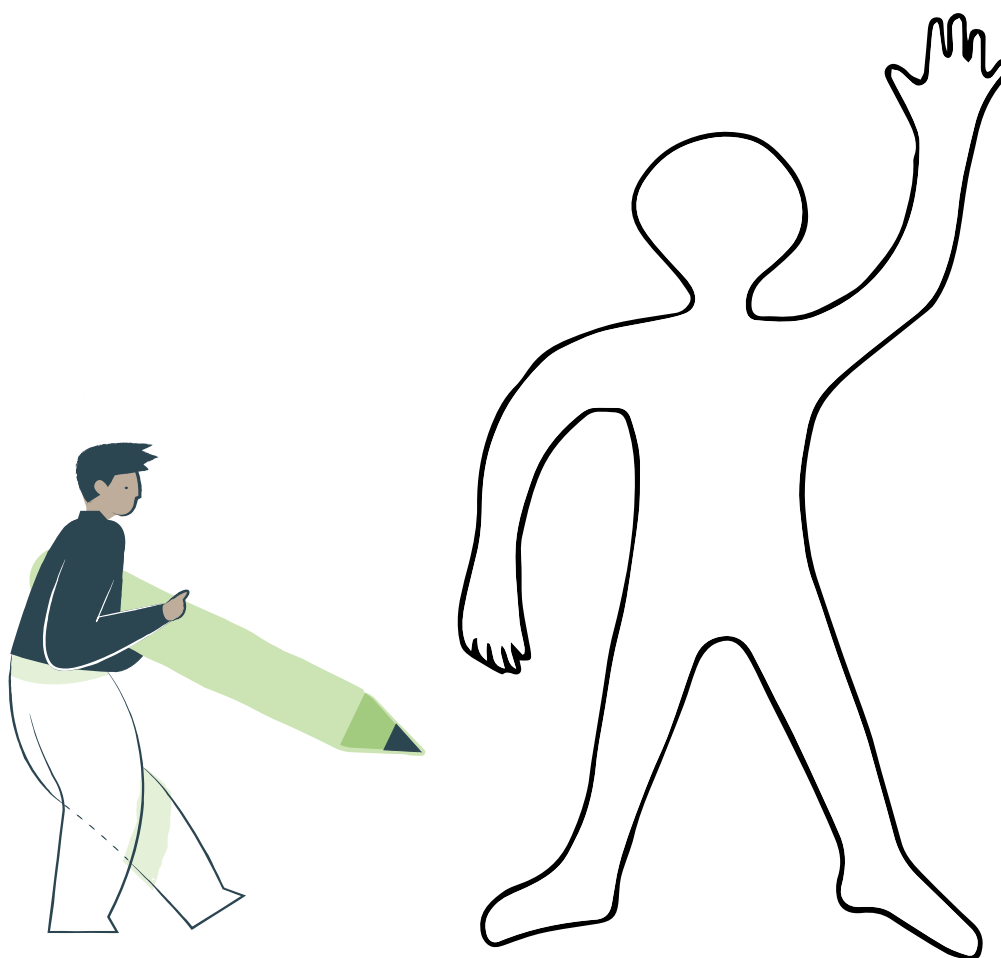
30 MIN

Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Explica als alumnes que cadascú s'expressa en diferents llengües, dialectes, registres o maneres de parlar, per molt que sovint no ens n'adonem. · Convida'ls a reflexionar sobre les llengües o idiolectes que utilitzen amb diferents persones del seu voltant (pares, germans, avis, cosins, amics, companys de classe, etc.) i en diferents circumstàncies i entorns (a casa, a classe, de vacances, al supermercat, al parc, etc.). Quines son les llengües que més els agraden? Quines son les més importants per a ells i per quina raó? · Reparteix les còpies de la silueta en blanc i demana als alumnes que la decorin i la pintin segons les llengües, dialectes i registres que fan servir i que formen part d'ells mateixos. Amb quins colors i quines parts del cos (cap, cor, mans, cames, etc.) associen cada llengua? No hi ha una manera correcta o incorrecta de fer aquesta activitat, l'únic límit és la imaginació! · Com que pot ser que alguns estudiants se sentin incòmodes a l'hora de compartir la seva diversitat lingüística, pots proposar-los l'opció de fer el seu autoretrat lingüístic o bé d'elaborar el d'alguna persona famosa o personatge fictici coneguts per ser plurilingües. 	5'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Deixa temps als alumnes perquè elaborin individualment els seus autoretrats lingüístics. 	15'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Opció A. Proposa que uns quants alumnes es presentin voluntaris per ensenyar a la resta de la classe els seus autoretrats lingüístics i que exposin el significat de cada llengua per a ells. · Opció B. Proposa que els estudiants treballin en parelles i que presentin l'un a l'altre els seus autoretrats lingüístics. · Opció C. Exposeu a l'aula tots els autoretrats lingüístics perquè els estudiants puguin veure'ls tots. 	10'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Imprimeix una còpia de l'activitat per a cada alumne. Recorda que és important no donar exemples d'una activitat completada de l'autoretrat lingüístic, perquè això podria influir en la creativitat de l'alumnat o fins i tot limitar-la.
- Dona'ls llapis de colors o retoladors o assegura't que en porten.
- Llegeix el primer capítol del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre llengües* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, especialment la sessió 1.3.2, per obtenir més informació addicional sobre el multilingüisme individual.
- Per a una activitat similar, però amb un enfocament diferent (fent servir emoticones), que potser és més interessant per a l'alumnat d'edats més avançades, vegeu l'activitat 1G al [Banc de recursos](#).

Dibuixa el teu autoretrat lingüístic

A la pàgina següent trobaràs una silueta en blanc preparada perquè l'omplis de vida i de color. Aquesta silueta és només un exemple, pots fer-la servir si et ve de gust, però tens tota la llibertat per dibuixar una altra silueta que et representi millor.

Pots fer el teu autoretrat o optar per crear el retrat lingüístic d'una persona famosa o d'un personatge fictici que destaquin per ser multilingües.

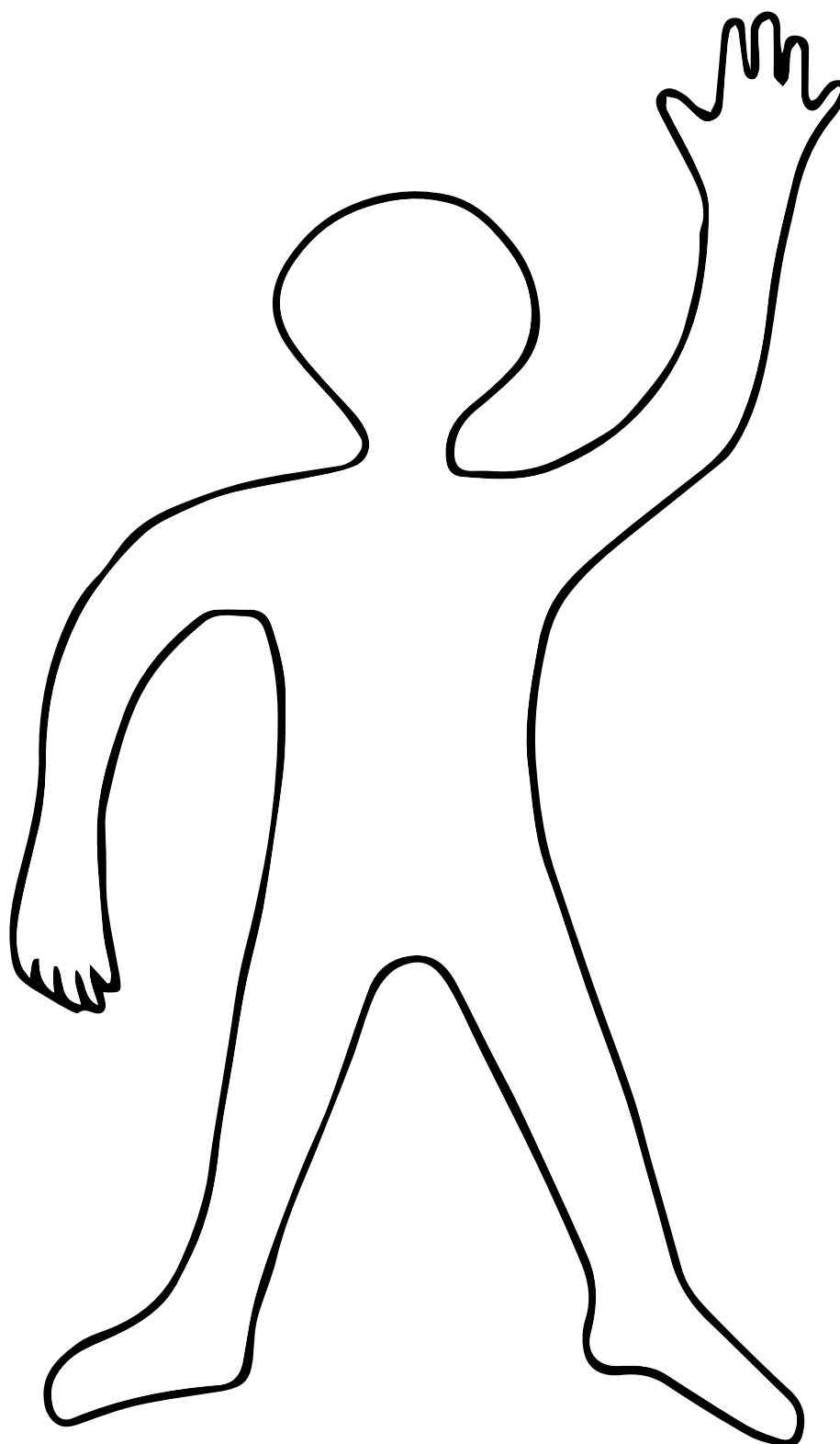
Abans de començar a dibuixar i pintar, reflexiona sobre les preguntes següents:

1. En quina llengua parles amb els teus pares, avis, germans, cosins, amics o companys de classe?
2. Quines llengües, dialectes, accents o maneres de parlar fas servir a casa, a l'escola, quan vas de vacances o en altres situacions?
3. En quines llengües acostumes a escoltar música? En quines llengües mires pel·lícules i sèries?
4. Quines llengües t'agraden?
5. Quines llengües t'agradaria aprendre en un futur?
6. Quines llengües són importants per a tu?
7. Si poguessis parlar qualsevol llengua, quina escolliries?
8. Si haguessis d'assignar un color o un estampat a cadascuna d'aquestes llengües o maneres de parlar, quins serien?
9. Amb quins colors i parts del cos (cap, cor, mans, cames, etc.) associes cadascuna d'aquestes llengües?

No hi ha una manera correcta o incorrecta de fer aquest exercici, l'únic límit és la imaginació!

Dibuixa el teu autoretrat lingüístic

Font: heteroglossia.net

Nota: Aquesta silueta és només un exemple. La pots fer servir si et ve de gust, si no, no dubtis a dibuixar-ne una de diferent que et representi millor.

NOTES PER AL PROFESSORAT

1D. El meu text en *europanto* i *cosmopanto***Amb aquesta activitat, l'alumnat...**

- S'aproparà al plurilingüisme d'una manera divertida;
- descobrirà diferents tècniques per aprendre llengües: intercomprensió entre llengües, deducció del significat d'una paraula a partir del context, etc.;
- s'adonarà del seu plurilingüisme i del dels companys de classe;
- aprendrà que els fenòmens de barreja i alternança de codis son un tret natural propi del bilingüisme;
- mostrarà les seves pròpies habilitats plurilingües a partir de la creació d'un text plurilingüe (activitat opcional, fase 5).

TEMPS
ESTIMAT

55 MIN

+30 minuts
per l'activitat
opcional**Com utilitzar aquest material**

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Explica que la barreja de codis és un fenomen natural que acostuma a passar a les persones bilingües. · Pregunta a l'alumnat si normalment barreja o alterna codis. Fins i tot els parlants monolingües de vegades fan servir paraules en altres llengües. · Reparteix el full d'exercicis i el text en europanto perquè cadascú el llegeixi individualment. 	10'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Pregunta a l'alumnat si ha entès el text. Per què sí? O per què no? Pregunta'ls també si saben quines llengües s'han emprat al text i demana'ls que subratllin les paraules de cada llengua en un color diferent (trobaràs el full de solucions a la pàgina següent). 	15'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Recorda'ls que poden deduir el significat d'algunes paraules a partir del context o relacionant-les amb paraules de llengües que sí que parlen. · Deixa que treballin en grups petits i que intentin descobrir el significat de les paraules que no coneixen. Poden ajudar-se els uns als altres, perquè segurament cada alumne tindrà un nivell i competències diferents en cadascuna de les llengües estrangeres. També poden consultar diccionaris en línia o en paper. · Un cop acabat l'exercici, pregunta'ls si han aconseguit deduir el significat de cada paraula i deixa que els diferents grups comparteixin solucions i s'ajudin mútuament per tal d'arribar a entendre el text. A la pàgina següent trobaràs adjunt un glossari amb totes les paraules, la llengua en què apareixen al text i la seva traducció. 	20'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Pregunta'ls si parlen, encara que sigui poc, algunes de les llengües utilitzades al text o si parlen altres llengües que no hi apareguin. Aproveu l'ocasió per parlar sobre el plurilingüisme a l'aula. 	10'

FASE 5**(ACTIVITAT
OPCIONAL)**

- L'última fase d'aquesta activitat és opcional, pot fer-se a classe o de deures.
- Explica a l'alumnat que l'europanto és una llengua inventada que no té una normativa específica i que està formada a partir de la barreja de diverses llengües europees. Puntualitza, també, que es pot crear una altra llengua barrejant llengües d'arreu del món (no només d'Europa) que podria anomenar-se cosmopanto, derivat de «cosmopolita».
- Proposa que cadascú escrigui un text propi en *europanto* o *cosmopanto* fent servir les llengües que saben. Poden redactar una broma, una anècdota, un proverbi o un conte. Explica'ls que no hi ha una manera correcta o incorrecta de fer l'exercici i anima'ls a deixar-se endur per la creativitat! El més important del text no és la gramàtica, sinó el plurilingüisme.
- Pots deixar que consultin diccionaris multilingües i/o Internet si dubten sobre l'ortografia d'alguna paraula.
- Si creus que els pot costar deixar anar la seva creativitat, pots portar a classe diversos textos en llengües diverses (acudits coneguts, proverbis o contes) i demanar-los que els «tradueixin» a l'*europanto* o al *cosmopanto*.
- Un cop acabada l'activitat, pots recollir els textos de tothom en un llibre de cosmopanto o també poden compartir-los amb els companys en grups petits o bé llegint-los davant de tota la classe.

30'**Suggeriments per a la preparació de l'activitat**

- Imprimeix el full d'instruccions i el full d'exercicis per als estudiants.
- Porta a classe diversos diccionaris multilingües (italià- castellà/català, alemany-castellà/català, anglès- castellà/català, francès-castellà/català) o imprimeix i duu còpies del glossari que t'hem proporcionat.
- Si creus que els costarà ser creatius, pots portar a classe textos en diverses llengües (acudits coneguts, proverbis o contes) i demanar-los que els «tradueixin» a l'*europanto* o al *cosmopanto*.
- Llegeix el primer capítol del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, especialment la secció 1.3.2, per obtenir més informació addicional sobre el multilingüisme individual.

El meu text en *europanto* o *cosmopanto*

Toto et sa

little

sorella

Descobreix l'*europanto*

A la pàgina següent trobaràs un text escrit en *europanto*, una llengua inventada a partir d'una barreja de diverses llengües europees. Aquestes són les instruccions de l'exercici.

- 1) Llegeix individualment el text en *europanto* «Toto et sa little sorella». Què t'ha cridat l'atenció? Quines llengües s'hi utilitzen?
- 2) Assigna un color a cada llengua i subratlla cada mot amb el color corresponent.
- 3) Feu grups petits i intenteu omplir la graella de la pàgina següent amb paraules que no conegueu. Podeu utilitzar el diccionari.
- 4) Intenteu explicar en català la història que es presenta al text.

Escriu el teu propi text en *cosmopanto* (opcional)

- 5) Escriu el teu propi text en *cosmopanto* fent servir paraules de les diferents llengües que parlis (no necessàriament han de ser llengües europees, per això l'hem anomenat *cosmopanto*!) Pots escriure un acudit, una anècdota, una dita, un proverbi o un conte. Si no tens clar com escriure alguna paraula, consulta el diccionari.

Toto et sa little sorella

Die Mutter of Toto lui demande to go shopping y lui donne una liste de things zu kaufen.

Seine mamma le dice auch: "Nimm tua little sorella mit!"

Toto geht in das magasin, kauft todas things, aber quando er herauskommt, seine little sorella falls dans un Loch y disappears. Quando Toto arrive at home, seine Mutti le dice: "Wo ist ta little sorella?"

Toto answers: "Elle est dans un Loch gefallen."

"Aber por qué du hast her nicht helped to sortir?" dice la mother.

"Porque it was not aufgeschrieben sur la Liste!" answers Toto.

Mot	Llengua	Traducció

El meu text en europanto o cosmopanto (solucions)

Toto et sa little sorella

Die Mutter of Toto lui demande to go shopping y lui donne una liste de things zu kaufen. Seine mamma le dice auch: „Nimm tua little sorella mit!“

Toto geht in das magasin, kauft todas things, aber quando er herauskommt, seine little sorella falls dans un Loch y disappears.

Quando Toto arrive at home, seine Mutti le dice: “Wo ist ta little sorella?”
Toto answers: “Elle est dans un Loch gefallen.”

“Aber por qué du hast her nicht helped to sortir?” dice la mother.
„Porque it was not aufgeschrieben sur la liste!“
answers Toto.

anglès – francès – alemany – italià – castellà

En Toto i la seva germana petita

La mare d'en Toto li demana que vagi a comprar i li dona una llista de coses que ha de comprar. La mare també li diu : «Emporta't la teva germana petita!».

En Toto va a la botiga i compra totes les coses, però, en sortir, la seva germana petita cau dins d'un forat i desapareix.

Quan en Toto arriba a casa, la seva mare li diu: «On és la teva germana petita?».
«Ha caigut dins d'un forat», li respon en Toto.

«I per què no l'has ajudat a sortir-ne?», li diu la mare.
«Perquè no estava escrit a la llista!», li respon en Toto.

Font: Österreichisches Sprachen Kompetenz Zentrum (ÖSZ) (2007): Kinder entdecken Sprachen. Europanto. Graz: ÖSZ, page 11. Disponible en línia a: <https://silo.tips/download/praxisreihe-kinder-entdecken-sprachen-europanto-32>

El meu text en *europanto* o *cosmopanto* (glossari)

Mots	Llengua	Traducció
aber	alemany	però
answers	anglès	respon
arrive	francès	arriba
at home	anglès	a casa
auch	alemany	també
aufgeschrieben	alemany	escrit
dans	francès	dins de
das	alemany	la
de	francès	de
demande	francès	demana
dice	castellà	diu
die	alemany	la
disappears	anglès	desapareix
donne	francès	dona
du	alemany	tu
elle	francès	she
er	alemany	he
est	francès	és
et	francès	i
falls	anglès	--
gefallen	alemany	ha caigut
geht	alemany	va
hast	alemany	has
helped to	anglès	ajudat a
her	anglès	l' (la)
herauskommt	alemany	en sortir
in	alemany	a
ist	alemany	is
it was not	anglès	no estava
zu kaufen	alemany	que compri
kauft	alemany	compra
la	castellà	la

Mots	Llengua	Traducció
la	francès	la
le	castellà	li
liste	francès	llista
Liste	alemany	llista
little	anglès	petita
Loch	alemany	forat
lui	francès	him
magasin	francès	botiga
mamma	italià	mare
mother	anglès	mare
Mutter	alemany	mare
Mutti	alemany	mama
nicht	alemany	no
nimm ... mit	alemany	emporta't
of	anglès	de
por qué	castellà	per què?
porque	castellà	perquè
quando	italià	quan
sa	francès	la seva
seine	alemany	la seva
sorella	italià	germana
sortir	francès	sortir
sur	francès	a
ta	francès	teva
things	anglès	coses
to go shopping	anglès	que vagi a comprar
todas	castellà	totes
tua	italià	teva
un	francès	un
una	Italiano	una
wo	alemany	on
y	castellà	i

CAPÍTOL 2

Societats culturalment diverses

Rachele Antonini
Marta Estévez Grossi

L'objectiu d'aquest capítol és conscienciar sobre la diversitat cultural i, més concretament, explorar com les migracions han donat forma a les societats multiculturals que formen actualment la Unió Europea. Després de treballar les activitats d'aquest capítol, l'alumnat podrà:

- definir el concepte de cultura amb les seves pròpies paraules;
- descriure amb les seves pròpies paraules la diversitat cultural a la societat;
- parlar de conceptes com *subcultura*, *estereotips* i *xoc cultural*;
- reflexionar sobre com es relacionen les llengües i les cultures.

2.1 INTRODUCCIÓ

A la història de la humanitat sempre ha existit el fenomen de la migració. Els humans sempre hem estat en moviment; ho portem a l'ADN. Des que els nostres ancestres van abandonar l'Àfrica fa entre 65.000 i 55.000 anys, la humanitat s'ha estès per tot el planeta i els moviments migratoris encara són al centre de la vida actual.

Però per què hi ha persones que decideixen abandonar la seva llar per anar-se'n a viure a altres llocs? Per què hi ha individus i grups de persones que travessen països i continents sencers per traslladar-se o instal·lar-se en un país nou? Ho fan per moltes raons: per la guerra i els conflictes, per la fam i la pobresa, per la intolerància religiosa o la repressió política, per cercar noves oportunitats econòmiques i d'ocupació, pel comerç o pel desig de viatjar. Per això diem que la migració pot ser voluntària o involuntària, i temporal o permanent.

Els europeus han tendit a emigrar a altres països d'Europa o de fora d'Europa des de fa molts segles. No obstant això, des del final de la Segona Guerra Mundial, Europa s'ha convertit en un pol d'atracció per a persones de tot el planeta. Això ha contribuït a fer que Europa, i la Unió Europea en concret, s'hagin convertit en un centre de diversitat i un gresol de cultures i llengües.

Les migracions representen tant noves oportunitats com reptes per als individus, les comunitats i les societats.

Els moviments migratoris afecten els menors de formes diverses. Pot ser que emigrin amb la seva família, que emigrin els adults i els menors no ho facin, o que emigrin sols, sense família ni cap tutor adult. En tots els casos, als menors els esperen noves oportunitats i reptes al país d'acollida. Poden patir marginació i discriminació, obstacles per accedir als serveis socials, dificultats per exercir els seus drets de ciutadania i identitat, inseguretats econòmiques i desarrrelament social i cultural. No obstant això, aquestes conseqüències negatives es poden evitar, ja que els menors també poden beneficiar-se de la migració i contribuir de manera positiva a la comunitat d'acollida. A més a més, d'acord amb la Convenció sobre els drets de l'infant, tots els països tenen el deure de garantir que tots els infants gaudeixen dels seus drets, independentment de la seva situació migratòria o de la dels seus pares.

Quan individus i grups de persones es traslladen a un altre país, entren en contacte amb llengües, creences, actituds, costums, valors i comportaments diferents. Un dels aspectes derivats de les migracions que no es té en compte i que és important per als infants i joves és el fenomen de la intermediació lingüística per part de menors. Aquest terme s'utilitza per fer referència als menors que ajuden la seva família, amics i altres persones a comunicar-se en les interaccions quotidianes —ja siguin formals o informals—, que es donen amb la nova societat d'acollida i amb les institucions. Tal com s'explica en els capítols 4 i 5, la intermediació lingüística per part de menors no és una tasca fàcil; implica desenvolupar i aplicar una sèrie de competències específiques i fer front a situacions i tasques complexes, tot això mentre els menors aprenen

una nova llengua i s'acostumen a una nova cultura. Per què és tan complex acostumar-se a una altra cultura? No n'hi ha prou amb aprendre l'idioma per adaptar-se a la vida en un nou país? Si continues llegint, descobriràs que la cultura no és només un terme que es troba en constant evolució, sinó que a més a més també és un concepte polifacètic i format per múltiples capes.

2.2 QUÈ ÉS LA CULTURA?

2.2.1 La definició de cultura

¿Què és la cultura? És molt difícil definir-la. Probablement, cada persona té la seva pròpia definició del substantiu *cultura*, que ve del llatí *culture*, que significa «cultiu o agricultura».

El significat figurat d'aquest terme és «cuidar, conrear i honrar», i deriva de l'arrel del participi passat de *colere*, el significat del qual és «cuidar, custodiar, conrear o llaurar».

El terme *cultura* és va utilitzar per primera vegada el 1805 amb el significat literal de «la part intel·lectual de la civilització» i no és va utilitzar per referir-se als costums i els assoliments col·lectius d'un poble fins el 1867. Això es deu al fet que la cultura s'estudia des de diferents perspectives com, per exemple, les de l'antropologia, la història, la geografia, la sociologia, la psicologia, les ciències de la comunicació, els estudis empresarials, la lingüística o la traducció i la interpretació. Totes les definicions que existeixen coincideixen en què *cultura* és un terme que engloba un conjunt de trets espirituals, materials, intel·lectuals i emocionals d'una societat o grup social que es transmet de generació en generació. Aquest conjunt de trets compartits s'expressa a través de l'art, la música, la religió, el menjar i les tradicions, així com a través de la roba

SABIES QUE...

Umberto Eco va dir una vegada que la llengua d'Europa és la traducció?

I és ben cert perquè la Unió Europea té actualment tres alfabetos i vint-i-quatre llengües oficials. A més a més, avui en dia es parlen seixanta llengües, ja siguin llengües parlades per grups específics o fetes servir en regions concretes dins de la UE. La migració ha introduït moltes altres llengües i s'estima que actualment a la UE viuen ciutadans de com a mínim 175 nacionalitats diferents. El Dia Europeu de les Llengües se celebra el 26 de setembre.

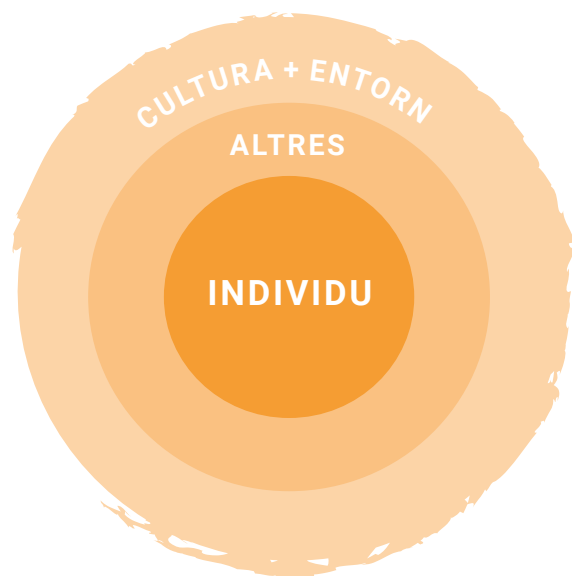

2.2.2 Els nivells de la cultura

Un altre aspecte important que cal tenir en compte quan parlem de cultura és que gairebé tots pertanyem a diversos grups i categories de persones alhora i, per tant, formem part de diferents **nivells de cultura**. El nivell individual/personal està format per les nostres conviccions, idees i aspiracions personals. Després hi ha altres nivells, com el del grup ètnic, lingüístic, regional o religió del qual formem part; un nivell nacional (basat en el país d'origen o d'establiment d'una persona); i també un nivell de gènere, un nivell generacional i un nivell social. A més a més, les persones també poden formar part de diverses subcultures.

Una **subcultura** pot definir-se com un grup social que té un estil de vida diferent de la cultura de la societat en el seu conjunt. Les persones que pertanyen a una subcultura pot ser que es vesteixin d'una manera concreta o que expressin què

els agrada a través de la música, el maquillatge, etc. Per exemple, si practiquem un esport, pertanyem a aquesta subcultura específica; passa el mateix amb la música que escoltem i els interessos i aficions que tenim.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **La migració no és un fenomen recent. S'ha donat des dels inicis de la humanitat i ha contribuït a definir les nostres cultures i societats.**
- **Aprendre una llengua significa conèixer la cultura i la societat en la qual es parla.**
- **Aprendre què és la cultura no és una tasca fàcil, perquè definir-la amb exactitud és complex. Al llarg dels anys, les persones que investiguen sobre aquests temes han proposat desenes de definicions que comparteixen alguns aspectes i dimensions.**
- **La cultura és un constructe complex que pot abastar molts nivells i dimensions, depenent de la nostra cultura individual i dels grups i subcultures als quals pertanyem.**

2.3 COM EXPERIMENTEM LA CULTURA I LA MULTICULTURALITAT?

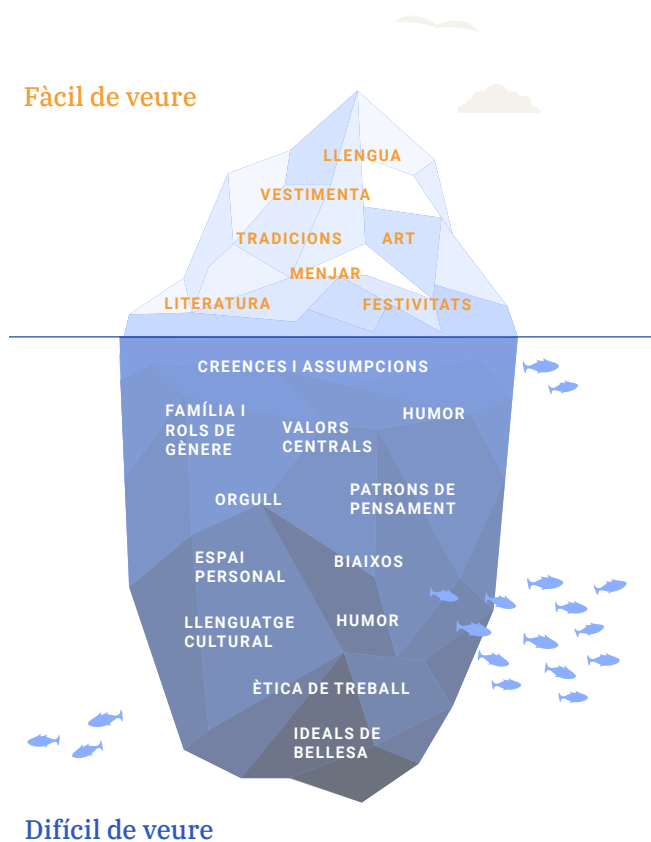
2.3.1 Comunicació cultural i intercultural

Tal com hem vist en els apartats 1 i 2, la cultura és un concepte complex. Però existeixen diverses analogies que poden ajudar-nos a entendre millor com funciona la cultura i com influeix en la manera en què donem sentit a les nostres experiències.

Tot i que encara no existeix una definició de **cultura** acceptada unànimement, les persones expertes en aquest tema tendeixen a estar d'acord que la cultura està formada per diverses capes i que n'hi ha de més i de menys visibles. Les diverses capes de la cultura s'han explicat sovint utilitzant l'analogia de l'iceberg o la ceba.

L'analogia de l'iceberg es basa en el fet que els aspectes culturals que normalment veiem són només una petita part del que realment és una cultura. És fàcil observar les diferències en la llengua, la roba, el menjar, la música o les tradicions, per exemple. No obstant això, sota la superfície s'amaguen molts altres aspectes culturals que són més difícils de veure com, per exemple, els valors, les creences, les expectatives, les actituds, les orientacions i les visions del món. Aquests altres aspectes, que és possible que no puguem percebre inicialment, són la base de molts dels comportaments, sentiments o reaccions que pot tenir una persona. I encara que pot ser relativament fàcil canviar alguns dels aspectes culturals que es troben a la superfície (com la roba que ens posem o el que mengem), normalment és més difícil adaptar els nostres valors, creences o expectatives als d'una nova cultura.

En aquest sentit, podem considerar que la cultura és com una ceba i que els valors fonamentals es troben a les seves capes més internes i

amagades. No obstant això, la metàfora de la ceba també pot entendre's d'una altra manera. Tal com hem vist, cada persona té la seva pròpia cultura individual i, igual que les cebes, també està formada per diverses capes: la nostra identitat cultural, l'origen ètnic, l'edat, el gènere, la classe social, la religió, l'educació, l'idioma, etc. El que tenen en comú totes dues metàfores és que ens permeten comprendre millor els diferents elements que formen la cultura i que n'hi ha de visibles i de no tan visibles.

Existeixen altres metàfores que expliquen com experimentem el món a través de la nostra pròpia cultura. Una d'aquestes metàfores és la de «les ulleres culturals». D'acord amb aquesta analogia, tots veiem el món a través de les nostres ulleres. Cadascú en té un parell únic i estan formades pel nostre entorn cultural, amb totes les capes corresponents. Les nostres ulleres culturals influeixen en el sentit que donem a les situacions que vivim i en com percebem les cultures que no són la nostra. Els membres d'un mateix grup cultural tendeixen a percebre les coses de

manera similar. Per exemple, hi ha coses que consideren habituals o inusuals, correctes o incorrectes. Però, com que tots tenim un parell de vidres únics, fins i tot les persones que formen part d'un mateix grup cultural poden experimentar les coses de manera lleugerament diferent.

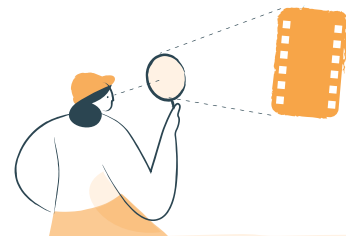
No obstant això, la realitat és que normalment no som conscients que experimentem la vida i jutgem les situacions a través de la nostra pròpia cultura. En general només ens adonem que tenim una cultura diferent quan ens trobem amb persones d'altres grups culturals o de diferents orígens culturals. Aleshores és quan ens trobem que hem d'explicar valors, idees o expectatives que pensàvem que eren universals i evidents. Pot donar-se el cas que alguna cosa que diem o fem s'interpreti de forma equivocada. Això pot passar, per exemple, amb allò que considerem que és de bona o mala educació. Xarrupar quan menges o tirar-te rots es considera de bona o mala educació? Al Japó, per exemple, xarrupar quan menges sopa és un signe d'agraïment, una manera de felicitar la persona que ha cuinat. A la Xina, en canvi, ho fan tirant-se un rot. No obstant això, cal evitar tirar-se un rot al Japó o xarrupar a d'altres indrets del món, perquè fer-ho seria de mala educació. A l'**activitat 2A** d'aquest capítol s'anima l'alumnat a reflexionar sobre com ens influeix el nostre propi entorn cultural.

El terme *comunicació intercultural* s'utilitza per fer referència a les interaccions que es produeixen quan es comuniquen persones de diferents cultures. Ser conscient que el que percebem com a normal pot no ser-ho en altres cultures és un bon primer pas a l'hora d'acostar-se a persones d'altres cultures.

En cada cultura hi ha també determinades idees errònies i **estereotips** sobre les altres cultures. Encara que no ens agradi admetre-ho, tots tenim una sèrie d'estereotips que ens influeixen. Els estereotips són les creences o generalitzacions d'un grup social o cultural sobre altres grups i els

seus membres. Cada grup cultural té determinades creences compartides sobre com són o com es comporten altres grups, als quals se'ls atribueixen trets que poden considerar-se positius o negatius. Pensa en els estereotips que generalment es tenen en la teva cultura i societat sobre les persones d'altres regions del teu país o de diferents països d'Europa. Pensa també en els estereotips que altres grups culturals tenen sobre la teva cultura. Per exemple, les persones d'una determinada regió poden considerar-se escandaloses, divertides, dropes, apassionades, des preocupades, serioses, tímides, bones per a la música, etc. És probable que coneguis els trets positius i negatius que generalment s'associen a cada grup, encara que no hi estiguis d'acord.

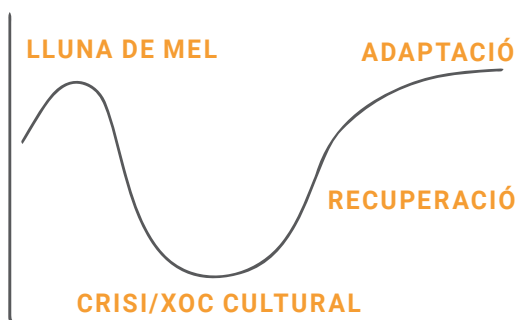
Una de les funcions dels estereotips és proporcionar-nos informació fàcilment accessible sobre altres grups culturals, especialment quan no en sabem gaire cosa. Aquesta informació ens ajuda a saber què esperar quan ens trobem amb mem-

Pel·lícules sobre estereotips culturals i xoc cultural*

L'Auberge espagnole (2002)
Lost in Translation (2003)
Bienvenue chez les Ch'tis (2008)
Benvenuti al Sud (2010)
Ocho apellidos vascos (2014)
Almanya – Willkommen in Deutschland (2011)
Perdiendo el Norte (2015)
Júlia ist (2017)
Get Out (2017)
Blinded by the Light (2019)

* Consulteu-ne la classificació per edat abans de passar-les a classe.

EL MODEL DE LA CORBA EN FORMA D'U DE LYSGAARD (1955) SOBRE L'ADAPTACIÓ TRANSCULTURAL

Font: <https://www.dananelsoncounseling.com/blog/cultural-adjustment-cycle-expat-rollercoaster/>

bres d'altres grups. No obstant això, aquest tipus d'informació no resulta de gran utilitat en la comunicació i interaccions interculturals reals. Si ens deixem portar pels estereotips, oblidem que la persona que tenim davant és un individu amb els seus trets individuals, identitat i personalitat, i ens limitem a fer suposicions basades en les nostres idees preconcebudes. A més a més, si els estereotips es converteixen en **prejudicis**, és a dir, en idees negatives o preconcepcions sobre un grup, segurament tindran un impacte negatiu en la interacció i obstaculitzaran la comunicació. Això pot ser perillós perquè pot generar comportaments discriminatoris.

Encara que sigui impossible desfer-nos per complet de tots els nostres estereotips i prejudicis sobre altres grups, un bon punt de partida és intentar ser-ne conscient i evitar fer suposicions sobre una altra persona només pel fet que sigui d'un entorn cultural diferent del nostre.

Com a individus, les diferències entre la cultura pròpia i l'aliena ens resulten més perceptibles quan viatgem o anem a viure a un lloc nou, com en el cas de migrar a un altre país o participar en qualsevol mena d'intercanvi (internacional). Quan som en un entorn nou i ens trobem en una societat que té altres normes socials, costums, formes de vida i idiomes, pot ser que sentim desorientació i confusió. Aquest sentiment s'anomena «**xoc**

cultural» i es pot manifestar de moltes maneres diferents, segons cada persona. A la dècada dels cinquanta diversos experts, com l'antropòleg canadenc Kalervo Oberg i el sociòleg noruec Sverre Lysgaard, van intentar descriure l'«**experiència del xoc cultural**». Van identificar-ne les fases: lluna de mel, crisi, recuperació i, en alguns casos, adaptació. Abans de passar a explicar en què consisteix cadascuna d'aquestes fases, convé assenyalar que no totes les persones que es traslladen o migren a un lloc nou passen necessàriament per totes elles. Que una persona les experimenti o no pot dependre de la raó per la qual va haver de traslladar-se o emigrar al lloc nou. Tenint en compte això, revisem les fases descrites per Oberg i Lysgaard.

- La primera fase és la lluna de mel i les persones tendeixen a ser molt positives i a sentir curiositat per la nova cultura. Tot és nou, emocionant i fascinant, i gaudeixen observant les diferències en el menjar, l'arquitectura, els costums, etc.
- La següent fase normalment és la de crisi i és quan es produeix el **xoc cultural** de debò. L'emoció de les primeres setmanes o mesos desapareix i les diferències entre la nova cultura i l'anterior poden fer-se més palpables i interferir en les creences i actituds culturals. Aquesta situació pot provocar sentiments d'ansietat, frustració i rebuig envers a la nova cultura. Encara que al principi pogués semblar molt divertit l'entrenou del transport públic o la gran varietat de plats exòtics de la nova cultura, pot ser que al cap d'un temps arribi una sensació d'aclaparament i trobis a faltar la família, els amics, el menjar del país d'origen, etc. Les barreres lingüístiques també hi tenen un paper important. Com que no pots comunicar-te tant com t'agradaria, o fins i tot no pots comunicar-te gens, conèixer gent nova pot semblar molt més difícil que al teu país, la qual cosa pot agreujar els sentiments de solitud i nostàlgia. En aquestes circumstàncies, les persones migrades poden experimentar el «**dol o pèrdua migratòria**», un sentiment de pena causat per la sensació d'haver perdut tot el que s'ha deixat enrere (persones, país, estatus soci-

al, identitat, etc.). Així mateix, quan els migrants es veuen obligats a desplaçar-se en circumstàncies extremes o experimenten nivells alts d'estress al país o la societat d'acollida (a causa, per exemple, de la separació forçada dels éssers estimats, els perills del viatge migratori, l'aïllament social, la falta d'oportunitats, el fracàs en l'assoliment dels objectius pels quals van migrar, la discriminació, etc.), poden desenvolupar el que es coneix com a «**síndrome d'Ulisses**». La síndrome d'Ulisses descriu una sensació de malestar emocional greu que pot incloure irritabilitat, nerviosisme, mal de cap, migranya, insomni, por i pèrdua de la gana.

- La tercera fase és la fase de **recuperació**. Al cap d'un temps, les persones tendeixen a acostumar-se a la nova cultura, creen rutines que es fan seves i, en general, se senten més còmodes amb la vida al nou país o entorn. A poc a poc comencen a aprendre què poden esperar en cada situació, com fer front a les dificultats i com adaptar-se a la nova cultura.
- Finalment, pot haver-hi una **fase d'adaptació**. Les persones que arriben a aquesta fase s'adapten a la nova cultura i participen a la societat.
  - Es considera que les persones que integren completament la nova cultura i deixen enreure l'antiga passen per un procés d'**assimilació cultural**. Des del punt de vista lingüístic, això pot implicar que s'acabi perdent la llengua materna.
  - Hi ha persones que integren aspectes concrets de la nova cultura a la seva identitat, però conserven aspectes concrets de l'origen. Es tracta d'un procés d'**integració cultural** i normalment implica aprendre la nova llengua sense perdre la llengua materna.
  - En canvi, hi ha i sempre hi ha hagut persones que no poden o no volen adaptar-se a la nova cultura. Això pot passar per moltes raons com, per exemple, l'actitud hostil de la societat d'acollida cap a les persones estrangeres; la previsió de deixar el nou país aviat i considerar, per tant, que l'esforç necessari per adaptar-se és massa gran; o la falta d'acceptació dels valors culturals del país d'acollida.

En aquests casos, que es denominen casos de **segregació cultural**, les persones tendeixen a relacionar-se només amb les persones que comparteixen el seu origen cultural o lingüístic o amb altres persones que també són estrangeres al país d'acollida. Acostumen a utilitzar la seva pròpia llengua o una *lingua franca*, com l'anglès, i aprenen expressions molt bàsiques en la llengua de la societat d'acollida.

Així mateix, pot produir-se un xoc cultural quan es torna al lloc d'origen després d'haver estat a l'estranger o en contacte amb una nova cultura. D'això se'n diu «**xoc cultural invers**» o «**xoc cultural propi**», i normalment es produeix quan les persones adopten alguns elements de la cultura estrangera que després troben a faltar quan tornen al país d'origen. Aquesta situació també pot provocar sentiments de confusió o desorientació.

Observem, doncs, que la cultura no és una cosa estàtica, sinó que no para d'evolucionar, fins i tot si no anem a viure a un altre lloc. Aquesta afirmació és vàlida per a la cultura individual d'una persona i també per a la cultura social d'una comunitat. Pensem en com han canviat les nostres creences, valors, actituds i prioritats al llarg del temps, com es modifiquen a mesura que ens fem grans i passem per diferents etapes vitals. De la mateixa manera, moltes coses que abans estaven culturalment ben vistes a la nostra societat, ara ja no ho estan. Per exemple, en molts països europeus es considerava normal que els menors beguessin cervesa o vi fins ben entrat el segle XX. Ara, en canvi, la societat en general desaprova que un nen de cinc anys begui vi.

Les cultures poden evolucionar perquè es produeix un canvi en l'entorn o perquè sorgeixen noves idees, eines o tecnologies que es generalitzen i fan possible noves formes de vida. A més a més, les cultures normalment no estan aïllades del món exterior, sinó que s'influencien les unes a les altres, ja sigui des del punt de vista filosòfic, científic, artístic, polític o fins i tot social.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- La cultura està formada per diferents capes, algunes més visibles que les altres. Cada persona té la seva pròpia cultura individual, definida per diferents aspectes o capes, com la identitat cultural, l'origen ètnic, l'edat, el sexe, la classe social, la religió, l'educació, la llengua, etc.
- Experimentem el món a través de la nostra pròpia cultura, encara que normalment no en som conscients fins que no ens trobem amb algú d'una altra cultura.
- Totes les cultures tenen idees errònies i estereotips sobre altres grups culturals. Aquests estereotips ens proporcionen informació de fàcil accés sobre altres cultures, però no resulten de gran utilitat en les interaccions reals amb persones d'altres orígens culturals.
- Els estereotips culturals poden convertir-se en prejudicis (idees negatives o preconcepcions sobre un grup) i són potencialment perillosos perquè poden donar lloc a formes de comportament discriminatori.
- En arribar a un nou entorn cultural, és normal sentir-se desorientat i perdut. Les persones migrades i d'altres que es traslladen a l'estranger poden experimentar el que s'ha denominat «xoc cultural». Alguns autors han identificat certes pautes i etapes del xoc cultural, però la forma en què l'experimentem depèn de les nostres circumstàncies individuals i de la raó per la qual nosaltres i la nostra família hem anat a viure a un altre país.
- La cultura no és estàtica; evoluciona constantment.

2.3.2 El vincle entre la cultura i la llengua

Molts productes culturals tenen un vincle estret amb la llengua. Pensem en els contes, els mites, les llegendes, la música, l'art o les pel·lícules, entre d'altres. Quines llengües i cultures associaries espontàniament amb el tango o la salsa, el fado o la bossa-nova, l'òpera, el rap, el blues o el heavy metal? Quina cultura associaries amb el manga i l'anime?

Hem vist que les cultures determinen la manera com percebem el món, però fins ara pràcticament no hem parlat del vincle entre la llengua i la cultura. La llengua i la cultura estan íntimament entrelaçades, i és difícil pensar en una sense l'altra. Tal com s'explica en el **capítol 1**, la llengua és molt més que una simple eina que utilitzem per transmetre un missatge. Les diferents llengües del món no han sorgit i evolucionat en el no-res, sinó en societats i cultures, i condicionades pel seu entorn. Com que a través de la llengua compartim les nostres tradicions i valors culturals, es considera que la llengua és cultura i

SABIES QUE...

molts països i regions han creat institucions per promoure la seva llengua i cultura a l'estranger?

Gran part d'aquests països i regions han donat a aquestes institucions el nom d'alguns dels seus escriptors més famosos, cosa que evidencia el vincle existent entre la llengua i la cultura. Aquest és el cas de l'Institut Cervantes d'Espanya, l'Institut Ramon Llull de Catalunya, la Societat Dante Alighieri d'Itàlia, l'Institut Goethe d'Alemanya o l'Institut Camões de Portugal.

我全然不懂!

EM SONA A GREC... O POTSER A XINÈS?

Les coses que ens semblen especialment difícils en una llengua i cultura pot ser que en altres cultures no es percebin de la mateixa manera.

L'expressió «It's all Greek to me», literalment «em sona a grec», s'utilitza en anglès per fer referència a alguna cosa que és difícil d'entendre. I els grecs què deuen dir? A Grècia, les coses difícils d'entendre sonen a xinès («Αυτά μου φαίνονται κινέζικα»), com passa en català («això em sona a xinès») i en molts altres idiomes.

la cultura és llengua. L'**activitat 2B** d'aquest capítol et permetrà explorar amb el teu alumnat com s'integren els contes en les cultures en les quals es van originar.

Moltes expressions utilitzades en les diferents llengües tenen una motivació cultural. El millor exemple són les **expressions idiomàtiques**, com les frases fetes, les dites, els modismes o les metàfores. Les expressions idiomàtiques condensen creences i valors que un grup cultural o una societat consideren generalment que són veritat, o que almenys ho van ser en algun moment. I és que la cultura, igual que la llengua, evoluciona contínuament.

Les expressions idiomàtiques acostumen a ser indicadors de la vida actual o passada d'una societat i de les condicions de l'entorn. En alemany, per exemple, es diu que alguna cosa és «Schnee von gestern», literalment «neu d'ahir», per indicar que alguna cosa pertany al passat i que, per tant, cal acceptar-la o perdonar-la. L'equivalent d'aquesta expressió en anglès és «water under the bridge», literalment, «aigua sota el pont», que s'assembla a la versió que en tenim en català: «ser aigua passada». I mentre que en anglès britànic es diria que alguna cosa no és «my cup of tea», literalment «no és la meva tassa de te», fent una clara referència a la beguda calenta predi-

lecta al Regne Unit, per referir-nos a alguna cosa que no ens acaba de convèncer, en castellà es diu que «no es santo de mi devoción», expressió que reflecteix la importància que la religió ha tingut tradicionalment a Espanya. Per contra, en català diem que «no ens fa el pes», una expressió possiblement amb els orígens a la cultura popular dels mercats. En l'**activitat 2C** d'aquest capítol podreu explorar com es comuniquen diversos aspectes de la cultura a través d'expressions idiomàtiques en diferents llengües.

Com que la pèrdua d'una llengua implica la mort d'una cultura, protegir les llengües implica preservar els grups ètnics i culturals, la qual cosa és vital per mantenir la biodiversitat.

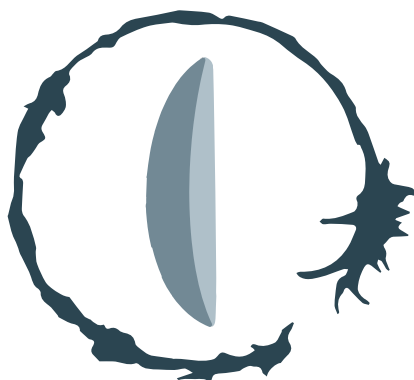
Però si les llengües estan tan estretament vinculades amb la cultura i amb la manera com interpretem la realitat, la llengua que parlem determina la nostra manera de pensar? Durant els dos darrers segles, aquesta ha estat una qüestió de debat en l'àmbit de la lingüística, l'antropologia i la psicologia. Ja al segle XVIII, filòsofs com Wilhelm von Humboldt i Herder van exposar la idea que el llenguatge modela el pensament, però no va ser fins a la primera meitat del segle XX que aquesta tesi va tenir més protagonisme gràcies a la «**hipòtesi Sapir-Whorf**». Segons aquesta teoria, la llengua que parlem determina i limita la nostra manera de pensar, un argument que s'il·lustra amb certes diferències sorprenents que existeixen entre les llengües, per exemple, en el vocabulari.

L'exemple més típic és el gran nombre de paraules que suposadament existeixen per al terme *neu* en les llengües inuit: segons s'ha dit, l'inuit disposa de paraules diferents per a «neu que cau», «neu a terra», «neu dura com el gel», «neu que cau en forma de pedregada» o «neu arrossegada pel vent», paraules sense traducció directa al català o a moltes altres llengües. El fet que determinades expressions puguin ser tan precises en algunes llengües i en unes altres no suggereix que existeixen diferents maneres d'organitzar el món real a la nostra ment. Això també podria il·lustrar-se amb la gran diversitat de percepcions dels conceptes abstractes en les di-

ferents llengües, com passa, per exemple, amb els conceptes de temps i durada, així com amb els colors o números que existeixen en una determinada llengua. L'existència de paraules «intraduïbles» pot considerar-se una prova que demostra els límits dels sistemes lingüístics.

Actualment, la interpretació estricta de la hipòtesi de Sapir-Whorf ja no es considera certa. Tot i que en cada llengua es classifica el vocabulari de manera diferent i els conceptes abstractes no es perceben igual, les diferències no són tan importants com perquè les persones que parlen diferents llengües no es puguin arribar a entendre. Al capdavall, tots els conceptes es poden traduir, encara que calgui afegir informació o reformular-los. Aquesta és una de les raons per les quals traduir o interpretar no és tan directe ni senzill com pot semblar (al **capítol 3** es parla de les dificultats de traduir entre llengües i cultures).

Actualment la majoria dels lingüistes estan d'acord amb una versió simplificada de la hipòtesi de Sapir-Whorf: encara que la nostra llengua no determini com pensem, sí que influeix en el nostre pensament i en la nostra percepció del món; només cal tenir en compte la metàfora de les ulleres culturals.

SABIES QUE...

la pel·lícula de ciència-ficció *Arrival* (2016) que parla de la complexitat de la comunicació amb els extraterrestres, es basa en la hipòtesi de Sapir-Whorf?

EXISTEIXEN PARAULES «INTRADUÏBLES»?

La llengua que parlem també afecta la manera com ens relacionem amb altres membres de la societat, ja que determina què és apropiat dir i com s'ha de dir. I aquestes regles no són necessàriament les mateixes en totes les cultures. Un bon exemple d'això és la manera d'adreçar-se a persones de diferent estatus social en altres idiomes i cultures. Al Regne Unit probablement es consideraria de mala educació adreçar-se a un professor pel seu nom de pila; a Catalunya, en canvi, generalment es consideraria estrany no fer-ho.

La llengua també és molt important per expressar la nostra pertinença a un determinat grup cultural, ja sigui una comunitat lingüística, una comunitat nacional o regional, o un determinat grup social. Pensa en com et t'adreces als teus amics i en com es diferencia la teva manera de fer-ho de la dels teus pares o els teus avis. A l'**activitat 3E** (disponible al [Banc de Recursos](#)) es treballen diferents maneres de donar les gràcies.

En un context migratori, els menors bilingües creixen condicionats per com a mínim dues llengües i cultures diferents, i han de negociar el paper que ha d'exercir cada cultura i cada llengua en la seva identitat i sentiments de pertinença. A mesura que es van fent grans, aquests joves poden sentir que pertanyen a una comunitat lingüística o a l'altra, a les dues o a cap. I, evidentment, aquests sentiments de pertinença poden variar en intensitat i evolucionar amb el temps.

Descobreix més paraules «intraduïbles» al llibre d'Ella Frances Sanders *Lost in translation: an illustrated compendium of untranslatable words from around the world*. <https://ellafrancesanders.com/lost-in-translation>

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **Hi ha un vincle estret entre llengua i cultura. A través de la llengua podem compartir les nostres tradicions i valors culturals entre nosaltres i amb les generacions futures.**
- **Moltes de les expressions utilitzades en les diferents llengües del món tenen una motivació cultural, cosa que es fa més evident en les expressions idiomàtiques i les frases fetes.**
- **La hipòtesi de Sapir-Whorf afirmava que la llengua que parlem modela i determina la forma en què percebem la realitat. Ja no es considera que això sigui cert, perquè les diferències entre les llengües no són tan importants com perquè sigui impossible que les persones que parlen llengües diferents s'entenguin. No obstant això, la majoria dels lingüistes estan d'acord amb una versió simplificada de la hipòtesi, segons la qual la llengua no determina la nostra manera de pensar, però sí que influeix en el nostre pensament i percepció del món.**
- **La llengua ens permet expressar la nostra pertinença a un determinat grup cultural i social.**
- **En els contextos migratoris, els menors bilingües creixen condicionats per com a mínim dues llengües i cultures diferents, i han de negociar el paper que té cada cultura i cada llengua en la seva identitat i sentiments de pertinença.**

2.4 CONCLUSIONS

En aquest capítol hem vist que la cultura no és un concepte fàcil de definir, i hi ha moltes raons que ho expliquen. És un tema ampli, polifacètic i format per múltiples capes, i resumir-lo en poques pàgines és complicat. La cultura és el menjar que mengem, la roba que portem, les cases en les quals vivim, les nostres tradicions, la nostra literatura i la nostra història, a més de molts altres aspectes que defineixen com vivim. Està formada per les creences i suposicions compartides i profundament arrelades que controlen els nostres pensaments i comportaments com a individus i grups. La cultura en la qual creixem ens resulta invisible fins que coneixem algú d'una altra cultura o llegim un llibre estranger o veiem una pel·lícula en una altra llengua. Aleshores som conscients que hi ha persones que mengen plats diferents, porten roba diferent, viuen en cases que no són com les nostres, etc.

Finalment, vivim en un món i una època que es caracteritzen per la circulació massiva de persones, ja sigui per motius de migració, turisme o comerç, així com per la comunicació global i els mitjans de comunicació. En conseqüència, ens trobem constantment amb referències, representacions i estereotips sobre altres països i cultures. Quan parlem de cultura, és important recordar que allò que considerem normal en la nostra cultura és molt probable que sigui percebut com a diferent o fins i tot estrany per persones d'altres cultures. Les activitats d'aquest capítol permetran a l'alumnat posar-se a la pell de persones d'altres «cultures» i reflexionar sobre alguns dels aspectes que s'han tractat en aquest capítol.

NOTES PER AL PROFESSORAT

2A. A taula!

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- reflexionarà sobre el paper essencial de la gastronomia a la cultura;
- identificarà aliments que no es consideren comestibles o apetitosos en la seva cultura;
- s'adonarà que els gustos gastronòmics són una de les diferències que es posen de manifest quan coneixem gent d'altres cultures.

TEMPS
ESTIMAT

45 MIN

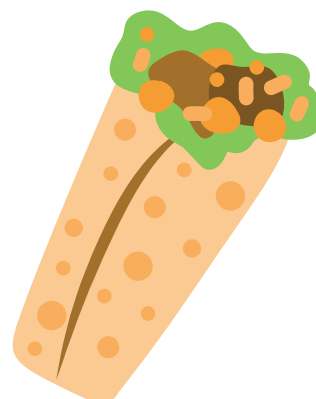
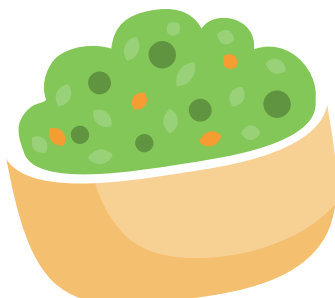
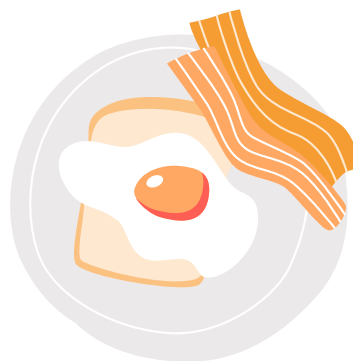
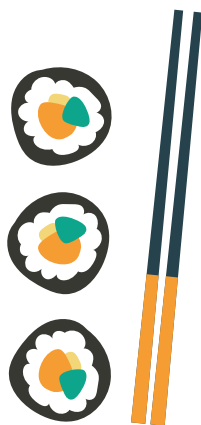
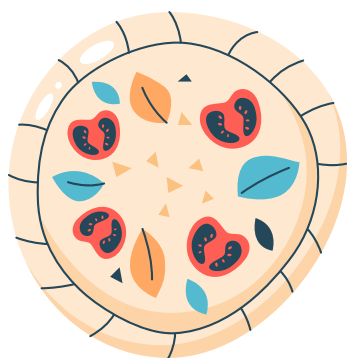
Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Ensenya als alumnes imatges d'aliments o plats de diferents països. · Pregunta'ls si els coneixen i si saben com es diuen alguns dels ingredients. 	5'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Demana a cada estudiant que comparteixi amb la resta del grup un plat típic de la seva família o un dels seus aliments o plats tradicionals preferits. · Pregunta a la resta de la classe si n'han sentit a parlar o l'han tastat. · Separa l'alumnat en grups petits i demana'ls que pensin i anotin aliments que no hagin tastat mai i que no tastarien mai i n'expliquin els motius. Així mateix, demana'ls que reflexionin sobre els aliments que es consumeixen a totes les cultures, com el pa o la llet. Pots donar-los també l'opció de buscar a Internet receptes i/o imatges d'aquests plats i aliments. 	15'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Anima els grups a compartir els menjars que han apuntat i els resultats de la seva recerca amb la resta de la classe. · Escriu a la pissarra els noms dels plats i/o aliments. 	7'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Debateu sobre el fet que, per raons diverses, en alguns països o cultures consumir certs aliments com la carn de porc o de vedella, o els insectes, sigui un tabú o estigui prohibit. Pots fer que els alumnes cerquin a Internet aliments tabú i les raons per les quals el seu consum n'està prohibit. · Aprofundiu en els resultats de la cerca. 	8'
FASE 5	<ul style="list-style-type: none"> · Demana a l'alumnat que elabori un pòster amb els noms i les imatges dels diferents aliments i plats típics esmentats. · Explica als estudiants que quan volem conèixer una altra cultura hem de procurar comprendre que el que és normal en una cultura, com certs costums gastronòmics, entre d'altres aspectes, pot no ser-ho en una altra. · Pots fer-los les preguntes següents: creieu que serieu capaços d'adaptar-vos als costums gastronòmics i als aliments d'altres països i que us podrien acabar agradant? Els infants i adolescents que emigren a altres països sovint han d'acostumar-s'hi. 	10'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Busca imatges d'aliments i de plats típics d'altres països.
- Uns quants dies abans de la sessió, demana als estudiants que parlin amb els seus pares o avis sobre receptes típiques de la família o tradicionals i que les portin a classe el dia de l'activitat.
- Activitat complementària: demana a l'alumnat que elabori un qüestionari.
- Llegeix el capítol 2 del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació addicional sobre la multiculturalitat.

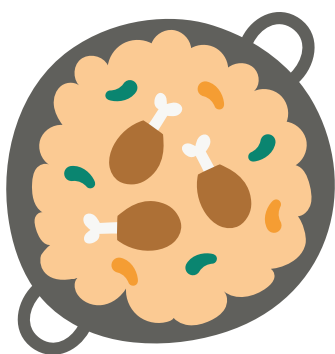
A taula!

Tots ens alimentem i tenim menjars preferits. No obstant això, els aliments que nosaltres consumim poden no considerar-se comestibles o apetitosos en altres parts del món. Parla'ns d'algun aliment o plat típic que consumeix a la teva família o a la teva regió.

T'agradaria tastar això?»

NOTES PER AL PROFESSORAT

2B. Hi havia una vegada arreu del món...

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- entendre que tots els contes i faules, sense importar-ne la cultura d'origen, tenen la mateixa intenció: transmetre una lliçó moral;
- identificarà les característiques principals que tenen els contes i les faules en cultures diferents;
- reflexionarà sobre si diferents contes poden tenir el mateix significat segons el context cultural en què es narrin.

TEMPS
ESTIMAT

50 MIN

Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Comença l'activitat tot demanant l'alumnat que comparteixi el seu conte infanti preferit (un llibre, una pel·lícula de dibuixos animats, una història inventada, etc.), i ensenya'h els materials que hagin portat a classe. Fes una llista dels contes que expliquen a la pissarra. · Comenteu tots plegats les característiques principals d'un conte (personatges, ambientació, argument, final, etc.): què fa que un conte sigui un conte? Dibuixeu un mapa conceptual a la pissarra amb els trets més importants. 	10'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Reparteix l'alumnat en grups petits i dona a cada grup un conte curt i fàcil de llegir (per anar bé, haurien de ser contes de diferents països). Fes que l'alumnat treballi en grup per apuntar els detalls dels personatges, l'ambientació i els elements d'argument típics que puguin identificar en aquests contes. 	15'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Fes que cada grup comparteixi amb la resta de la classe les característiques de la història analitzada. · Compareu les semblances i diferències entre els contes comentats. 	15'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Enceta una discussió en grup per animar els estudiants a reflexionar sobre la història que han treballat. Pots preguntar-los: Creieu que a infants i joves d'altres cultures els agradaria aquest conte? Sí o no? Per què? Coneixeu contes o faules similars d'altres cultures? 	10'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Prepara imatges de contes tradicionals (com les Faules d'Isop o contes populars d'altres països i cultures).
- Per preparar l'activitat, demana l'alumnat que pensi en el seu conte preferit i, si és possible, que en portin el llibre o algunes imatges a classe.
- Llegeix el capítol 2 del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures*, disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació addicional sobre què defineix les cultures en societats culturalment diverses.

C'era una volta...

ил-был...

ماي ال ن م موي ي ف

Il était une fois...

Arreu del món s'expliquen contes per anar a dormir i faules i llegendes tradicionals en què apareixen bruixes, persones sàvies, infants valents, personatges malvats i animals que parlen. Comparteix amb nosaltres una de les històries que t'agradava que t'expliquessin quan eres petit.

昔々

Érase una vez...

Hi havia una vegada...

Once upon a time...

एक समय की बाता है

Es war einmal...

Era uma vez...

NOTES PER AL PROFESSORAT

2C. Refranys, frases fetes i dites

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- reflexionarà sobre la interrelació entre llengües i cultures;
- coneixerà altres cultures, llengües i maneres de pensar;
- prendrà consciència dels seu plurilingüisme i la seva interculturalitat, així com dels de les persones que ens envolten;
- prendrà consciència de la diversitat lingüística que hi pot haver fins i tot dins d'una mateixa llengua.

TEMPS
ESTIMAT

45 MIN

Com utilitzar aquest material

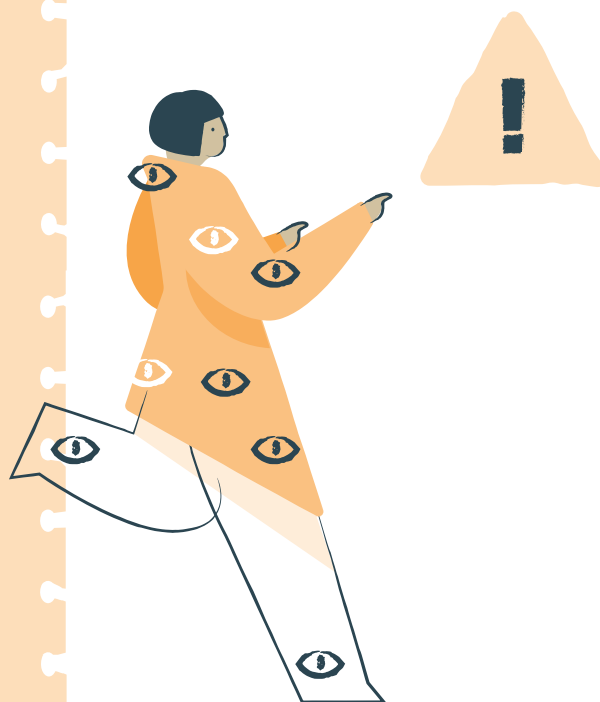
FASE 1	· Explica a l'alumnat que la llengua i la cultura tenen un vincle molt estret, cosa que resulta especialment evident en els refranys, les frases fetes i les dites. · Mostra'ls-en un exemple amb un refrany, frase feta o dita. · Demana'ls que pensin en algun refrany, frase feta o dita, en qualsevol llengua, de cara a la propera sessió. Anima'ls a parlar-ne amb algun membre de la família amb qui puguin pensar conjuntament en algun refrany, frase feta o dita que els agradi especialment o que facin servir sovint. També poden pensar en expressions que els agradin en altres llengües que parlin. Dona'ls una targeta perquè hi apuntin la informació següent: · El refrany, la frase feta o la dita, si és possible, en el sistema d'escriptura original i/o tenint en compte la pronunciació regional. No passa res si s'escriu tal com es pronuncia, sobretot si és d'una llengua amb un sistema d'escriptura diferent. · El significat del refrany, frase feta o dita. · L'origen (demana'ls que el busquin per Internet). · Una traducció paraula per paraula (en cas que el l'exemple que hagin buscat no sigui en una de les llengües vehiculars de l'aula). · Una expressió similar en català o altres llengües.	10'
FASE 2	· Opció 1: fes grups d'alumnat segons la llengua del refranys, frases fetes o dites que hagin buscat, per tal que els puguin compartir entre si. Per anar bé, cada grup hauria de tenir un nombre semblant d'alumnes. En cas que siguin grups amb refranys, frases fetes o dites en llengües diferents al català o castellà, l'alumnat pot comentar la traducció de les expressions i ajudar-se mútuament. · Opció 2: si la classe és molt homogènia o molt heterogènia, fes grups on puguin haver-hi refranys, frases fetes o dites en llengües diferents. · Demana a cada grup que esculli dues expressions per compartir amb la resta de la classe. Si són grups petits, també pots demanar-los que les comparteixin totes.	15'
FASE 3	· L'alumnat enganxa a la pissarra (o en algun lloc similar) les targetes amb les expressions que els agradaria compartir amb la resta de la classe. · Demana persones voluntàries per escollir una targeta i llegir en veu alta el refrany, frase feta o dita en l'idioma original i, si cal, també la traducció al català. · Aprofita això com a punt de partida per encetar un debat sobre el vincle entre la llengua i la cultura: · Hi ha refranys, frases fetes o dites similars en altres idiomes? · Què ens diu cada refrany, frase feta o dita sobre la cultura on es va originar?	20'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Per a la fase 1:
  - Imprimeix el full d'instruccions amb l'exemple. Si vols, pots afegir-n'hi un de teu.
  - Prepara targetes (per exemple, de mida A5) per a l'alumnat. També pots demanar-los que escriguin els seus exemples en un full de paper.
- Si la classe és majoritàriament monolingüe, pots preparar targetes amb refranys, frases fetes o dites en diferents idiomes i demanar l'alumnat que n'investigui els orígens i possibles traduccions, ja sigui a classe o de deures.
- Llegeix el segon capítol del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, especialment l'apartat 2.3.2, per obtenir més informació sobre el vincle entre la llengua i la cultura i la manera com això es fa més evident en expressions idiomàtiques com són els refranys, les frases fetes i les dites.

Refranys, frases fetes i dites

Tens un refrany preferit? Ens encantaria escoltar-lo a la propera classe, on coneixerem diferents refranys, frases fetes i dites d'arreu del món. Pots demanar a un membre de la família que t'expliqui un refrany, frase feta o dita que li agradi o que faci servir amb freqüència. Pots escriure l'expressió en la llengua que vulguis, ja sigui la teva llengua materna o un altra que sàpigues parlar. Si esculls un refrany, una frase feta o una dita en una llengua amb un sistema d'escriptura diferent, pots escriure'l en caràcters llatins o en el sistema d'escriptura original de la llengua. També hauràs d'investigar una mica sobre l'origen de l'expressió que escullis. Si tries un refrany, una frase feta o una dita en una llengua diferent del català o el castellà, pensa si els teus companys l'entendran. En pots preparar una traducció? Hi ha alguna expressió en català o castellà que tingui un significat semblant? Fes un cop d'ull a l'exemple següent per si et pot inspirar.

Exemple:

- Proverbi grec: «**Τα μάτια σου δεκατέσσερα**»
- Significat: Anar amb molt de compte / estar alerta / estar amb els ulls ben oberts
- Origen: Sembla que prové de l'imperi bizantí, atès que els bizantins creien que algunes persones tenien el do de veure no només amb els ulls, sinó també altres parts del cos
- Traducció literal: (tenir) catorze ulls
- Refranys, frase feta o dita similar en català: «anar amb set ulls i set orelles», «ésser tot ulls»

CAPÍTOL 3

Traducció i interpretació: ponts entre llengües i cultures

Sofía García-Beyaert
Anna Gil-Bardají
Mariana Orozco-Jutorán
Gema Rubio-Carbonero
Mireia Vargas-Urpí

En aquest capítol s'analitza com la traducció i la interpretació fan possible la comunicació entre llengües i cultures. Després de treballar les activitats d'aquest capítol, l'alumnat podrà:

- explicar la complexitat de la comunicació entre llengües;
- descriure el valor de la traducció i la interpretació com a formes de comunicació entre llengües;
- diferenciar entre un intèrpret i un traductor;
- donar exemples de malentesos inherents a la comunicació, fins i tot en casos en què no hi ha barreres lingüístiques;
- descriure algunes de les dificultats amb què es troben els traductors i els intèrprets.

3.1 INTRODUCCIÓ

La **comunicació** implica conceptes i codis. Els conceptes són idees que viuen a la imaginació de les persones i els codis són les eines que les persones empren per compartir aquestes idees. Una cosa que tenim en comú tots els humans és la capacitat de participar en l'ús d'un codi que permet la comunicació. No obstant això, no tots utilitzem el mateix codi, tal com hem vist al capítol 1.

Cada codi, o llengua, es desenvolupa segons el context de les persones que l'utilitzen. Com ja hem vist al capítol 2, els esquimals, per exemple, tenen diversos termes per descriure múltiples tons de blanc amb el seu codi. En canvi, els parlants de llengües de climes càlids tenen la capacitat de referir-se a diferents tipus de calor. El context és la raó per la qual diferents grups han desenvolupat llengües diferents, i fins i tot versions diferents d'una mateixa llengua. També explica per què les llengües mantenen una estreta connexió amb la manera com perceben el món les persones que les fan servir.

Què passa, doncs, quan individus de diferents grups entren en contacte? Doncs que volen comunicar-se, però no comparteixen el mateix codi

o, encara més important, no comparteixen la mateixa mirada a través de la qual donen sentit al món que els envolta. La traducció i la interpretació són dues activitats professionals que impliquen la transferència de missatges a través de les llengües per fer possible aquesta comunicació.

Tal com veurem, codificar i descodificar de manera eficient els missatges que intercanvien les persones no és una tasca senzilla ni automàtica. En general, es creu que una persona bilingüe té la capacitat de fer que dues parts es pu-

SABIES QUE...

la Declaració Universal dels Drets Humans està disponible en 524 llengües?

La veritat és que, ben mirat, no són tantes llengües, si tenim en compte que al món n'hi ha més de 7.100. Tot i així, és el document més traduït que existeix.

quin comunicar, però aquesta idea és tan errònia com creure que pel simple fet de saber subjectar unes tisores ja sabem com tallar els cabells a algú. La persona que sap tallar els cabells com cal ha après una sèrie de tècniques que van molt més allà de saber subjectar unes tisores. Així mateix, algú amb l'habilitat necessària per ser un bon traductor o un bon intèrpret ha après tècniques que van molt més enllà de dominar dues llengües diferents.

SABIES QUE...

el Dia Internacional de la Traducció se celebra el 30 de setembre?

És un dia en què es fa un homenatge a la tasca dels professionals de la llengua. Aquesta tasca, segons l'ONU, és molt important a l'hora d'unir les nacions, facilitar tant el diàleg com la comprensió i la cooperació, contribuir al desenvolupament i enfortir la cultura de la pau i la seguretat al món.

I quines són aquestes tècniques? Primer cal indicar que hi ha diferències entre el cas dels traductors i el dels intèrprets. Són diferències mínimes, però rellevants. En aquest capítol s'exploren tant les diferències com les similituds entre la traducció i la interpretació i es presenta la informació necessària per entendre per què les màquines encara no poden substituir els humans per aconseguir una comunicació genuïna, completa, fiable i eficaç entre dues llengües.

3.2 COMUNICACIÓ ESCRITA: TRADUCCIÓ

3.2.1 Què és traduir?

Traduir consisteix a transferir missatges escrits entre dues llengües (interpretar, en canvi, consisteix a transferir missatges orals). Per fer una bona feina, els traductors analitzen els missatges amb l'objectiu d'assegurar-se que n'entenen els matisos relacionats amb el públic al qual va dirigit el text (és a dir, les persones que llegiran la versió traduïda del text), el context històric i social de la cultura en què s'ha produït, el format utilitzat, el propòsit que es dedueix de la persona que l'ha escrit i qualsevol altre aspecte que en defineixi la naturalesa. També és important tenir en compte el registre utilitzat, és a dir, com es diuen les coses. Per exemple, a l'**activitat 3E** (disponible al [Banc de Recursos](#)), veiem que no expresseu les idees de la mateixa manera quan parlem amb els amics que quan ho fem amb els nostres pares o amb les persones que ens creuem pel carrer. Després de tenir en compte tots aquests aspectes, el traductor produeix un **text meta** (el mateix conjunt de missatges, però en una altra llengua) amb l'objectiu de crear en el lector un efecte que s'assembli tant com sigui possible al que l'autor original va crear a través del **text original**.

Hi ha moltes maneres d'expressar una mateixa idea. Un traductor expert coneix les opcions disponibles i sap triar la més adient per transmetre un determinat missatge, tenint en compte tots els aspectes esmentats anteriorment.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- Traduir significa transmetre missatges escrits, no paraules.
- Traduir implica tenir en compte una àmplia gamma d'elements textuais i contextuals per transferir de forma adequada un missatge a una altra llengua.

3.2.2 La importància del context

El traductor que ha de traduir un poema se centra en diverses dimensions del text original. A més a més de fixar-se en el significat, procura transmetre una sensació i un efecte que s'assemblin tant com sigui possible als del text original. Això inclou tenir en compte la rima i el ritme del text original i les imatges que evoca.

Pensem ara en un altre tipus de text. Si l'encàrrec consisteix a traduir una obra de teatre en la qual apareixen personatges joves, el repte per al traductor consisteix a trobar el vocabulari que probablement utilitzarien aquests personatges en la cultura meta. En canvi, i si un dels personatges és un jutge, per exemple? El llenguatge que farà servir aquest personatge segurament serà més formal i especialitzat, i en aquest cas el traductor haurà d'utilitzar un registre i estil diferents al dels personatges joves.

Ara imaginem que el traductor ha de traduir la pàgina web d'una empresa que vol tenir un lloc web multilingüe. L'objectiu del traductor serà trobar expressions que reproduïxin el vocabulari i les tècniques de màrqueting típicament utilitzades en cadascuna de les cultures associades a les llengües a les quals es traduirà el lloc web. Quin tipus d'imatge vol projectar l'empresa? Una imatge seductora, amable, interessant, rigorosa, seriosa, eficient, autèntica, etc.? Quin tipus de llenguatge i expressions són habituals en cada país per a cadascuna d'aquestes imatges? Cal tenir en compte que la pàgina perdrà atractiu si es fa evident que la informació que hi apareix és una traducció.

SABIES QUE...

la diferència entre «Estatem presents al seu enterrament» i «Els enterrarem» va provocar una crisi política històrica?

Durant la Guerra Freda, els dirigents de tots dos bàndols feien discursos preparats amb molta cura per no empitjorar encara més la situació. No obstant això, les coses es van complicar quan van citar fora de context el primer ministre soviètic Nikita Khrushchev. Les seves paraules es van interpretar com una amenaça, malgrat que intentava dir que el comunisme duraria més temps que el capitalisme.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

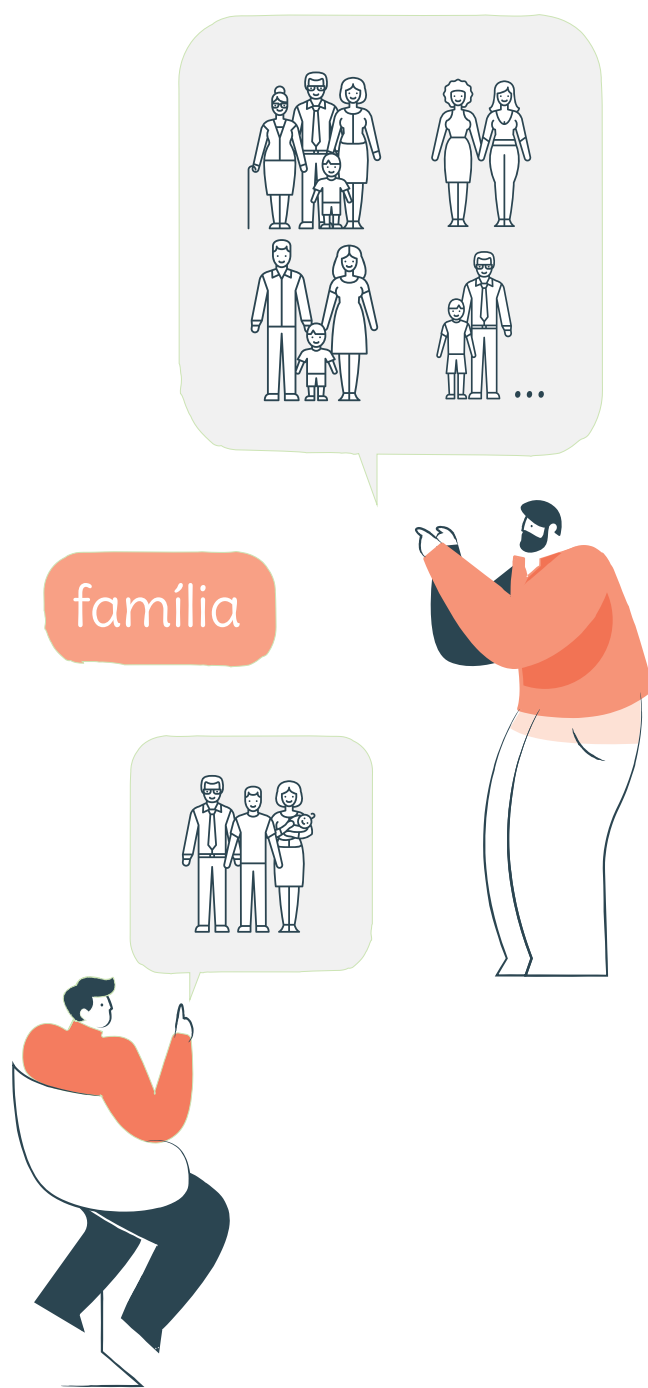
- En els textos s'empren recursos diferents per provocar un determinat efecte en els lectors.
- Traduir implica produir un text meta que tingui en els lectors un efecte que s'assembli tant com sigui possible al del text de partida.
- En aquest sentit, una bona traducció ha de ser natural i autèntica.
- Cada país i cada cultura tenen expressions i un llenguatge estàndard diferents, o utilitzen registres diferents per aconseguir objectius similars.

3.2.3 Cada llengua reflecteix una visió diferent del món

Els traductors sovint es troben amb paraules i expressions que fan referència a realitats complexes en la llengua original. Aquestes realitats (imaginàries o reals) pot ser que no tinguin un equivalent en la cultura meta i, per tant, pot ser difícil trobar les paraules adequades per traslladar-les a la llengua meta.

Pensem, per exemple, en les tradicions que es descriuen a l'**activitat 3C**. Pensem ara en la quantitat de decisions que cal prendre per triar l'opció que encaixi millor en l'espai limitat que hi ha a la pantalla per als subtítols d'una sèrie.

Tal com s'ha comentat al capítol 2, la cultura pot fer-se molt visible, com passa amb el folklore i les tradicions. No obstant això, els reptes més complicats per als traductors i intèrprets es troben en les manifestacions culturals que són menys visibles. Per exemple, en algunes cultures és de mala educació preguntar a una persona que acabes de conèixer quants anys té o quin és el seu estat civil. En canvi, en altres cultures, fer-ho és una forma amable de trencar el gel. Sense ser-ne conscients, apliquem una gran quantitat de normes culturals com aquestes i la consciència cultural és, sense cap mena de dubte, una de les principals fortaleses dels professionals de la llengua.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- Els traductors traslladen amb freqüència missatges que s'emmarquen en realitats culturals molt particulars. Alguns d'aquests missatges no tenen un equivalent en la cultura meta.
- Els traductors han de triar la millor opció per traslladar a la llengua meta els missatges que tenen una càrrega cultural forta.
- Els traductors han de conèixer molt bé tant la cultura original com la cultura meta per poder prendre decisions encertades.

3.2.4 La traducció automàtica

Segurament ja has arribat a la conclusió que traduir és una tasca complexa que requereix la intervenció humana. Si els traductors fossin diccionaris amb potes, produirien textos meta tan inadequats com el de l'activitat 3A. Això pot passar si es fan servir traductors automàtics com, per exemple, Google Translate.

La traducció automàtica pot ser útil per copsar l'essència d'un text. També pot ser de gran ajuda, per exemple, quan naveguem per Internet perquè ens permet saber què hi diu a les pàgines escrites en llengües que no parlem. Però també té algunes limitacions importants com, per exemple, que no té en compte el context ni els diferents significats d'una mateixa paraula (polisèmia). A més a més, les màquines no tenen traça captant ni transmetent intencions. I encara hi ha una altra cosa que les màquines no tenen: la capacitat de ser creatives.

Les persones ens comuniquem amb emocions. Tenim intencions. I tot això forma part tant dels textos orals com dels textos escrits. En l'actualitat, la traducció automàtica no sempre pot desxifrar totes les capes de la comunicació entre persones. Només un traductor humà pot garantir que la intenció de l'original —en totes les seves múltiples capes de complexitat— es recodifica eficaçment en la llengua meta.

SABIES QUE...

la traducció automàtica va fer que diguessin «vaca» a una cantant?

Quan Netta Barzilai va guanyar el Festival d'Eurovisió a Lisboa, el primer ministre d'Israel, Benjamin Netanyahu, la va felicitar per Twitter. Però Microsoft Translator no va captar bé el seu missatge...

Netanyahu volia dir «Netta, ets un encant de veritat» utilitzant la paraula *kapara*, un terme que en hebreu s'utilitza per expressar afecte.

No obstant això, aquesta paraula està formada per les mateixes lletres que el substantiu que en hebreu s'utilitza per a *vaca*. I el seu missatge es va convertir en «Netta, ets una vaca de veritat».

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- Traduir és una tasca complexa en què cal la participació humana, perquè la traducció automàtica no sempre pot tenir en compte el context ni copsar les intencions ni les emocions que s'amaguen darrere d'un text.
- La traducció automàtica pot ser útil per entendre el contingut essencial d'un text.
- Només un traductor humà pot garantir que la intenció de l'original es recodifica eficaçment en la llengua meta.

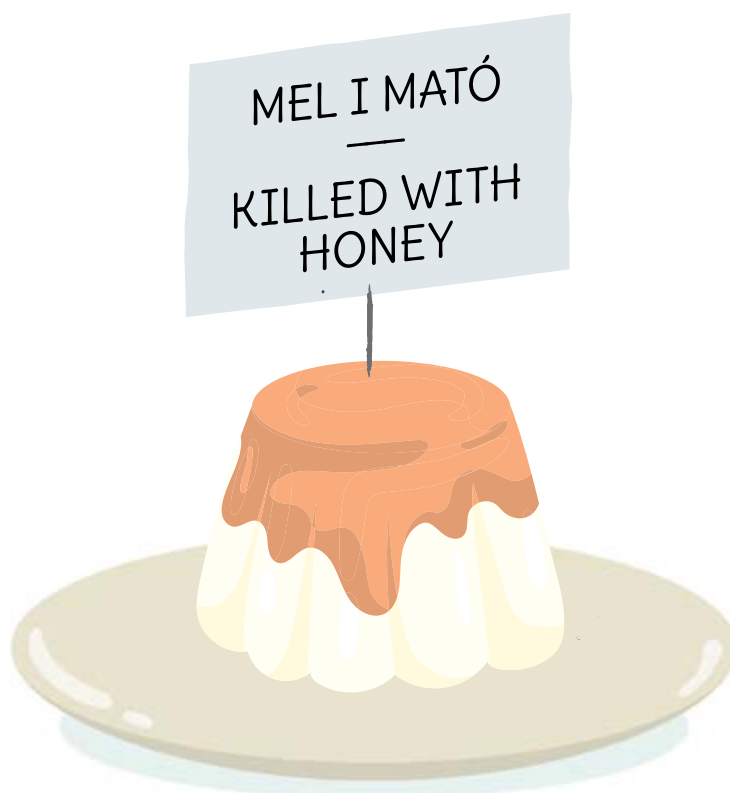
3.2.5 Què cal per ser un bon traductor?

Els traductors qualificats normalment han rebut formació per especialitzar-se. Hi ha persones que es converteixen en traductors especialitzats en un camp que coneixen molt bé. Els coneixements amplis que tenen sobre el tema i la seva predisposició natural a entendre'n els matisos i implicacions els permeten ser molt bons en la seva feina.

En qualsevol cas, cal que els traductors desenvolupin múltiples competències. Traduir implica escriure amb fluïdesa en dues llengües i en una àmplia varietat de registres. També implica la capacitat d'utilitzar de manera creativa els recursos disponibles en cada llengua per transmetre'n eficaçment els matisos, l'humor, la ironia o les rimes, per exemple. També cal una bona capacitat d'anàlisi i documentació, ja que els nivells d'especialització i subespecialització que els traductors han de conèixer són infinits.

Els traductors professionals normalment s'especialitzen en àmbits molt concrets. Les particularitats, per exemple, de la traducció de documents jurídics són molt diferents de les de la traducció de material audiovisual (pel·lícules, sèries, etc.). I, alhora, dins de l'àmbit de la traducció audiovisual les decisions que prendrà el traductor dependran de si el text meta s'utilitzarà per al doblatge o la subtitulació.

Cal tenir en compte que la traducció és una professió amb nombroses subprofessions.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- Traduir implica escriure amb fluïdesa en dues llengües i en diferents registres. I, sobretot, implica tenir capacitat analítica i creativa a l'hora de transmetre coneixements relacionats amb la cultura, l'humor, la ironia i molts altres matisos.
- Els traductors poden especialitzar-se en temes i tipologies textuais molt diversos.
- Cada especialització té les seves particularitats, la qual cosa explica que els professionals de la traducció tendeixin a dedicar-se a àmbits concrets.

3.3 COMUNICACIÓ ORAL: INTERPRETACIÓ

3.3.1 Traduir textos orals

La diferència principal entre la traducció i la interpretació és que la traducció és una activitat escrita mentre que la interpretació és una activitat oral (i també visual en el cas de les llengües de signes). Tant la traducció com la interpretació tenen l'objectiu de traslladar missatges d'una llengua a una altra, però l'oralitat de la interpretació dona a la tasca dels intèrprets un caràcter molt específic. La interpretació també està molt condicionada per l'entorn i el context en què es desenvolupa (interpretació de conferències, interpretació sanitària, interpretació judicial, etc.) i per les tècniques utilitzades per transmetre els missatges (interpretació simultània, presa de notes per a la interpretació consecutiva, etc.). Per obtenir més informació sobre la interpretació com a sortida professional, pots consultar el capítol 6.

3.3.2 Una activitat tan antiga com la comunicació

Resulta gairebé impossible saber amb certesa quan va néixer la interpretació com a activitat professional, ja que sempre ha existit com a forma de comunicació entre persones de cultures i llengües diferents. Una de les primeres proves de l'existència de la professió es remunta a l'Antic Egipte i al regnat de Tutankamon (1333-1323 a.C.). Existeix un relleu que mostra una persona interpretant entre el general del faraó Horemheb i una delegació de vassalls sirians i libis. A la imatge, l'intèrpret apareix duplicat per representar la seva atenció alternada a les parts per a les quals està mediant. Al llarg de la història, la figura de l'intèrpret sempre ha

El relleu de l'època de Tutankamon (1333-1323 a.C.) mostra un intèrpret entre el general del faraó Horemheb i una delegació de vassalls sirians i libis.

estat present quan hi ha hagut contacte entre cultures i civilitzacions diferents.

Alexandre el Gran va comptar amb l'ajuda d'intèrprets en moltes de les seves conquestes, des de l'Imperi Persa fins a l'Índia. Cristòfor Colom va viatjar amb intèrprets quan va emprendre la seva expedició el 1492. No obstant això, com que el seu objectiu original era arribar a l'Índia des de l'oest i no esperava trobar-se amb territoris americans pel camí, es va equivocar d'intèrprets. En els diaris de viatge explica que va segrestar joves nadius perquè aprenguessin castellà i actuessin com a intermediaris lingüístics. En el capítol 4, es presenten més exemples de menors que al llarg de la història han actuat com a intermediaris lingüístics.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- Els traductors treballen amb textos escrits; els intèrprets ho fan amb textos orals o amb gestos (signes), en el cas de les llengües de signes.
- La interpretació sempre ha existit com a forma de comunicació entre persones de diferents cultures i llengües.

3.3.3 Tipus d'interpretació

Històricament, es duien a terme activitats d'interpretació per ajudar els oradors a dialogar. Una persona parlava, l'intèrpret transmetia el missatge, una altra persona responia, l'intèrpret transmetia el missatge, i així successivament. Interpretar consistia a rebre missatges per després transmetre'ls, tal com hem vist al relleu de l'antic Egipte.

Actualment, la interpretació encara és així en alguns casos. Amb el temps, però, s'han anat desenvolupant diferents tipus d'interpretació, i ja no és sempre una activitat que necessàriament impliqui un intercanvi. En els casos en què s'utilitza tecnologia (cabines aïllades i equips d'àudio), no cal esperar que les persones acabin de parlar perquè l'intèrpret transmeti què han dit. I és que els intèrprets formats són capaços de traslladar el discurs a la llengua meta mentre escolten el missatge en la llengua original. I a vegades el missatge original no ve d'una persona que parla, sinó d'un text que l'intèrpret llegeix en veu alta en la llengua meta.

A continuació, es descriuen les diferents modalitats d'interpretació que existeixen en l'actualitat i s'expliquen els casos en què es fan servir.

Interpretació d'enllaç

Aquest va ser el primer tipus d'interpretació que va existir. En la interpretació d'enllaç, l'intèrpret espera que cada part acabi de parlar per començar a traslladar els missatges. Pot semblar fàcil i, de fet, pot ser-ho si la conversa és senzilla, però les coses poden complicar-se de seguida. Has intentat mai traduir un acudit? O intervenir entre dues persones que s'han discutit? O entre persones que es pensen que s'entenen, però que en realitat han mal interpretat la situació? Entre els contextos en què habitualment es fa servir la

SABIES QUE...

durant el període d'esplendor dels antics imperis grec i romà, s'esperava que els esclaus sabessin una gran varietat d'idiomes i ajudessin la noblesa a comunicar-se?

interpretació d'enllaç hi ha les visites al metge, les reunions de negocis i les trobades entre docents i famílies.

Interpretació simultània

Has provat mai a fregar-te la panxa fent cercles i donar-te copets al cap alhora? Et sembla difícil? Doncs la interpretació simultània s'hi assembla una mica: sents un missatge en una llengua i alhora el vas reproduint en una altra llengua. Fa falta molta formació per poder dur a terme aquestes dues tasques a la vegada amb eficàcia. La interpretació simultània normalment es fa amb l'ajuda d'equips tècnics, ja que el so d'entrada s'ha d'aïllar del de sortida per evitar interferències. Habitualment la interpretació simultània es fa servir en conferències internacionals en què participen delegats de diferents països (per exemple, en organitzacions supranacionals com l'ONU o el Parlament Europeu) o en conferències a les quals assisteixen experts de diverses nacionalitats per debatre temes concrets.

SABIES QUE...

la interpretació simultània va començar a utilitzar-se després de la Segona Guerra Mundial?

Els judicis de Nuremberg, en els quals es van jutjar els dirigents de l'Alemanya nazi, es van celebrar en quatre idiomes oficials: anglès, francès, rus i alemany. Els avanços tecnològics de l'època van permetre que professionals aventurers i molt ben preparats utilitzessin una nova tècnica d'interpretació.

La interpretació consecutiva

Encara que, tècnicament parlant, la interpretació d'enllaç es realitza de manera consecutiva, el terme «**interpretació consecutiva**» només es fa servir per situacions en què l'intendent ha d'absorbir una gran quantitat d'informació (per exemple, un discurs complet) abans de tornar a reproduir-la. Més que facilitar el diàleg, l'objectiu d'aquesta modalitat d'interpretació és fer que un discurs sigui accessible a un gran públic. Atès que l'intendent ha de recordar una gran quantitat d'informació detallada, per a aquest tipus d'interpretació cal emprar una **tècnica de presa de notes** molt específica que els intèrprets professionals triguen mesos a aprendre i perfeccionar en programes de formació especialitzats. Entre les situacions típiques en què s'utilitza la interpretació consecutiva, trobem actes molt concrets en reunions internacionals (un brindis en un sopar de gala o un discurs de benvinguda abans d'una celebració). Són casos en què es té la necessitat de dirigir-se a un grup de persones, però no es disposa d'equip tècnic.

Traducció a la vista

La traducció a la vista és una modalitat híbrida. No es limita a la informació parlada, sinó que el text original que l'intendent reproduceix oralment és un document escrit. Calen habilitats molt avançades per poder llegir un document escrit en una llengua i, a continuació, llegir-lo en veu alta de ma-

nera impecable i fluida en una altra llengua. Alguns dels documents per als quals pot ser necessària la traducció a la vista són, per exemple, els informes que es lliuren en una consulta mèdica o els esborranys de contractes que es debaten en les reunions de negocis.

3.3.4 Els secrets de la interpretació

Una de les característiques principals de la interpretació és que hi ha poc temps per reaccionar. La interpretació es caracteritza per la immediatesa i els intèrprets constantment han de prendre decisions ràpidament. En aquests casos, com es pot traduir un concepte que no té un equivalent exacte en altres cultures? Com es pot gestionar un malentès sense interrompre la conversa i acabar creant encara més confusió? Cal pensar ràpid.

SABIES QUE...

els intèrprets salven vides?

Cada dia, milers de persones de tot el món aconsegueixen salvar-se gràcies a la gran tasca dels intèrprets que treballen en hospitals i en zones de conflicte.

Els intèrprets prenen en tot moment decisions sobre dues coses molt importants. D'una banda, han de decidir com convertir els missatges de la millor manera possible perquè siguin fidels a la intenció original. I, d'altra banda, han de decidir com gestionar la situació. Què faries si estiguessis interpretant entre una mare i un professor i t'adonessis que no comparteixen el mateix punt de vista sobre què és millor per a l'educació de l'infant? Els intèrprets professionals estan formats per identificar els possibles conflictes, analitzar els seus propis prejudicis i utilitzar les eines de presa de decisions que poden anar més bé en cada situació. En el capítol 6 es parla d'un element clau d'aquesta professió: els codis deontològics.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **Existeixen quatre modalitats diferents d'interpretació: la interpretació d'enllaç, la interpretació simultània, la interpretació consecutiva i la traducció a la vista.**
- **Cada modalitat d'interpretació s'utilitza en diferents tipus de situacions o per a diferents tipus de necessitats comunicatives.**

NO AFEGEIXIS RES!
NO OMETIS RES!
NO CANVIÏS RES!

3.3.5 Les característiques dels intèrprets

A hores d'ara segurament ja ha quedat clar que convertir-se en un bon intèrpret no és una tasca senzilla. Calen moltes habilitats, a més de dominar com a mínim dues llengües. El primer que fa falta és tenir coneixements generals. Els intèrprets professionals han de tenir un gran coneixement de les cultures vinculades a les llengües amb les quals treballen. També cal que tinguin un bon nivell de cultura general.

Un intèrpret expert també haurà desenvolupat habilitats cognitives molt específiques. La memòria, la concentració i l'autocontrol són fonamentals per gestionar les situacions d'estrès i les emocions conflictives. Per reproduir amb precisió els missatges que acaben d'escoltar, els intèrprets no només han de recórrer a la seva capacitat analítica (per entendre'n tots els matisos) i creativa (per plasmar els missatges en un codi diferent); a diferència dels traductors, també han de recordar-ho tot després d'haver-ho escoltat només una sola vegada.

Si una part del missatge s'omet o es modifica lleugerament, l'essència del missatge pot canviar radicalment. Si això passa, les parts que intenten comunicar-se perden el control de la comu-

nicació, deixen de tenir la certesa que les idees que volen compartir amb l'altre s'estiguin transmetent amb precisió i perden poder sobre el procés d'intercanvi.

Aquest és un mantra útil per als intèrprets: No afegixis res, no ometis res, no canviïs res! Tant l'activitat 3B com l'activitat 3D (aquesta segona disponible al [Banc de recursos](#)) han estat dissenyades per posar a prova la memòria i la capacitat de concentració de l'alumnat. En aquestes activitats, és possible que descobreixin que els missatges en qüestió s'acaben distorsionant. A més a més, ajudaran l'alumnat a pensar en les conseqüències de tergiversar els missatges durant una visita al metge o en una conversa amb la policia, per exemple. Veuran que hi ha malentesos que poden tenir conseqüències greus.

El secret de tot plegat és que els intèrprets utilitzen un conjunt d'habilitats tècniques que els permeten aplicar les modalitats d'interpretació descrites anteriorment. Per exemple, sempre tenen en compte la informació que cal interpretar en el context en el qual es presenta, se centren en la relació entre els diferents fragments d'informació que reben i escolten atentament els arguments dels emissors dels missatges. A més a més, com si fossin atletes que corren per enfortir al màxim la musculatura, els intèrprets exerciten la memòria i perfeccionen la tècnica de presa de notes. Són conscients de la importància que té preparar-se.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- Els intèrprets han de prendre constantment decisions ràpides relacionades amb la translació de missatges a un altre idioma i la gestió de la situació en la qual estan intervenint.
- No n'hi ha prou amb dominar més d'una llengua; els intèrprets necessiten una àmplia gamma d'habilitats: coneixements generals, memòria, concentració, autocontrol, etc.
- L'exactitud és una norma d'or: els intèrprets no afegixen res, no ometen res i no canvien res quan transmeten missatges d'una llengua a una altra.

3.4 CONCLUSIONS

Hi ha diversos factors que fan que transmetre missatges (escrits o orals) entre llengües diferents sigui una tasca complexa. No obstant això, és habitual pensar que ajudar dues persones a comunicar-se és tan senzill com repetir un missatge i prou, com fan els lloros. Però no en té res, de fàcil. Un lloro no té ni idea del significat que hi ha darrere dels sons, les paraules i les expressions.

Transmetre missatges implica transferir el significat d'un codi a un altre. En aquest capítol hem vist que el significat està directament relacionat amb el context, les emocions, les intencions, les cultures i les expectatives. Codificar i descodificar el sentit d'un missatge pot ser molt i molt complex. No hem de subestimar mai el paper de l'intermediari que utilitza els seus coneixements lingüístics i culturals per ajudar els altres a comunicar-se.

PER SABER-NE MÉS

- Baigorri-Jalón, Jesús (2015). The history of the interpreting profession. A: Holly Mikkelson y Renée Jourdenais (eds.). *The Routledge Handbook of Interpreting*. Routledge.
- Baker, Mona; Saldanha, Gabriela (2021). *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 3a edició. Routledge.
- Grossman, Edith (2010) *Why Translation Matters*. Nova York: Yale University Press.

NOTES PER AL PROFESSORAT

3A. Un text caòtic

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- entendre la importància del context;
- reformularà conceptes;
- debatrà sobre els aspectes que s'han de tenir en compte quan es tradueix.

TEMPS
ESTIMAT

30 MIN

Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Demana al grup classe que faci una pluja d'idees sobre els tipus de textos que permeten la comunicació escrita. <ul style="list-style-type: none"> * Exemples: cartes, correus electrònics, notícies, informes, etc. · Presenta el tipus de text que treballareu: una narració. · Explica en què consisteix la paràfrasi (transmetre el mateix significat amb paraules diferents). En grup, intenteu buscar diferents maneres d'expressar els conceptes següents: casa, llarg, ara, com, quan. <ul style="list-style-type: none"> * Exemples: [casa: habitatge / llar / domicili / propietat], [ara: en aquest mateix moment / no sempre], [com: la manera en què], [llarg: extens / no curt], [quan: en el moment en què] 	7'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Reparteix les tires de paper cap per avall (cada tira està numerada). Si el grup és gran, diversos alumnes poden compartir la mateixa tira de paper. Si el grup és petit, cada estudiant pot tenir més d'una tira de paper, sempre que no siguin consecutives. Comprova que hagi repartit totes les tires. · Demana als alumnes que girin les tires sense ensenyar-les als companys. Tenen un minut per parafrasejar-ne el contingut. Demana'ls que escriguin amb les seves pròpies paraules una manera alternativa d'expressar el mateix significat. Pot ser que hagi d'ajudar els alumnes que ho trobin complicat. 	3'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Seguint l'ordre de numeració de les tires de paper, escriu a la pissarra la paraula o frase que cada alumne proposi. El conjunt de totes les paraules apuntades a la pissarra donarà com a resultat un text incoherent. Pot ser que els alumnes ja comencin a comentar-ho. Intenta no intervenir a la conversa fins que s'hagi acabat aquesta fase. · Pregunta'ls si té sentit i si els sembla fàcil o difícil d'entendre. 	10'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Comparteix amb els alumnes el text original (pots projectar-lo o repartir-ne còpies) i llegiu-lo. · Demana'ls que comparin el text projectat amb el text que acaben de llegir. En què s'assemblen? En què son diferents? 	10'
FASE 5	<ul style="list-style-type: none"> · Explica que les paraules no funcionen per separat i que no es poden tractar com a entitats independents. Només adquireixen un significat complet quan estan en un context. · Senyala exemples dels dos textos que il·lustrin aquesta idea. <ul style="list-style-type: none"> * Exemples: «passar», «cridar l'atenció», «canviar d'opinió», «aconseguir» · Pregunta als alumnes: «Hauríeu escollit les mateixes paraules o frases si haguéssiu sabut que el text original a què pertanyia la vostra frase era aquest?» · Reflexioneu, en grup, sobre la pràctica traductora. Com canviaria aquesta activitat si les oracions originals fossin en una altra llengua? En aquest cas, podria ser útil un diccionari? Algun cop has fet servir el traductor de Google? 	5'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Imprimeix la graella amb les paraules i frases i retalla les tires de paper.
- Prepara el text original en format digital, si vols projectar-lo, o en paper, si prefereixes repartir-lo als alumnes.
- Llegeix el capítol 3 del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació sobre la traducció i la importància del context.

Variacions

- Podeu canviar el text o preparar-ne de més curts per fer aquesta activitat més entretinguda o divertida per a l'alumnat.
- També podeu complementar l'activitat fent cerques més detallades al diccionari o passant el text per un traductor automàtic (com ara Google Translate o Softcatalà).

3A. Un text caòtic**TEXT ORIGINAL**

“La família d'en James volia passar el dia a Oxford, així que van anar a l'estació per agafar el tren. Tants llocs els cridaven l'atenció, que van canviar d'opinió! I tothom va baixar a l'estació de Reading excepte en James, que havia perdut el mòbil. Tanmateix, no se sap com, va aconseguir trobar-lo, però va passar-se el dia sencer buscant-lo. Al final, ningú no va anar a Oxford aquell dia.

“En James i els seus parents tenien ganes travessar la jornada a Oxford, per això van dirigir-se junts a la parada per pujar al ferrocarril. Molts indrets els atreien, així que van modificar de parer. Tots van descendir a la parada de Reading, llevat d'en James, que havia extraviat el telèfon. No obstant això, ves a saber de quina manera, va assolir recuperar-lo, així i tot, va estar-se del matí a la nit cercant-lo. Al capdavall, cap d'ells va dirigir-se a Oxford aquesta jornada.

1. La família d'en James	15. a l'estació de Reading
2. volia	16. excepte en James,
3. passar	17. que havia perdut
4. el dia a Oxford,	18. el mòbil.
5. així que van anar tots	19. Tanmateix,
6. a l'estació	20. no se sap com,
7. per agafar el tren.	21. va aconseguir
8. Tants llocs	22. trobar-lo,
9. els cridaven l'atenció,	23. però
10. que	24. va passar-se
11. van canviar	25. el dia sencer
12. d'opinió.	26. buscant-lo.
13. I tothom	27. Al final,
14. va baixar	28. ningú no va anar a Oxford aquell dia.

NOTES PER AL PROFESSORAT

3B. El missatger del mapa

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- treballarà l'escolta activa, la memòria, la precisió i la reformulació sota pressió;
- debatrà sobre els reptes que comporta fer d'intermediari.

TEMPS
ESTIMAT

30-45 MIN

Com utilitzar aquest material

FASE 0	· Mostra un exemple d'un acte en què hi hagi interpretació consecutiva o d'enllaç (vegeu l'apartat 3.3.3 del capítol 3 del manual <i>Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures</i> disponible al web https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents, per obtenir més informació sobre les modalitats d'interpretació). Trobaràs un llistat de suggeriments, que inclou vídeos d'interpretació en rodes de premsa, reunions diplomàtiques i en diferents serveis públics, al Banc de recursos. · Demana als estudiants que reflexionin conjuntament sobre els reptes que pot implicar la interpretació. Exemples: trobar la paraula adequada en una altra llengua, recordar el que s'ha dit, haver de pensar amb rapidesa, etc. · Explica'ls que jugareu al joc del missatger i quin és l'objectiu: fer un dibuix fidel a l'original basant-se en les instruccions d'una tercera persona en temps limitat. L'equip que acabi abans guanya, sempre que el dibuix s'assembli a l'original.	10'
FASE 1	· Si és possible, sortiu al pati. Separa la classe en tres grups. · El participant A ha d'estar situat en un extrem de l'aula o del pati i ha de tenir el text, que no pot ensenyar als participants B ni C. · El participant B ha d'estar situat a l'altre extrem de l'aula o del pati i ha de tenir un full i un llapis o bolígraf. · El participant C és el missatger que ha de dur els missatges del participant A al participant B, i viceversa.	5'*
FASE 2	· El participant A llegeix les instruccions, una per una, al participant C, però, en cap cas, no pot ensenyar-li la targeta. · El participant C s'acosta al participant B per transmetre-li el missatge original. Assegura't que el participant B només pot sentir el missatge que el participant C del seu equip li transmet. Si els alumnes estan molt a prop els uns dels altres, fes que es diguin el missatge a cau d'orella o en veu baixa. · El participant B segueix, el més acuradament possible, les instruccions que el participant C li ha transmès. El participant C no pot ajudar el participant B a plasmar les indicacions i el participant B no pot ensenyar el seu dibuix a ningú.	10-15'
FASE 3	· Quan tothom hagi acabat, torneu a classe o a la distribució habitual de l'aula. Recull els dibuixos i projecta el text original i, opcionalment, el dibuix amb les solucions (disponible al Banc de recursos). · En grup, poseu nota als dibuixos segons el seu nivell d'exactitud respecte a l'original i escolliu-ne el més precís.	5-10'

* més si sortiu al pati

- FASE 4** · Parleu de l'experiència de transmetre un missatge. Exemples: algú s'ha quedat en blanc mentre es dirigia cap al participant B? Quins han estat els segments més difícils de transmetre? Per quina raó? Heu sentit cansament o frustració en algun moment? Per què?
- Torna a plantejar la pregunta: quins són els reptes d'interpretar un missatge per a altres persones? **10'**

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Opcional: Escull un vídeo que mostri un exemple d'interpretació consecutiva al [Banc de recursos](#) en línia.
- Imprimeix les targetes dels estudiants A i el mapa per a l'estudiant B.
- Llegeix el capítol 3, especialment l'apartat 3.3.3, del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació sobre les modalitats d'interpretació.
- Reserva més estona per a l'activitat si sortiu al pati a fer-la.

Variacions

- Pots preparar més textos perquè tots els alumnes puguin ser missatgers almenys en una ocasió. Com a alternativa, pots escollir un text més llarg i dividir-lo en tres parts, així tots els alumnes podran passar pels tres rols.
- En grups bilingües o en classes de llengua estrangera, aquesta activitat també es pot dur a terme fent un canvi de codi. Demana al participant C que transmeti el missatge al participant B en una llengua que no sigui la que normalment fan servir per comunicar-se.

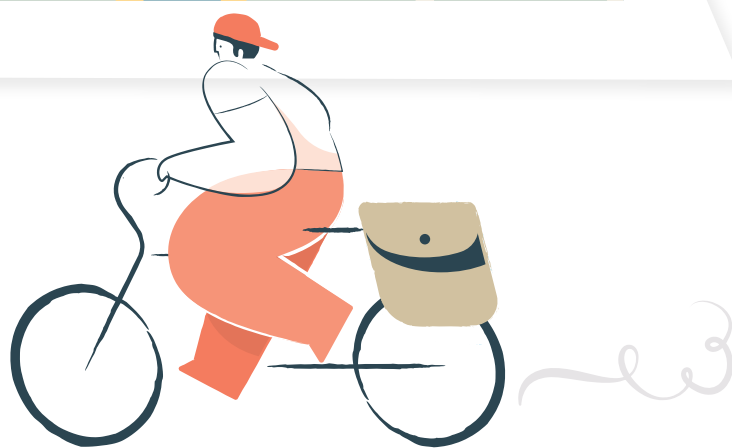
3B. El missatger del mapa

TARGETA DEL PARTICIPANT A

Instruccions

1. Vinga, som-hi! Has de dibuixar un mapa i has de començar pel lloc principal: la catedral, que està situada just al centre.
2. A la dreta de la catedral, hi ha un museu d'història i, al costat del museu, hi ha el mercat antic, on pots comprar sempre a bon preu.
3. Darrere del mercat antic s'hi troba un gran parc amb gronxadors i un llac amb ànecs i barquetes. A la gent li encanta passar-hi les tardes d'estiu.
4. Davant de la catedral hi ha el riu, així que la vista des del campanar, al qual només s'hi pot accedir els diumenges al matí de 10h a 12h, és molt maca.
5. A la dreta del parc, hi ha una escola primària i una cafeteria molt freqüentada. A la dreta del parc, hi trobem un institut de secundària i uns quants restaurants de menjar ràpid.
6. A l'esquerra de la catedral, hi ha l'àrea comercial, on pots trobar tot el que necessitis: des de roba, fins a sabates, records i dispositius electrònics. Les postals més econòmiques, les venen a la botiga que hi ha just al costat de la catedral.
7. Davant de l'àrea comercial, hi ha un pont que permet travessar el riu i arribar al districte financer, ple de grans edificis i dels gratacels més alts de la ciutat. Es pot pujar a un quants terrats, però tens les millors vistes de la ciutat des de la torre de comunicacions, el club esportiu i la mediateca.

Mapa descrit

NOTES PER AL PROFESSORAT

3C. Tradicions del món: joc de relacionar i «tabú»

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- descobrirà diferents tradicions;
- s'adonarà dels reptes que poden sorgir quan parlem de tradicions que no ens resulten familiars;
- s'adonarà dels reptes que poden sorgir quan intentem transmetre certa informació però hi ha paraules que no sabem o no podem fer servir;
- debatrà sobre l'impacte que tenen les diferències culturals en la comunicació.

TEMPS
ESTIMAT

45 MIN

Com utilitzar aquest material

FASE 1	· <u>Introducció al tema (reflexió)</u>. Demana a l'alumnat que relacioni la descripció de cada tradició (que tu hauràs llegit prèviament en veu alta) amb el nom, l'origen i la imatge corresponent. Pots projectar l'activitat perquè tothom la vegi o imprimir-la i repartir-la perquè uneixin els punts individualment. Un cop relacionades totes les tradicions, anima els alumnes a parlar-ne i a compartir els seus coneixements previs.	10'
FASE 2	· <u>Joc del «tabú»</u>. El participant A es basa en la targeta que li ha tocat per fer endevinar al participant B la tradició que hi apareix. El participant B no pot veure la targeta en cap moment i el participant A no pot fer servir les paraules que s'hi prohibeixen. El participant C actua com a àrbitre: vigila el participant A i l'avisava en cas que digui alguna de les paraules prohibides. Els estudiants de cada grup s'alternen per representar els diferents rols: llegir (rol A), endevinar (rol B) i fer d'àrbitre (rol C). En cap cas no es pot esmentar el país d'origen de les tradicions.	15'
FASE 3	· <u>Debat en grup</u>. Inicia el debat fent preguntes als alumnes sobre els reptes que comporta transmetre informació quan no estàs familiaritzat amb una tradició o quan no pots fer-ne servir els conceptes i paraules clau com a punt de referència. Què ha estat difícil? Per què? Quines estratègies ha fet servir el participant A per fer-se entendre? Porta la conversa a l'àmbit de la traducció: Com traduiríeu els noms d'aquestes tradicions a algú del vostre país que pràcticament no en sàpiga res? Creieu que una traducció paraula per paraula tindria sentit? Serviria alguna de les estratègies emprades per l'estudiant A? Quines altres estratègies es podrien emprar per arribar a una solució entenedora però concisa?	15'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Cerca informació sobre les diferents tradicions.
- Tingues el joc de relacionar a punt per projectar-lo.
- Imprimeix i retalla tantes targetes del «tabú» com grups hi hagi.
- Llegeix el capítol 2 del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre llengües* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació sobre les cultures.
- Llegeix el capítol 3 del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre llengües* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació sobre la traducció entre cultures.

Variacions

- Podeu jugar al «tabú» com a joc de classe. Separa els alumnes en dos grups i fes que, per torns, un alumne de cada grup faci endevinar a la resta de companys del seu equip la tradició que apareix a la targeta.
- Pensa en l'opció de posar deures als alumnes abans de jugar al joc. Pots fer que cerquin les 10 tradicions a la Viquipèdia i que, per a cadascuna d'elles, intentin respondre a les preguntes següents: on té lloc, aquesta tradició? Quan? En què consisteix?
- Si el «tabú» és massa difícil, pots deixar que els alumnes facin servir una de les paraules prohibides per definir la tradició que els ha tocat.

3C. Tradicions del món: joc de relacionar i «tabú»

· Eid al-Fitr ·

· Catalunya

· Schultüte ·

· Alemanya, Àustria

· Guérewol ·

· Estats Units d'Amèrica

· Acció de Gràcies ·

· Països musulmans

· Festa de la Primavera ·

· Rússia, Ucraïna, Belarús

· Dia dels Morts ·

· Japó

· Hanami ·

· Níger

· Diwali ·

· Xina

· Tió de Nadal ·

· Índia

· Maslenitsa ·

· Mèxic

Descriptions to read aloud in class

Imatge	Nom	Origen	Descripció
	Tió de Nadal	Catalunya	És una tradició de Nadal catalana que consisteix a pintar una cara a un tronc i a tapar-lo amb una barretina i una flassada. Els nens el colpegen amb un bastó mentre canten una cançó i el tió caga petits regals.
	Festa de la Primavera	Xina	Es tracta d'una festa xinesa que s'organitza per celebrar l'arribada de l'any nou xinès. Aquest dia les famílies es reuneixen pel sopar de Cap d'Any i els carrers es decoren amb fanalets i pancartes vermells. També acostuma a haver-hi focs artificials i es balla la dansa del lleó i del drac.
	Diwali	Índia	És el festival de la llum hindú, que representa la victòria espiritual de la llum contra la foscor. La gent decora casa seva amb llànties d'oli i espelmes, es llencen focs artificials i es reparteixen dolços i regals.
	Dia dels Morts	Mèxic	És una festivitat mexicana en què la família i els amics es reuneixen per recordar els difunts. Es fan altars per honorar els morts, es decoren amb flors i calaveres de colors i, quan es visiten les tombes, s'hi porta el menjar i les begudes preferides de la persona difunta.
	Schultüte	Alemanya, Àustria	És un recipient de forma cònica, normalment de paper, que s'omple de xocolatines, joguines petites, llaminadures i material escolar i que es dona als infants el primer dia d'escola per calmar els nervis.
	Acció de Gràcies	Estats Units d'Amèrica	Originalment era un festival de la collita. Avui dia, és un sopar familiar que se celebra als Estats Units. Normalment es menja gall dindi, patates, blat de moro, mongeta verda tendra, salsa de nabius i pastís de carabassa. També s'acostumen a organitzar grans desfilades.
	Maslenitsa	Rússia, Ucraïna, Bielorússia	És una festivitat religiosa i folklòrica d'Europa de l'Est que se celebra a l'aire lliure. La gent es vesteix amb roba tradicional i es passeja en trineu. És habitual cuinar creps i blinis per compartir-los amb els amics i persones estimades i decorar els espais amb espantaocells, que són el símbol tradicional.
	Hanami	Japó	És una festa a l'aire lliure que se celebra al Japó quan els cirerers floreixen. Al llarg de les dues o tres setmanes de floració, milers de persones es reuneixen en parcs, sota els arbres florits, per gaudir d'un pícnic fins a ben entrada la nit.
	Eid al-Fitr	Països musulmans	És la festivitat religiosa en què els musulmans celebren el final del dejuni del mes de Ramadà. Té lloc la primera nit de lluna creixent del desè mes lunar del calendari musulmà i s'inicia quan el sol comença a pondre's. Aquest dia se celebra una pregària especial en una gran sala o a l'aire lliure.
	Guérewol	Níger	És competició anual de festeig originària de Níger. Un grup d'homes, vestits amb roba ornamentada i amb la cara pintada amb motius tradicionals, ballen i canten davant de les dones en edat de casar-se. També piquen de mans, piquen el terra amb els peus i fan sonar campanes.

Targetes del tabú

Eid al-Fitr

Paraules prohibides:

dejunar / dejú – ramadà – pregària –
 calendari lunar – musulmans – posta de sol – lluna

Tió de Nadal

Paraules prohibides:

vara / bastó – regals – Nadal – cantar –
 cagar – tronc – picar

Guérewol

Paraules prohibides:

festeig – homes – dona en edat de casar-se –
 ballar – cantar – maquillatge – roba ornamentada

Acció de Gràcies

Paraules prohibides:

sopar – gall dindi – desfilades – carabassa –
 collita – patates – nabius

Hanami

Paraules prohibides:

a l'aire lliure – cirera – arbre – floració –
 parc – festa – nit

Festival de la Primavera

Paraules prohibides:

any nou – vermell – focs artificials – sopar –
 lleó – drac – fanal

Dia dels Morts

Paraules prohibides:

mort – calaveres – colors – altar –
 vetllar – flors – honrar

Maslenitsa

Paraules prohibides:

roba tradicional – espantaocells – *pancake* /
blini – crep – trineu – folklòric – a l'aire lliure

Schultüte

Paraules prohibides:

cucurutxo – paper – escola – xocolatina –
 llaminadures – joguines – nervis

Diwali

Paraules prohibides:

llums – espelmes – llànties d'oli – dolços –
 regals – focs artificials – foscó

CAPÍTOL 4

Què és la intermediació lingüística per part de menors? Per què existeix?

Rachele Antonini
Ira Torresi

En aquest capítol s'explica per què infants i adolescents fan d'intermediaris lingüístics, per qui ho fan i en quines situacions. Amb les activitats d'aquest capítol, alumnat i professorat podran:

- comprendre què és la intermediació lingüística per part de menors i què implica;
- reflexionar sobre la dificultat d'adaptar-se a la vida en un altre país;
- ser més conscients dels reptes als quals s'enfronten els intermediaris lingüístics.

4.1 INTRODUCCIÓ

Quan pensem en la infància i l'adolescència, pensem en anar a l'escola, jugar, fer amics, fer esport, etc. No obstant això, no ens venen al cap menors actuant com a intermediaris lingüístics i culturals per a altres menors, o fins i tot per a adults en situacions en què normalment els infants i els adolescents no solen participar. Aquesta pràctica es denomina «intermediació lingüística per part de menors» i en aquest capítol s'explica per què els infants i els adolescents solen exercir la funció d'intermediaris lingüístics, què tradueixen o interpreten, en quines situacions, per a qui fan d'intermediaris i com afecta aquesta pràctica tant als menors com a les seves famílies.

4.2 LA INTERMEDIACIÓ LINGÜÍSTICA PER PART DE MENORS EN EL PASSAT

Al llarg de la història, les persones tant bilingües com plurilingües han facilitat la comunicació, i és molt probable que els menors també hagin fet d'interprets i traductors. No obstant això, no hi ha massa informació sobre aquesta qüestió. Hi ha pocs registres que documentin la vida i les experiències dels menors que van actuar com a intermediaris lingüístics en el passat. Sí que es té constància de la commovedora història de la in-

termediació lingüística duta a terme per quatre figures històriques notables: Pocahontas i els tres nois anglesos als quals van obligar a viure amb els líders indis americans per actuar com a intermediaris lingüístics. Quan els anglesos es van assentar a Virgínia, tant els líders anglesos com els powhatan aviat es van adonar del gran valor que tenia intercanviar joves perquè aprenguessin la llengua i la cultura de l'altre i així poder-los utilitzar com a mediadors lingüístics i culturals. Pocahontas es considera una de les primeres mediadores culturals d'Amèrica. La coneixien a totes les colònies perquè feia de medidora entre els colons de Jamestown i les tribus d'indis algonquins, i li van encarregar que ajudés els britànics i el seu poble, els powhatan, a comerciar i socialitzar. Va passar el mateix amb tres nois britànics, Thomas Savage (el 1608), Henry Spelman (el 1609) i Robert Poole (el 1611). Aquests joves van anar a viure amb els powhatan per aprendre la seva llengua i conèixer la seva cultura. Actualment, a la varietat de l'anglès americà hi ha exemples que demostren aquests esforços del passat per comunicar-se. Es fan servir algunes paraules del powhatan com, per exemple, *raccoon* (os rentador), *opossum* (opòssum), *hickory* (pi americà), *pequen* (nouer americà), *moccasin* (mocassí) i *tomahawk* (destral).

4.3 LA INTERMEDIACIÓ LINGÜÍSTICA PER PART DE MENORS EN EL PRESENT

També està documentat el paper de traductora de la jove Lady Elizabeth, que acabaria sent la reina Isabel I d'Anglaterra. El 1544, quan tenia onze anys, va traduir un llarg poema religiós francès com a regal per a la seva madrastra Catherine Parr, l'última muller d'Enric VIII. Sabia parlar moltes llengües com, per exemple, el llatí, el francès, l'italià o l'espanyol. Al llarg de la seva vida va continuar traduint per plaer i per millorar el seu coneixement de les llengües que dominava.

No obstant això, la intermediació lingüística per part de menors no és només cosa del passat. Actualment encara és una pràctica molt habitual, però passa desapercebuda i, per tant, no es reconeix. La intermediació lingüística per part de menors s'associa generalment a menors d'origen migrant que, per elecció o obligació, ajuden les seves famílies a relacionar-se amb la societat i les institucions del país d'acollida. Quan una família es trasllada a viure a un altre país, una de les primeres coses que fan els pares és matricular els infants a l'escola. Així els menors es familiaritzen amb la nova cultura i la nova llengua més ràpid que els seus pares i que les altres persones adultes de la família. És per aquest motiu que aquests menors s'ocupen d'ajudar la família a adaptar-se a la vida al nou país.

Però, per què es demana als infants i joves que s'encarreguin d'aquestes tasques en comptes de demanar-ho a un intèrpret professional? Hi ha diverses raons que expliquen aquesta pràctica: la manca de finançament i recursos per pagar els serveis d'intèrprets i traductors professionals, el desconeixement del dret que tenen les persones

migrades de disposar de recursos alternatius (és a dir, d'intèrprets professionals) o el fet que les famílies es poden sentir més còmodes si deixen que sigui el seu fill o filla qui s'encarregui de traduir, en especial si s'han de tractar assumptes privats.

Malgrat que la intermediació lingüística per part de menors s'associa generalment als infants i adolescents d'origen migrant, és important destacar que n'hi ha altres casos. També fan d'intermediaris lingüístics els fills i filles de pares sords i els menors que aprenen idiomes a l'escola i ajuden els companys nous que no parlen la llengua.

Atès que la intermediació lingüística per part de menors s'està fent més visible, alguns països (entre els quals els Estats Units) i associacions professionals han començat a introduir normes per evitar que els menors que fan d'intèrprets participin en situacions compromeses en què se'ls pugui exposar a temes delicats com passa, per exemple, als hospitals. Però aquesta no és la tendència més habitual. A la majoria de països hi ha molt pocs documents oficials (lleis, reglaments, etc.) que facin referència directa a la intermediació lingüística per part de menors o que ofereixin pautes sobre la protecció dels infants i joves que s'encarreguen de dur a terme aquestes tasques.

En els apartats següents es presenta més informació sobre la intermediació lingüística per part de menors i sobre com ha acabat convertint-se en el terme més utilitzat avui en dia per designar aquesta pràctica.

SABIES QUE...

el 2016, Malia Obama, la filla de qui en aquell moment era president dels Estats Units, Barack Obama, va fer d'intèrpret per al seu pare quan va fer un viatge d'importància històrica a Cuba? En una foto que es va fer viral, es veu a Malia interpretant cap al castellà per al seu pare.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **La intermediació lingüística per part de menors és una part desconeguda de la vida dels infants d'origen migrant.**
- **És una pràctica que ja existia en el passat, tot i que hi ha poca informació que descrigui qui la duia a terme i com ho feia.**
- **Actualment encara és una pràctica molt habitual i no només es limita als menors d'origen migrant, sinó que qualsevol persona que parli una segona llengua o un dialecte pot fer d'intermediari lingüístic.**

4.4 EL TERME «INTERMEDIACIÓ LINGÜÍSTICA PER PART DE MENORS»

Els infants i els adolescents que fan d'intermediaris lingüístics fan servir les seves habilitats lingüístiques i la seva competència cultural en dues (o més) llengües i/o dialectes per llegir, escriure, escoltar, parlar i fer coses per a altres persones. El terme «intermediació lingüística per part de menors» és una traducció del terme en anglès *child language brokering*. Aquest terme es va començar a utilitzar a la dècada dels noranta, quan cada vegada més investigadors, sobretot als Estats Units i en comunitats ètniques concretes (com la llatina, la vietnamita i la russa), van començar a descobrir els secrets d'aquesta pràctica. Gràcies a la seva recerca, cada vegada va quedar més clar que la tasca que duïen a terme aquests menors era força complexa. I és que no només consisteix a transferir el significat d'una llengua a una altra, sinó que també cal desenvolupar i aplicar un gran ventall d'habilitats i estratègies.

Al llarg dels anys, s'han encunyat altres termes en anglès per descriure aquesta pràctica com *natural translation*, *family interpreting*, *para-phrasing*, *literacy brokering* i, més recentment, *culture brokering*. Tots aquests termes, tal com veurem a les definicions següents, intenten captar la complexitat de la tasca que duen a terme aquests menors, així com emmarcar-la en la seva experiència migratòria.

Natural translation (en català, «**traducció natural**») és el terme que Brian Harris, un dels pares fundadors de la recerca en intermediació lingüística per part de menors, va proposar a la dècada dels setanta per descriure la capacitat que tenen els bilingües de traduir d'una llengua a una altra des de ben petits i sense haver rebut cap mena de formació per fer-ho.

El terme *family interpreting* (en català, «**interpretació familiar**») es fa servir principalment per referir-se a les activitats d'intermediació lingüística que duen a terme tant els adults com els menors

en entorns institucionals com, per exemple, el sector sanitari (hospitals o consultes mèdiques) o quan han d'accedir als serveis públics.

El terme *para-phrasing* (en català «**para-frasejar**») va ser una proposta de la investigadora estatunidenca Marjorie Orellana i els seus col·legues. És un joc de paraules format per la preposició *para* en castellà i el verb en anglès *phrase*, que vol dir fer servir unes altres paraules. Això és el que fan els infants quan reformulen missatges per a altres persones tant intralingüísticament com interlingüísticament amb l'objectiu de fer possible la comunicació.

Literacy brokering (en català «**intermediació en l'alfabetització**») és potser una de les formes més habituals d'intermediació lingüística per part de menors, però també una de les menys estudiades. El terme s'aplica a totes les pràctiques en què es demana a infants bilingües o nadius que resumeixin, expliquin, tradueixin o reformulin les paraules dels professors o els comentaris dels pares, etc. (vegeu els apartats 4.5 i 4.6 per llegir una descripció més detallada de la intermediació lingüística per part de menors a les escoles i en altres entorns).

El terme *culture brokering* (en català «**intermediació cultural**») és el terme que utilitzen alguns investigadors per oferir una perspectiva global de la intermediació lingüística per part de menors, emmarcant-la com una experiència que forma part d'un procés multidimensional que inclou tant la cultura d'origen com la cultura d'acollida.

Recentment, al seu blog, [Unprofessional Translation](#), Brian Harris va suggerir que el terme «intermediació lingüística per part de menors» hauria de redefinir-se en funció de l'edat del menor que participa en les activitats d'interpretació/traducció i va fer la proposta següent:

1. *Infant translators/language brokers* (traductors/intermediaris lingüístics de preescolar): infants de menys de cinc anys. Els infants d'aquesta edat poden fer algunes traduccions, però és

poc probable que tinguin la capacitat de fer d'intermediaris lingüístics perquè encara no han desenvolupat el coneixement necessari sobre el món.

2. *Child translators/language brokers* (infants traductors/intermediaris lingüístics): infants de cinc a deu anys.

3. *Adolescent (or ado-) translators/language brokers* (traductors/intermediaris lingüístics adolescents): joves d'onze a divuit anys.

4. *Adult translators/language brokers* (traductors/intermediaris lingüístics adults): joves de més de divuit anys. L'autor proposa aquest terme perquè, segons argumenta, els intermediaris lingüístics sempre seran intermediaris lingüístics. Hi ha molts menors que continuen ajudant la família quan són adults.

5. *School-age translators/language brokers* (traductors/intermediaris lingüístics en edat escolar): infants i adolescents de cinc a disset anys. Aquesta categoria podria utilitzar-se per englobar la segona i la tercera de les categories esmentades anteriorment i, per tant, incloure tots els infants i joves del sistema educatiu formal.

El terme anglès *child language brokering* (intermediació lingüística per part de menors) és el que més s'ha acceptat i utilitzat al llarg dels anys perquè és el que millor cospa la complexitat de la varietat i la combinació d'habilitats que s'exigien als infants i joves quan fan d'intermediaris tant lingüístics com culturals. La intermediació lingüística per part de menors és una pràctica molt més complexa del que poden arribar a imaginar les persones que no hi estan familiaritzades. Aquesta complexitat ve donada per la necessitat de fer diverses tasques i utilitzar diferents habilitats simultàniament. Els menors que fan d'intermediaris lingüístics no només han de transferir el sentit del que es diu a una altra llen-

gua, sinó que també han de respondre a les relacions de poder, els antecedents culturals, les edats i les experiències de les persones implicades. A més a més, han de tenir en compte qüestions contextuais més àmplies, com el grau de confiança dels adults en l'infant, les conseqüències a curt, mitjà i llarg termini del que es negocia o quants parlants hi ha implicats (Hall i Guery 2010: 34).

SABIES QUE...

hi ha diverses pel·lícules que parlen sobre la realitat agredolça de ser un menor que fa d'intermediari lingüístic? Dues de les més conegudes són *La Famille Bélier* i *Spanglish*.

Et sembla interessant tot això? Vols saber-ne més? Si és així, segueix llegint per fer-te una idea més detallada dels llocs en què es dona la intermediació lingüística per part de menors, a qui implica i com afecta a la vida de les persones que actuen com a intermediaris lingüístics i a les seves famílies.

4.5 ON, PER QUÈ I PER A QUI FAN D'INTERMEDIARIS LINGÜÍSTICS ELS JOVES

Des dels anys setanta, quan la intermediació lingüística per part de menors es va convertir en objecte d'estudi, els investigadors han pogut observar i descriure per a qui interpreten els menors, els contextos i situacions en què ho fan, com ho fan i com els fa sentir aquesta pràctica.

Tot i que no existeixen estadístiques ni dades oficials sobre la freqüència amb la qual es produeix la intermediació lingüística per part de menors en països diversos o a escala més global, la recerca ha contribuït a revelar dades importants sobre aquesta pràctica. Es calcula que entre el 57 % i el 100 % dels menors d'origen migrant de diferents comunitats lingüístiques i ètniques fan d'intermediaris lingüístics. Els menors acostumen a començar entre els vuit i els dotze anys (però és possible que en alguns casos comencin molt abans). És habitual que els menors que s'estableixen en un nou país comencin a actuar com a intermediaris lingüístics poc després d'arribar. La intermediació lingüística per part de menors pot dur-se a terme de manera informal, com quan s'interpreta a casa, per a un company de classe o per a un familiar al supermercat. No obstant això, molts intermediaris lingüístics també han d'interpretar en contextos més formals, com quan ajuden els familiars a relacionar-se amb la metgessa de capçalera o a emplenar formularis administratius. Els menors poden actuar com a intermediaris lingüístics en una gran varietat de contextos i situacions que requereixen diverses habilitats lingüístiques, culturals i d'intermediació i que involucren diferents participants. Els joves intèrprets poden ajudar els familiars o altres persones del seu grup ètnic o lingüístic a accedir als serveis que presten els bancs, els sindicats, la policia, els hospitals i els consultoris mèdics, els supermercats,

les oficines de correus, etc. En aquests contextos i situacions, se'ls pot demanar que interpretin converses i/o tradueixin formularis, etiquetes, fullets informatius, etc.

En els darrers vint anys, cada vegada més investigadors han estudiat la intermediació lingüística per part de menors i han contribuït a ampliar el coneixement d'aquesta pràctica i a conscienciar sobre el fet que és una activitat que pot afectar els menors de diverses maneres. En general, la intermediació lingüística per part de menors pot tenir un impacte tant positiu com negatiu en els infants i joves i en les persones que hi estan involucrades, com ara els familiars, els companys de classe, els professors, etc. Hi ha estudis que afirmen que la intermediació lingüística per part de menors té un impacte positiu pel que fa al desenvolupament de la competència acadèmica i de les habilitats lingüístiques, culturals, lèxiques i de traducció, així com de les habilitats interpersonals i la seguretat en si mateix. Per contra, hi ha estudis que indiquen que hi ha menors que viuen i descriuen la intermediació lingüística com una cosa negativa. També hi ha estudis que han destacat que pot tenir un efecte negatiu en la identitat cultural dels infants i joves, així com en totes les competències i habilitats enumerades prèviament. Això es pot atribuir al fet que els menors que actuen com a intermediaris lingüístics han d'enfrontar-se als desequilibris de poder derivats de la seva condi-

ció de migrants, a la necessitat d'interactuar amb persones adultes o al fet que es veuen obligats a actuar com a intermediaris lingüístics. D'altra banda, la intermediació lingüística per part de menors pot considerar-se una càrrega per les responsabilitats que comporta. Els menors, per exemple, pot ser que hagin d'assumir el paper d'adult i de responsable de la presa de decisions dins de la família, hagin de faltar a classe per ajudar els seus pares o es vegin afectats emocionalment per aquesta pràctica que també pot modificar les relacions amb la família (tal com s'explica al capítol 5).

SABIES QUE...

el 2009, Óscar Rodríguez, un nen d'onze anys bilingüe espanyol-anglès de Las Vegas (Nevada), va ajudar els bombers i els paramèdics a comunicar-se amb els passatgers que no parlaven anglès després d'un greu accident d'autobús?

Bombers i paramèdics van considerar heroica la tasca del jove, que feia d'interpret des d'una llitera d'ambulància per als treballadors de rescat mentre s'afanyaven a habilitar un centre de triatge per als ferits en l'accident.

4.6 LA INTERMEDIACIÓ LINGÜÍSTICA A LES ESCOLES

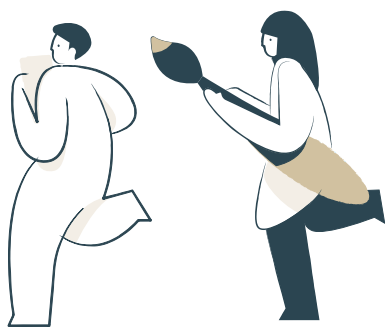
Tal com ja hem comentat, l'escola és un dels entorns en què és més freqüent la intermediació lingüística per part de menors. En aquest entorn infants i joves acostumen a participar en la intermediació lingüística i l'alfabetització. Hi ha moltes situacions relacionades amb l'escola en què els menors actuen com a intermediaris lingüístics. En aquestes situacions, hi participen diferents persones i poden donar-se en llocs i moments ben diversos: a les aules, en altres instal·lacions escolars (patis, zones de joc, a l'entrada i a la sortida del centre) i també fora de l'escola (a casa ajudant els germans o els companys o mentre els pares els donen un cop de mà amb els deures).

Una situació típica és que els professors demanin a un alumne que ajudi un company, un germà o un estudiant d'una altra classe. En aquests casos, l'alumne explica, tradueix o parafraseja el contingut de les classes, els deures que cal fer, les normes del centre o els missatges entre l'escola i la família de l'altre alumne.

La segona situació típica és quan es demana a l'alumne que faci d'intermediari lingüístic entre dos adults (el professor, els pares, altres familiars de l'alumne, algú que treballa a l'escola o els pares d'un company). Aquests casos poden donar-se en reunions entre docents i família, en situacions d'emergència o també en trucades de telèfon, així com en la traducció de documents o materials relacionats amb l'escola.

Una altra situació típica d'intermediació lingüística és la que es produeix entre iguals, és a dir, amb companys, germans o alumnes d'altres classes.

En aquests casos, la intermediació lingüística es realitza per ajudar l'altre alumne a socialitzar a l'aula i fora de l'aula (per exemple, durant l'hora del pati o del menjador).

Però la intermediació lingüística per part de menors no es dona només a l'àmbit escolar. Les activitats d'intermediació lingüística poden donar-se fora de l'escola, tot i que sempre tenen la mateixa finalitat, és a dir, ajudar altres persones a entendre com funcionen les coses. En alguns casos, per exemple, implica ensenyar la llengua del país d'acollida a altres menors o a adults. També es pot donar al parc o quan es practica un esport. Al capítol 5, s'analitza més detalladament la intermediació lingüística a les escoles i què s'ha de fer i què no en els casos en què es produeix aquesta pràctica.

4.7. CONCLUSIONS

Potser en alguna ocasió has vist exemples d'intermediació lingüística per part de menors,

SABIES QUE...

des de 2009, el grup de recerca In Medio Puer(I) organitza un concurs en què es demana a alumnes de primària i secundària d'Itàlia que presentin un dibuix o una narració que descrigui la intermediació lingüística per part de menors. Un jurat selecciona els guanyadors i els premia a ells i a les seves escoles.

però és probable que mai no hages estat conscient de com n'és, de difícil, aquesta tasca. Els infants i joves que tradueixen per als seus companys o per als adults no es limiten a transferir el significat d'una llengua a una altra. Tot i que és poc probable que tinguin formació en interpretació o en traducció a l'hora de dur a terme una tasca que s'hauria d'encarregar a intèrprets i traductors professionals, els menors que fan d'intermediaris lingüístics han de recórrer a tota una sèrie d'habilitats. La seva tasca va molt més enllà de fer una traducció paraula per paraula amb la finalitat que les persones que ajuden entenguin com funcionen les coses i aprenguin sobre una altra cultura i sistema (tal com s'explica en el capítol 2). En el capítol 5 d'aquest llibre s'explica quines són les dificultats de la intermediació lingüística per part de menors, com se senten els infants i joves que duen a terme aquesta activitat i com es poden protegir el benestar i els drets dels joves intermediaris lingüístics.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **Existeixen diversos termes per referir-se a la pràctica analitzada en aquest capítol, però el terme «intermediació lingüística per part de menors» (*child language brokering*) és el més acceptat i utilitzat perquè es considera que és el que engloba millor la totalitat dels aspectes complexos que comporta aquesta pràctica.**
- **La recerca ha demostrat que els infants i els joves que fan d'intermediaris lingüístics poden fer-ho en tots els àmbits formals i informals de la vida.**
- **Un dels entorns en què és més probable que es produeixi la intermediació lingüística per part de menors és l'escola, on sovint es demana als infants i joves que facin d'intermediaris lingüístics per a companys i adults.**
- **La intermediació lingüística per part de menors pot tenir un impacte tant positiu com negatiu en els infants i joves que fan aquesta tasca, i els adults n'han de ser conscients.**

NOTES PER AL PROFESSORAT

4A. En la meva situació

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- serà conscient de les dificultats a què s'han d'enfrontar els estudiants nous;
- identificarà aquestes dificultats;
- reflexionarà sobre el fet que adaptar-se a viure en un nou país no només implica aprendre'n la llengua;
- conversarà sobre el fet que sovint no ens adonem de tot el que comporta per als infants o adolescents traslladar-se a un altre país.

TEMPS
ESTIMAT

40 MIN

Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Pregunta als estudiants sobre les seves experiències en altres països. · Pregunta'ls també com s'han sentit en situacions en què no s'han pogut comunicar perquè no parlaven la llengua o no estaven familiaritzats amb la cultura del lloc on eren. 	5'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Demana als alumnes que, en grups, facin una pluja d'idees i intentin identificar què trobarien a faltar (o han trobat a faltar, en cas que algun alumne ja hagi passat per aquesta experiència) si comencessin una nova vida en un altre país (apartat 1 del quadre). · Demana'ls que facin una llista a partir de la pluja d'idees. 	10'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Demana als grups que parlin entre ells i que identifiquin a què els costaria més adaptar-se si (o quan, en cas que l'alumne ja hagi passat per aquesta experiència) comencessin una nova vida en un altre país (apartat 2 del quadre). · Demana'ls que en facin una llista. 	10'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Anima els estudiants a imaginar una metàfora, imatge o exemple que il·lustri com se sentirien si comencessin de zero en una escola nova sense parlar la llengua ni tenir-hi amigats (apartat 3 del quadre). · Escribeu les respostes a la pissarra. 	5'
FASE 5	<ul style="list-style-type: none"> · Compareu totes les llistes i escriviu les respostes a la pissarra. · Fes que els grups preparin un cartell amb les tres llistes que han elaborat. · Reflexioneu conjuntament sobre els aspectes que canvien quan algú s'instal·la en un altre país. Pots preguntar-los com se sentirien si es trobessin en el lloc d'aquests joves. 	10'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Busca exemples de xoc cultural en llibres, pel·lícules o sèries com per exemple, *Spanglish*, *Gran Torino*, *My Big Fat Wedding*, etc.
- Com a preparació prèvia, demana als alumnes que reflexionin sobre les seves experiències de viatge.
- Llegeix el capítol 5 del manual *Inclusió diversitat i comunicació entre cultures* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació sobre la intermediació lingüística per part de menors i com se senten els infants i joves que fan d'intermediaris.

CONSELLS I IDEES PER GUIAR EL DEBAT

1. Si et traslladessis a viure a un altre país, què creus que és el que trobaries més a faltar/el que t'agradaria més conèixer?

- Els amics
- La família (cosins, avis, etc.)
- La meva escola
- La meva ciutat o poble
- El meu barri

2. A què creus que et costaria més/menys adaptar-te?

- Fer nous amics
- Començar de zero en una nova escola
- Aprendre una nova llengua
- El clima
- La gastronomia

3. Si poguessis triar una metàfora, una imatge o un exemple per descriure l'experiència de començar en una escola nova, sense conèixer la llengua ni tenir amics, quina seria?

4A. En la meva situació

«Quan algú es trasllada a viure a un altre país, no només ha d'aprendre una nova llengua, sinó que també ha de conèixer una nova cultura. Els joves traductors han de viure aquesta experiència alhora que fan de mediadors lingüístics i culturals per als seus familiars i amics. I, sovint, no és gens fàcil assumir-ho tot».

«Què faries si et trobessis en la meva situació?»

NOTES PER AL PROFESSORAT

4B. El telèfon

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- descobrirà amb més profunditat els aspectes no lingüístics de la mediació i la interpretació;
- identificarà alguns dels problemes no lingüístics a què poden haver de fer front els joves intèrprets naturals i hi cercaran possibles solucions;
- conversarà sobre les conseqüències de la intermediació en el desenvolupament de les habilitats comunicatives, interpersonal i de resolució de problemes dels menors que actuen com a intermediaris lingüístics.

TEMPS
ESTIMAT

50 MIN

Com utilitzar aquest material

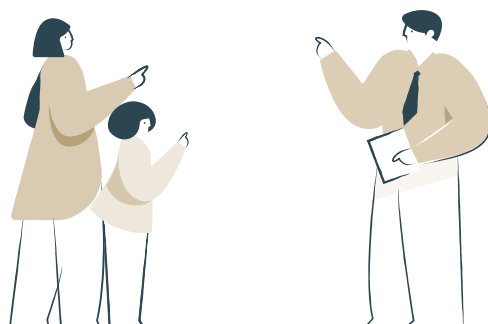
FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Presenta el joc als estudiants (vegeu el punt 1 de l'apartat «EL JOC»). · Prepareu el joc (vegeu el punt 2 de l'apartat «EL JOC»). 	5'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Els estudiants, en grups de 3, inicien el joc del telèfon (vegeu el punt 1 de l'apartat «EL JOC»). 	5'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Demana als «adults» de cada grup que t'expliquin breument si han aconseguit entendre's bé entre ells. Pregunta als «intèrprets» com s'han sentit en aquesta situació. Apunta a la pissarra les paraules que han utilitzat per descriure els seus sentiments. · Demana als grups que facin una taula de tres columnes (problemes, causes i solucions) i que n'omplin les dues primers amb: <ul style="list-style-type: none"> · Una llista amb els problemes de comunicació amb què s'han trobat al llarg del joc (malentesos, dificultat per entendre el missatge, manca d'informació, sentiments negatius, etc.). · Les causes d'aquests problemes (no haver sentit el que es deia correctament, que l'intèrpret s'oblidés d'alguna informació, expectatives d'un tracte de cortesia diferent, etc.). 	15'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Demana a cada grup que apunti a la tercera columna de la taula una descripció de les solucions que cadascun dels tres participants ha fet servir per resoldre els problemes de comunicació que han sorgit al llarg de la conversa. Si hi ha algun problema que no hagin resolt, pregunta'ls si podrien haver-ho fet i de quina manera. 	10'
FASE 5	<ul style="list-style-type: none"> · Demana a un portaveu de cada grup que llegeixi en veu alta el contingut de la seva taula a la resta de la classe. Escriu a la pissarra els problemes, les causes i les solucions importants i freqüents. · Reflexioneu junts: en aquest joc només s'ha fet servir una llengua... <ul style="list-style-type: none"> · Quins altres problemes sorgirien si l'intèrpret realment hagués de traslladar el mateix missatge a una altra llengua i cultura? I per què? · Què es necessitaria per trobar solucions a aquests altres problemes? Creus que seria massa dur per als joves intèrprets naturals o que, d'alguna manera, els ajudaria a desenvolupar les seves habilitats? 	15'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Si el català no és la vostra llengua d'ensenyament, tradueix l'escena i les descripcions dels rols a la llengua vehicular de la teva classe i adapta-la a la vostra cultura perquè sigui creïble.
- Si vols, prepara la taula esmentada a les fases 3 i 4 de l'apartat «Com utilitzar aquest material». Ha de tenir tres columnes titulades «problemes», «causes» i «solucions».
- Llegeix el capítol 5, del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures*, disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació sobre la intermediació lingüística per part de menors i com se senten els joves intèrprets naturals.

4B. El telèfon

«Quan tradueixen una conversa entre dos adults, els menors que fan d'intermediaris lingüístics han d'encarar problemes que sobrepassen les seves habilitats lingüístiques. Sense anar més lluny, sovint es troben amb situacions desconegudes o delicades, han de memoritzar intervencions llargues o resoldre malentesos».

EL JOC

1. En grups de 3, decidiu el rol (adult 1, adult 2 o intèrpret) que cada participant ha d'assumir a l'escena que es presenta a continuació. Tots els participants faran servir la llengua vehicular de classe, però els adults 1 i 2 només podran comunicar-se a través de l'intèrpret, perquè, en principi, parlen dues llengües diferents. Els «adults» han d'inventar-se les seves intervencions dependent de com avanci la conversa, mentre que l'intèrpret només ha de repetir, amb les seves pròpies paraules, el que diuen els «adults».
2. Es reparteix a cada estudiant la descripció del seu rol. Individualment, els alumnes llegeixen les indicacions de les targetes. Si tenen preguntes, te les poden fer. No poden, però, ensenyar o llegir el contingut de targeta als companys de grup.
3. L'adult 1 inicia el joc del telèfon llegint a cau d'orella a l'intèrpret el discurs que es presenta a les instruccions del joc de rol (l'adult 2 no pot intentar escoltar dissimuladament!).
L'intèrpret repeteix a l'adult 2 el que acaba de sentir, esforçant-se per ser fidel al contingut, però utilitzant les seves pròpies paraules.
L'adult 2 també respon amb les seves pròpies paraules i xiuxiueja a l'intèrpret, però seguint les indicacions que se li donen a les instruccions del joc.
La conversa xiuxiuejada, amb l'intèrpret com a intermediari, s'allarga uns cinc minuts.

Reunió anual a l'escola

S'acosta el final de curs, i els tutors i tutores comencen a reunir-se amb les famílies dels alumnes per parlar del rendiment escolar. Aquesta tarda, el tutor/a ha convocat la família d'un/a alumne/a que té problemes amb les matemàtiques.

ADULT 1
Tutor/a

Ets el tutor o la tutora del jove intèrpret. El professor de matemàtiques t'ha informat que últimament el seu rendiment no ha estat gaire bo i és necessari deixar-ho molt clar als pares, fins i tot si això implica ser contundent. A més, la família de l'alumne/a ha arribat una mica tard i t'estàs neguitejant perquè no vols fer tard a la cita mèdica que tens després. I, quan t'estresses, tendeixes a parlar ràpid...

Comença la reunió llegint aquest text

«Bona tarda, com esteu? Veig que heu vingut amb el vostre fill/la vostra filla. Ens anirà molt bé, perquè així pot fer d'intèrpret, però a la vegada serà una mica incòmode, perquè hem de parlar de les seves notes, que han anat empitjorant sense parar aquests darrers mesos. Bé, sé que no vau poder assistir a les reunions passades i potser no n'esteu al cas, però les seves notes de matemàtiques han anat baixant des del principi del curs i ens preocupa que suspengui. Com ja li ha dit el seu professor a classe, encara s'hi pot posar remei. El professor està disposat a fer-li algun examen extra perquè pugui la mitjana, però, evidentment, abans ha de veure que els resultats milloren».

ADULT 2
Pare/mare

Creus que el teu fill o filla —l'intèrpret— és un/a estudiant excel·lent. Mai no ha causat problemes i, a l'escola del vostre país d'origen, treia molt bones notes. T'han ensenyat que cal ser molt respectuós amb el professorat, per això li has portat una pa de pessic casolà com a gest d'agraïment.

INTÈRPRET
Alumne/a de
l'adult 1,
fill/a de l'adult 2

Intenta interpretar amb tanta honestedat com et sigui possible, sense distorsionar la informació intencionadament.

CAPÍTOL 5

Impacte emocional, identitat i relacions personals: pautes per a la intermediació lingüística per part de menors als centres educatius

Evangelia Prokopiou
Sarah Crafter
Karolina Dobrzynska

A la primera meitat d'aquest capítol, aprofundirem en l'impacte que té la intermediació lingüística en les emocions, la identitat i les relacions personals. A la segona part, oferirem algunes pautes que el professorat pot utilitzar per millorar la comunicació en les trobades amb intermediació lingüística als centres educatius. Les activitats del capítol us permetran:

- Reflexionar sobre l'impacte emocional de la intermediació lingüística i com aquesta pràctica afecta el sentit d'identitat i pertinença dels menors que la duen a terme. Se us plantejaran les preguntes següents:
  - Quins sentiments desperta la intermediació lingüística en els menors?
  - Quin impacte té aquesta pràctica en a la seva identitat i en la idea que tenim de la infància?
- Entendre la importància de la relació dels menors amb les altres persones que intervenen en la intermediació lingüística. Ens centrarem en dos àmbits: a casa i a l'escola;
- Examinar una sèrie de pautes per millorar les interaccions amb intermediació lingüística i, per extensió, per facilitar la comunicació en aquest tipus d'interaccions.

5.1 INTRODUCCIÓ

Tal com ja hem comentat al capítol 4, la intermediació lingüística per part de menors va més enllà de traduir i interpretar paraula per paraula. És una activitat que pot tenir un impacte en el benestar emocional dels menors i en la seva identitat; i aquest impacte pot ser tant positiu com negatiu. Pot produir-los tensió, però també pot reforçar les relacions amb els altres. Els sentiments dels menors envers si mateixos poden estar molt influenciats per la manera com responen a la intermediació lingüística les figures importants de la seva vida. Si la intermediació es percep de manera positiva, tendeixen a sentir-se més segurs a l'hora de dur-la a terme. No obstant això, els seus sentiments també poden dependre de les implicacions de l'ac-

tivitat, qüestió que tractarem detalladament més endavant. L'opinió dels adults i els menors respecte la intermediació lingüística per part de menors depèn de les idees generals que tenen sobre la infància i sobre si consideren que és una activitat apropiada o no per als infants i joves.

En qualsevol cas, les escoles i els instituts són els entorns en què la intermediació lingüística és més habitual. És important conèixer i entendre les característiques de la intermediació lingüística per part de menors que es produeix en centres educatius per tal d'ajudar totes les persones que hi participen i aconseguir que la interacció sigui més fluida i fàcil per a tothom.

5.2 IMPACTE EMOCIONAL: IDENTITAT I RELACIONS PERSONALS

5.2.1 Pensar en la infància (o infàncies)

Els infants i els joves tenen idees concretes sobre com hauria de ser una infància «normal». En general la descriuen com una època de diversió i despreocupació, una època en què es va a l'escola i a l'institut, es viu en un entorn familiar amb els pares i potser amb els germans, es té un cos totalment funcional i es parla la llengua autòctona. Aquestes idees sobre la infància tenen molta força a la societat: els adults les reproduïxen i els menors les interioritzen. El problema d'aquesta percepció d'una infància «normal» és que hi ha molts joves que no viuen aquesta «normalitat». Els nens i nenes que emigren, ja sigui amb la seva família o sols, en són un exemple molt clar. Els menors que actuen com a intermediaris lingüístics també qüestionen les nostres idees sobre les activitats de la infància considerades «normals», perquè assumeixen funcions i responsabilitats al si de la família. Però d'on ve aquesta percepció tan generalitzada de la infància?

La naturalesa de la infància, la forma en què infants i joves l'experimenten, i allò que en sabem i pensem ha anat canviant al llarg de la història, i és probable que continuï canviant en el futur. Les nostres idees sobre la «infància» i què vol dir ser un «infant» influeixen en què pensem sobre activitats com la mediació lingüística per part de menors.

A la nostra societat occidental contemporània, pensem en la «infància» com un període únic de la vida que no hauria de comportar cap de les responsabilitats que atribuïm als adults. Aquest pensament es va desenvolupar al segle XIX, quan va sorgir un important moviment que reivindicava que s'havia de protegir els infants de famílies pobres que treballaven en condicions terribles a

SABIES QUE...

l'historiador Philippe Aries (1962) afirmava que la idea d'infància no existia en l'edat mitjana?

Ho veiem a les pintures europees medievals, que retraten els infants com si fossin adults en miniatura amb roba i pentinats de persona adulta.

les mines i fàbriques i que s'havia d'abolir el treball infantil.

Aleshores, duran l'era industrial es va començar a separar els infants de totes les classes socials del món de les persones adultes i de les seves responsabilitats. Aquest canvi va coincidir amb la introducció de l'escolarització per a tots els menors. Al segle XX les idees sobre la protecció de la infància van anar guanyant terreny i es va començar a considerar que durant la infància s'ha de socialitzar, jugar i aprendre. En el passat, s'educava la majoria d'infants a casa o directament no rebien cap mena d'educació. A la majoria de societats occidentals, la vida quotidiana

ACTIVITAT RÀPIDA PER FER A CLASSE

Demana als teus alumnes que imaginin com hauria estat la seva vida si haguessin crescut en una altra època.

dels infants s'organitza al voltant de l'aprenentatge estructurat en entorns educatius formals i de diverses activitats extraescolars i d'oci.

Actualment, la infància es considera una època única a la vida d'una persona, un període que es caracteritza per la innocència, la vulnerabilitat i la dependència. Quines implicacions té això per a la vida dels menors?

Es pot afirmar que els punts de vista de la societat occidental sobre la infància influeixen en la forma en què veiem el desenvolupament infantil. Tendim a pensar que els infants es desenvolupen per etapes i esperem que vagin aconseguint certes fites a determinades edats.

També se suposa que els infants de tot el món es desenvolupen de la mateixa manera, independentment del context en el qual creixin. També es creu que la infància hauria de ser igual per a tots els infants.

Aquestes idees poden ser problemàtiques perquè hi ha molts infants que no assolixen aquestes fites o per als quals aquestes idees no són certes. Hi ha infants que creixen immersos en diferents tipus de situacions vitals que són tot un repte com, per exemple, l'emigració, la pobresa o el dol. I totes aquestes realitats no encaixen en el nostre ideal d'infància. Aquestes idees universals sobre la infància i el desenvolupament dels infants fan que a alguns nens i nenes se'ls consideri diferents. En realitat, molts infants es troben amb algun tipus de repte en la seva vida. En el cas dels menors que actuen com a intermediaris lingüístics, es pot considerar que la interpretació és una activitat infantil inadequada que interromp les activitats «normals» com ara l'escolarització i l'oci, i que requereix la maduresa i la responsabilitat dels adults, dues qualitats que se sol pensar que els infants no tenen perquè s'adquireixen més tard.

SABIES QUE...

Malala Yousafzai és la guanyadora més jove d'un premi Nobel?

Li van atorgar aquest premi pel seu activisme a favor dels drets humans, que va començar quan tenia entre onze i dotze anys.

Una activitat com la intermediació lingüística per part de menors pot situar els infants que la duen a terme en papers propis de les persones adultes i, per tant, papers que no s'ajusten als supòsits occidentals dominants, que descriuen el pas a l'edat adulta com un augment gradual de responsabilitats.

Però, què passa amb les habilitats que desenvolupen els menors que actuen com a intermediaris lingüístics? A quins reptes s'enfronten? Com se senten quan els altres consideren que les tasques d'interpretació que duen a terme són inapropiades per a la seva edat? Com se senten envers si mateixos quan interpreten?

ACTIVITAT RÀPIDA PER FER A CLASSE

Demana als teus alumnes que pensin en tres exemples de menors que en les nostres societats actuals tinguin responsabilitats més pròpies dels adults.

5.2.2 Què pensem de si mateixos? Com se senten?

Tots tenim una idea general de qui som i qui volem ser, i també tenim les nostres creences i valors. En altres paraules, tothom té un sentit de la identitat personal. No naixem en el buit, sinó que desenvolupem una consciència de qui som a través de les nostres interaccions en contextos socials i culturals. Ens donem sentit a nosaltres mateixos i al nostre món interactuant amb les altres persones. Així, la identitat personal principalment és una identitat cultural, és a dir, un sistema de valors socials, creences, objectius i ideals que un individu pot adoptar per desenvolupar una identitat personal coherent.

Ja hem explicat que les creences dominants sobre com hauria de ser la infància influeixen en la percepció que els menors que actuen com a intèrprets tenen de si mateixos, ja que es considera que la seva experiència d'interpretació transgredeix una experiència infantil adequada. Aleshores, com se senten aquests joves intermediaris lingüístics?

No hi ha una resposta clara a aquesta pregunta perquè el context en què els menors interpreten és un factor important. Pot determinar com se senten i si consideren que la intermediació lingüística és una part normal de la vida quotidiana o un problema. Per exemple, la intermediació lingüística per part de menors no es considerarà una activitat «estranya» o aïllant que els marqui com a diferents als altres si té lloc dins d'una comunitat en què és una pràctica necessària, normal i habitual. En canvi, en un entorn principalment monolingüe i monocultural, els menors que fan d'intermediaris lingüístics poden sentir-se'n avergonyits, especialment davant dels adults, perquè no és «normal» que un adult necessiti un infant per comunicar-se amb els altres.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **La visió que tenim sobre com han de desenvolupar-se els infants i com ha de ser la infància al llarg del temps ha canviat i continuarà canviant en el futur.**
- **A les societats occidentals actuals, la infància es considera un període de vulnerabilitat i dependència, en què els infants no haurien de dur a terme activitats pròpies de les persones adultes per a les quals es requereix maduresa, autonomia i responsabilitat.**
- **No obstant això, a les nostres societats hi ha infants que viuen una infància diferent (per exemple, intermediaris lingüístics, joves cuidadors) i realitzen activitats que no s'acostumen a considerar apropiades per a ells, com les cures o la interpretació.**
- **Es considera que aquests infants són diferents a causa de la idea que tenim sobre la infància i el desenvolupament, i això repercuteix en com se senten.**

Així mateix, el bilingüisme o el plurilingüisme poden generar sentiments de vergonya, sobretot quan es considera que la llengua minoritària té menys prestigi (vegeu el capítol 1), però també sentiments d'orgull i èxit. Per exemple, en el cas dels fills de migrants amb molts vincles culturals, el fet de passar d'una llengua a una altra demostra una riquesa lingüística i cultural de la qual no es disposa en entorns monolingües i monoculturals. A més a més, el bilingüisme o el plurilingüisme els ofereix una via per comprendre millor la seva identitat (vegeu el capítol 2).

Per tant, el context en què els menors fan d'intermediaris lingüístics és important i influeix en com perceben l'activitat i la seva identitat. En els pròxims apartats parlarem de dos dels principals escenaris de la intermediació lingüística, la família i l'escola, i dels diferents sentiments que generen.

5.3 LA INTERMEDIACIÓ LINGÜÍSTICA PER PART DE MENORS I COM AFECTA LA SEVA RELACIÓ AMB ELS ALTRES: LA FAMÍLIA I L'ESCOLA

5.3.1 Família

Com en molts altres aspectes de la vida familiar, la intermediació lingüística per part de menors pot generar tensions al si de la família, però també pot ser un motiu d'unió. Hi ha moltes famílies que recorren a la intermediació lingüística perquè traduir i interpretar és una activitat normal i habitual a les seves vides. No obstant això, els menors que fan d'intermediaris lingüístics a vegades assumeixen funcions i realitzen activitats que els companys que no fan d'intermediaris lingüístics no han d'assumir. És comprensible que això faci que les persones adultes en alguns casos es preocupin per si aquests infants maduren massa ràpid o per si la intermediació pot

tenir conseqüències adverses que puguin afectar la dinàmica familiar. Hi ha joves que consideren que la intermediació lingüística és estressant i pesada, i més encara si es dona en entorns difícils (per exemple, una comissaria de policia) o implica converses tenses entre adults en entorns públics. En alguns casos, no obstant això, hi ha joves que se senten orgullosos de poder ajudar la família, que consideren que la intermediació lingüística reforça la relació familiar i que se senten satisfets de poder fer aquesta aportació a la vida familiar.

SABIES QUE...

els pares sovint prefereixen que els fills i filles tradueixin i interpretin perquè les converses no surtin de l'àmbit familiar?

Per fer referència als infants que actuen com a intermediaris lingüístics a vegades es fan servir els mots «mediador» o «pont cultural» perquè uneixen l'esfera privada de la vida familiar i l'esfera pública que representen llocs com ara l'escola o l'institut. En altres paraules, els menors que actuen com a intermediaris lingüístics poden ajudar la família, els companys i altres membres de la comunitat a entendre el nou context. També poden ajudar altres persones com, per exemple, professors i altres professionals, a entendre la cultura de la seva família. Faciliten la interacció entre família, professionals i comunitat.

Quan la intermediació lingüística es dona en situacions frustrants poden sorgir conflictes. Sovint, aquests conflictes s'agreugen si la família s'enfronta a condicions de vida difícils o a una interacció estressant amb institucions professionals (per exemple, amb els serveis socials o de salut).

No resulta gens sorprenent que l'experiència dels joves intermediaris lingüístics en la relació amb la família es pugui veure molt reforçada pel reconeixement que companys, amics i adults de la

família i coneguts mostren per las tasques d'intermediació lingüística que duen a terme. És evident que els menors que actuen com a interme-

diaris lingüístics se senten millor quan saben que les persones que els envolten valoren el temps i l'esforç que dediquen a fer aquestes tasques.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- Els menors que actuen com a intermediaris lingüístics tenen un paper important a l'hora d'ajudar la família a comunicar-se amb persones de fora de l'àmbit familiar.
- Els menors que fan d'intermediaris lingüístics actuen com a mediadors culturals. Ajuden la família a entendre el nou context cultural, alhora que també ajuden els professionals a entendre la seva família.
- Per als menors, la intermediació lingüística pot ser estressant i fer-se feixuga, sobretot si es dona en contextos difícils (per exemple, una comissaria de policia) o si les persones implicades s'enfaden o es frustran.
- Si se'ls elogia pel temps i l'esforç que hi dediquen, els menors poden sentir-se molt bé respecte a les tasques d'intermediació lingüística que duen a terme, gaudir-ne i considerar la intermediació lingüística una manera de reforçar la relació amb la família.

5.4 LA INTERMEDIACIÓ LINGÜÍSTICA PER PART DE MENORS ALS CENTRES EDUCATIUS

Tal com es comenta al capítol 4, l'escola és un dels llocs on la intermediació lingüística és més habitual. A les escoles, els infants i joves tradueixen i interpreten per a famílies, professors i companys. Ho fan, per exemple, a les reunions entre famílies i docents, ja sigui per a la seva pròpia família o per a la d'un altre alumne. També pot ser que facin d'intermediaris lingüístics en converses informals. Pot ser, per exemple, que demanin a l'infant que expliqui com funciona l'escola a un alumne nouvingut. Sovint també es demana als menors que interpretin durant les trucades telefòniques amb els pares per comentar temes relacionats amb la salut o el comportament. A més a més, hi ha joves que a vegades ajuden altres alumnes en les activitats que es realitzen a l'aula. Els infants i joves que actuen com a intermediaris lingüístics fan d'enllaç entre la família i l'escola. **És important destacar que les escoles sempre haurien de procurar contactar ser-**

veis d'interpretació professional abans de demanar ajuda als menors. Recomanem preguntar al menor o a la seva família si prefereixen un servei professional.

SABIES QUE...

pots organitzar un club de joves intèrprets al teu institut?

(Això si encara no en teniu cap!)

A Anglaterra, per exemple, existeix el [Young Interpreter Scheme](#), una iniciativa del consell de districte de Hampshire, que el que fa és formar i preparar estudiants perquè puguin donar suport a d'altres estudiants nouvinguts. Feu alguna cosa similar al teu institut?

Com et sents respecte a la intermediació lingüística al teu centre educatiu?

Essent una persona que treballa en l'àmbit educatiu, és possible que tinguis sentiments ambivalents quan et trobes amb una situació en què has de demanar a un alumne que faci d'interpret o tradueixi. És molt comprensible i no només et passa a tu. Tant els docents com els intermediaris lingüístics veuen avantatges i inconvenients a aquesta pràctica.

Possibles avantatges de demanar als alumnes que facin d'intermediaris lingüístics als centres educatius

La intermediació lingüística té un efecte positiu en les competències lingüístiques, socials i comunicatives. Pot ajudar els intermediaris lingüístics a dominar tant la llengua que utilitzen a casa com la de la societat d'acollida. Els intermediaris lingüístics poden millor l'autoconfiança (quan se'ls elogia i se'ls demostra reconeixement) i l'activitat pot ajudar-los a adoptar una perspectiva de la vida més madura. Les famílies normalment prefereixen que el seu fill o filla faci d'intermediari lingüístic perquè no volen que les converses surtin de l'àmbit familiar i també perquè és probable que el menor estigui familiaritzat amb el dialecte que parlen. Des del punt de vista del professor, que el menor faci d'intermediari lingüístic pot ser més eficaç; és més ràpid que haver de sol·licitar serveis d'interpretació professional. No obstant

ACTIVITAT RÀPIDA PER FER A CLASSE

Demana als teus alumnes que pensin en avantatges i inconvenients de la intermediació lingüística per part de menors als centres educatius.

això, cal tenir en compte alguns aspectes importants abans de demanar ajuda a un menor perquè faci d'intermediari lingüístic.

Possibles inconvenients de demanar als alumnes que facin d'intermediaris lingüístics als centres educatius

En primer lloc, és possible que com a docents us preocupi que el menor cometi errors de traducció o distorsioni la conversa, ja sigui per protegir-se a si mateix o a la seva família. En segon lloc, si sempre es demana a la mateixa persona que faci d'intermediària lingüística, és molt probable que hagi de faltar a classe, cosa que pot afectar negativament el seu rendiment. En tercer lloc, dependent del context del centre educatiu, l'infant pot sentir-se estigmatitzat o molt assenyalat per parlar una llengua diferent en entorns molt públics (celebrar el multilingüisme contribueix a minimitzar aquests sentiments). Finalment, les activitats d'intermediació lingüística poden afectar negativament les relacions del menor amb els seus companys.

No s'ha de demanar als infants que tradueixin converses sobre assumptes molt seriosos o delicats com, per exemple, qüestions de salvaguarda i protecció de la infància, o temes inapropiats relacionats amb la salut o el comportament.

Però no sempre es pot saber cap a on anirà una conversa i les converses que al principi semblen tranquil·les poden canviar de seguida. Aleshores, què es pot fer per minimitzar la possibilitat que sorgeixin problemes i, alhora, garantir que tant els docents com els joves puguin gaudir dels avantatges de la intermediació lingüística?

En l'apartat següent veurem com es pot millorar l'experiència de la intermediació lingüística tant per als docents com per als joves.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- En molts països, la intermediació lingüística per part de menors als centres educatius és una pràctica habitual que engloba una gran varietat d'activitats.
- Les escoles haurien de poder recórrer a serveis professionals, mediadors interculturals i intèrprets als serveis públics perquè els ajudin a comunicar-se en llengües estrangeres. De fet, aquesta és l'opció recomanada.
- Hi ha converses que són inapropiades o massa delicades per a l'ús de la intermediació lingüística per part de menors.
- La intermediació lingüística per part de menors als centres educatius té avantatges i inconvenients.

5.5 COM AJUDAR DOCENTS, ALUMNAT I FAMÍLIES A COMUNICAR-SE DURANT LES SESSIONS D'INTERMEDIACIÓ LINGÜÍSTICA

La intermediació lingüística per part de menors implica la interacció entre tres o més persones. Sovint es tracta de persones que tenen vincles emocionals amb el menor o que són importants per a ell o ella (per exemple, un familiar o un docent). L'objectiu de tots els participants és comprendre els missatges que es transmeten a través de la comunicació verbal o no verbal. El context d'aquesta interacció és important (per exemple, es diferent que tingui lloc al pati, a l'aula o al despatx del director). Tots els participants poden influir en el desenvolupament de la conversa. Així doncs, què cal tenir en compte per fer les coses tan fàcils com sigui possible?

COMPANYS,
FAMÍLIES

MENOR QUE ACTUA
COM A INTERMEDIARI
LINGÜÍSTIC

DOCENT

5.5.1 Què poden fer els docents per ajudar els menors que actuen com a intermediaris lingüístics?

A la taula següent es recullen alguns suggeriments per ajudar, com a docent, a fer que les coses siguin més fàcils quan demanis a un alumne que faci d'intermediari lingüístic.

ACTIVITAT RÀPIDA PER FER A CLASSE

Pregunta als teus alumnes si tenen alguna altra proposta perquè els docents facilitin la tasca als menors que fan d'intermediaris lingüístics als centres educatius.

PREPARACIÓ DE LA REUNIÓ

- Explica al jove que no hi haurà cap problema si decideix que no vol fer d'interpret el dia de la reunió i que aquesta decisió no afectarà negativament les seves notes ni farà que canviïs l'opinió que en tens.
- Si és possible, abans de la reunió, explica-li quins temes tractareu. Poseu-vos d'acord sobre com gestionareu la trobada i explica-li els conceptes i temes clau que potser no coneix.
- Explica a l'alumne que pot avisar-te si no entén alguna cosa.
- Tingues en compte que és possible que hi hagi termes que desconeix. En aquest cas, li pots descriure en altres paraules perquè els pugui entendre.

RITME

- Marca un ritme lent i deixa clar al menor que no cal que corri.
- Divideix tot el que vulguis dir en petits segments perquè el menor no hagi d'assimilar grans blocs d'informació d'una sola vegada.

COMUNICACIÓ NO VERBAL

- Si a la conversa hi ha la família, és important que mantinguis el contacte visual amb tothom.
- Comprova que els senyals no verbals siguin positius.

LLENGUATGE I CONTINGUT

- Adapta el llenguatge al nivell de comprensió del menor i a la seva capacitat d'interpretació.
- Planifica acuradament els missatges que transmetràs.
- No t'oblidis de donar-li les gràcies per l'esforç i l'ajuda.

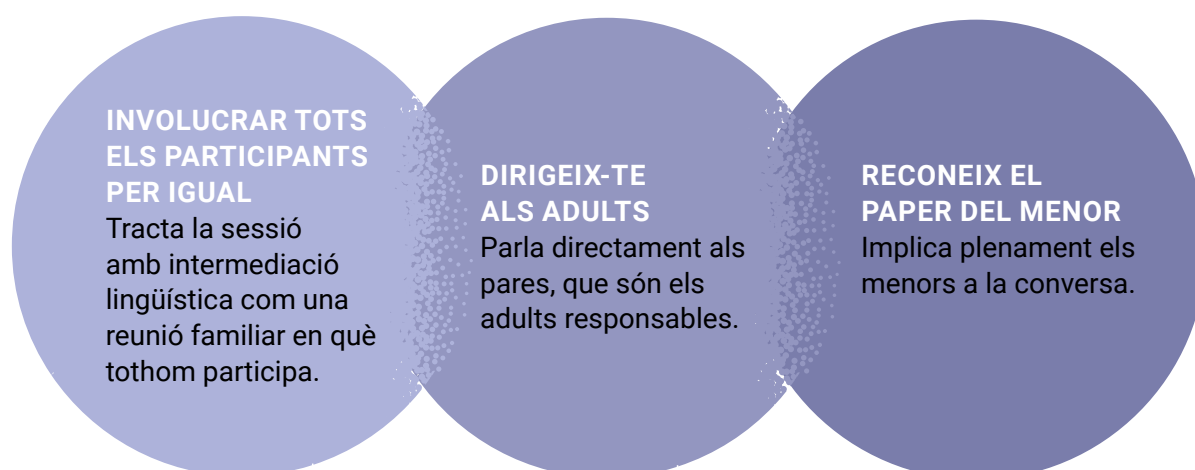
5.5.2 Què es pot fer per facilitar la intermediació lingüística a les famílies?

Tal com s'ha comentat anteriorment, les famílies sovint prefereixen que el seu fill o filla s'encarregui de la intermediació lingüística, possiblement perquè ho veuen com una manera de protegir la seva intimitat i perquè és probable que ja estiguin familiaritzats amb el dialecte que parlen. No obstant això, en els casos següents pot ser imprudent que el menor faci d'intermediari lingüístic:

- Si el centre escolar és conscient de l'existència de tensions greus al si de la família, perquè demanar al menor que faci d'intermediari lingüístic en aquestes circumstàncies pot agreujar la situació de tensió.

- Si hi ha rivalitat entre els germans, perquè demanar al menor que faci d'intermediari lingüístic en una reunió en què s'ha de parlar del rendiment de l'altre germà pot agreujar la rivalitat.

Si hi ha motius fonamentats per rebutjar que siguin els fills qui facin d'intermediaris lingüístics, caldrà explicar-los bé a les famílies quan presentis la persona que farà d'interpret. L'alternativa que s'ofereixi ha de garantir la confidencialitat i les famílies han de sentir que poden confiar en la persona que es proposa. A continuació s'ofereixen suggeriments sobre com fer que les famílies se sentin més còmodes durant les sessions en les quals hi ha un menor que actua com a intermediari lingüístic.

És probable que els pares se sentin incòmodes si els preocupa que no se'ls entengui bé o els avergonyeix perdre la condició de persona adulta. Aquests sentiments es poden accentuar si sembla que és l'infant qui té el control de la situació. Pot ser que les famílies considerin que el fet que el menor tingui un control tan evident de la situació és degradant tant per a elles com per al docent. Els docents també poden sentir-se així.

5.5.3 Què poden fer els docents per donar suport als joves que fan d'intermediaris lingüístics?

Les persones adultes a vegades s'obliden de preguntar als joves què els faria sentir-se còmodes en les interaccions formals i informals, i això s'aplica també a les situacions d'intermediació lingüística. Es poden ensenyar estratègies als menors perquè tinguin més confiança en la intermediació lingüística i se'ls pot animar a:

· Expressar-se amb claredat

Els joves i infants a vegades intenten traduir paraula per paraula, però si el llenguatge utilitzat és difícil o tècnic aquesta no és una bona tècnica. En aquests casos, per tranquil·litzar-los els pots explicar que n'hi ha prou que transmetin el significat general dels missatges. Anima'ls a mantenir la calma, a evitar les presses i a parlar a poc a poc.

· Demanar ajuda als docents

Abans d'una trobada amb intermediació lingüística, anima l'alumne a parlar amb tu sobre la millor manera de gestionar el procés d'interpretació (per exemple, pregunta-li quant de temps pots parlar abans d'haver de fer una pausa perquè t'interpreti).

Explica a l'alumne que et pot demanar que repetixis el que calgui i que no et fa res explicar els conceptes que no acabi d'entendre.

Pot ser que hi hagi alumnes a qui els faci respecte fer-te aquest tipus de preguntes. En aquests casos va bé que deixis ben clar que no passa res, que poden fer-te-les.

· Tenir en compte el punt de vista dels adults

És positiu que els alumnes s'adonin que també pot ser que els seus pares o professors necessitin més explicacions sobre què han dit els altres.

Una medidora lingüística, que destacava per la seguretat que tenia en ella mateixa, ens va fer el comentari següent:

Si el professor d'anglès utilitza un parell de paraules que no entenc, li comento directament que no les he entès i li demando si les pot explicar.

5.5.4. La intermediació lingüística a l'aula

Abans hem comentat que els alumnes a vegades ajuden els companys de classe nous. És habitual que es demani als alumnes que parlen la llengua d'un nou alumne que s'asseguin al seu costat i li facin d'intèrpret.

Hi ha menors a qui els agrada molt poder ajudar i la intermediació lingüística els permet millorar la seguretat en si mateixos i les habilitats en totes dues llengües. Els intermediaris lingüístics faciliten la incorporació de nous alumnes a la vida escolar i fan que es redueixi la sensació d'aïllament i ansietat que poden sentir. No obstant això, aquests beneficis només es poden obtenir si la intermediació lingüística es fa amb cura i es planifica bé.

ACTIVITAT RÀPIDA PER FER A CLASSE

Demana als teus alumnes que pensin en altres formes de facilitar la intermediació lingüística als centres educatius.

5.6 CONCLUSIONS

En aquest capítol hem parlat de l'impacte de la intermediació lingüística per part de menors en les emocions, la identitat i les relacions personals. Hem analitzat com les nostres idees generals sobre la «infància» influeixen en la nostra percepció de la intermediació lingüística per part de menors i fan que la considerem una activitat inapropiada per als joves. Aquesta percepció pot afectar la forma en què els menors que actuen com a intermediaris lingüístics es veuen a si mateixos. També hem analitzat detingudament l'impacte de la intermediació lingüística per part de menors en les relacions importants, com la relació entre el menor i la seva família. Hem observat que la intermediació lingüística pot afectar els menors tant de manera positiva com negativa, i en aquest sentit depèn molt del tracte que rebin de les figures influents del seu entorn i de la mena de contextos i situacions en què hagin d'actuar com a intermediaris. Ens hem centrat específicament en els centres educatius i hem examinat els avantatges i inconvenients de la intermediació lingüística en aquest context. També hem proposat bones pràctiques per a la intermediació lingüística per part de menors.

Cal tenir en compte els punts següents:

- Parlar la llengua de la persona nouvinguda no converteix automàticament l'alumne en algú apte per fer d'intèrpret. Pot ser que els alumnes no parlin el mateix dialecte o que hagin viscut experiències diferents i no connectin bé. Primer cal preguntar a l'alumne què li sembla fer d'intermediari lingüístic.
- Cal vigilar que els alumnes que fan d'intermediaris lingüístics no dediquin massa temps a aquesta tasca i es perdin hores de classe. Actuar com a intermediari lingüístic durant massa temps podria afectar negativament al rendiment de l'alumne.
- Cal tenir en compte quina és la millor manera d'ajudar l'intermediari lingüístic i l'alumne que acaba d'arribar.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **Hi ha coses que tant el professorat com l'alumnat poden tenir en compte per facilitar el procés de comunicació que suposa la intermediació lingüística per part de menors a les escoles.**
- **La majoria dels suggeriments per ajudar a la comunicació estan relacionats amb tenir en compte els sentiments de tothom i donar als alumnes i a les famílies la confiança necessària per poder expressar disconformitat o falta de comprensió.**

MÉS INFORMACIÓ

- Guia de bones pràctiques (en anglès): *Child Language Brokering at School*
<https://www.nuffieldfoundation.org/project/child-language-brokering-at-school>

NOTES PER AL PROFESSORAT

5A. Arribar a un institut nou

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- descobrirà com se sent algú que arriba a un nou país o regió i no pot comunicar-se verbalment;
- es plantejarà possibles maneres d'ajudar altres alumnes que es troben en aquesta situació.

TEMPS
ESTIMAT

35 MIN

Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Fes que els alumnes mirin el vídeo següent (en anglès): https://youtu.be/OvljhyuM4Us. · Demana'ls que, mentre l'estiguin mirant, anotin les paraules o expressions clau que hi apareixen. 	5'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Demana als alumnes que facin parelles o grups petits i que comparteixin amb els seus companys les paraules i/o expressions que han apuntat mentre veien el vídeo. 	10'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Demana als alumnes que facin parelles o grups petits i que comentin com se sentirien si entressin en una escola nova i no sabessin parlar la llengua que s'hi utilitza. 	10'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Proposa als alumnes que suggereixin idees per facilitar la interacció i l'adaptació d'aquests nous estudiants. · Utilitzeu la pissarra, llapis i paper, pòstits o un lloc web de creació de mapes mentals (per exemple MindMup) per compartir idees i suggeriments. 	10'
FASE 5	<ul style="list-style-type: none"> · Tasca addicional: <ul style="list-style-type: none"> · Pots demanar als teus alumnes que creïn o posin en pràctica algunes de les idees o recursos que han proposat durant la sessió. 	

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Mira el curtmetratge i pensa si cal traduir-ne algun fragment al català perquè els teus alumnes el puguin seguir millor.
- Llegeix el capítol 5 del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures*, disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir informació addicional sobre el tema.

Quan vaig arribar a Anglaterra
hi feia molt de núvol.
El cel era gris...

POSSIBLES RESPOSTES I/O ASPECTES PER TRACTAR

· Fase 1

Relació de possibles respostes: ennuvolat, gris, pes, sol/a, perdut/da, aprendre anglès, cada dia, família, equivocar-se doble vida, llocs diferents, estrany, inquiet/a, ajudar els altres, espantat, sentir-se diferent, sentir-se madur/a, sentir-se orgullós/a, cometre errors.

· Fase 4

Relació de possibles idees: targetes de vocabulari il·lustrades, plans d'orientació i tutories de companys o professors, llenguatge corporal (somriure), etc.

Mireu aquest breu vídeo animat:

<https://youtu.be/OvljhyuM4Us>

Què se sent quan arribes a una escola nova i no entens ningú?

Ara mirareu un breu vídeo animat en el qual sentireu testimonis reals d'adolescents que expliquen les seves experiències com a joves traductors i intèrprets. Al principi, van enregistrar les seves reflexions i opinions en un podcast que ha acabat esdevenint un vídeo animat.

NOTES PER AL PROFESSORAT

5B. Traduir i interpretar en situacions diferents

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- descobrirà com els joves intèrprets afronten el repte de traduir i interpretar en situacions diverses;
- aprendrà que cada situació té els seus propis reptes i que les emocions poden variar o assemblar-se d'una situació a una altra.

TEMPS
ESTIMAT

35 MIN

Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Convida els alumnes a imaginar que s'han traslladat a un altre país o a recordar la seva experiència, en cas que ja ho hagin fet. · Demana'ls que elaborin un mapa conceptual de possibles contextos en què haguessin hagut de traduir i interpretar per als seus pares. 	10'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Demana als alumnes que facin parelles o grups petits i que parlin i reflexionin sobre les diferents persones amb qui podrien trobar-se en cada situació i per a qui haurien de traduir o interpretar. 	5'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Demana als alumnes que dibuixin una maleta i que l'omplin de les habilitats que creuen que necessitarien i de les emocions que podrien sentir en cada circumstància. 	10'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Cada grup o parella ha de compartir amb la resta del grup classe el contingut de la seva maleta. 	10'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Prepara fulls DIN A-4 i bolígrafs per a l'activitat d'elaborar un mapa.
- Llegeix el capítol 5 del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures*, disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir informació addicional sobre el tema.

LA HISTÒRIA DE LA TANATSWA

Fa sis mesos, la Tanatswa i els seus pares van traslladar-se a un nou país. La Tanatswa va començar a anar l'institut i està aprenent la nova llengua força de pressa, tot i que encara no la parla amb fluïdesa. Els seus pares, però, no la parlen gens, així que, sovint, la Tanatswa ha de fer d'intèrpret i de traductora en circumstàncies molt diverses. Cada cop que es troba en aquesta situació, està contenta de poder ajudar els pares, tot i que, alhora, s'angoixa perquè al seu país natal mai no ha hagut de traduir i té por de cometre errors.

Instruccions

En aquesta activitat heu d'imaginar que us heu traslladat a un altre país i heu d'elaborar un mapa de possibles contextos en què hauríeu de traduir o interpretar per als vostres pares, que no parlen la llengua local.

Objectiu de l'activitat

L'objectiu d'aquesta activitat és que us adoneu dels diversos reptes que sorgeixen en cada circumstància i dels sentiments i emocions, ja siguin similars o diferents, que desperten en els joves intèrprets. L'activitat també us vol fer reflexionar sobre els recursos que poden ser d'ajuda als joves que adopten aquest nou rol.

POSSIBLES RESPOSTES I/O ASPECTES PER TRACTAR

· Fase 1

Llistat de possibles respostes: casa, escola, banc, botigues, centres sanitaris (hospitals, CAP, etc.), cites mèdiques (visites, intervencions quirúrgiques, etc.), oficines d'habitatge, etc.

· Fase 3

Breu relació d'aptituds necessàries: competència lingüística i comunicativa i habilitats interpersonals.

Els sentiments varien segons el context. Així doncs, els joves intèrprets poden sentir-se contents o orgullosos d'ells mateixos quan tradueixen o interpreten en un supermercat o en una botiga però, en canvi, estar preocupats i tenir por de cometre un error quan han de fer-ho davant del metge de capçalera o d'un empleat del banc. Així mateix, és possible que s'enorgulleixin de mostrar el seu bilingüisme en un centre educatiu multicultural, però que se n'avergonyeixin en un entorn monocultural per por de fer-se notar massa.

NOTES PER AL PROFESSORAT

5C. T'ajudo a ajudar-me per poder-te ajudar...

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- treballarà amb els companys per elaborar conjuntament una llista d'accions que infants o joves, docents i famílies podrien dur a terme per facilitar la comunicació durant la intermediació lingüística.

TEMPS
ESTIMAT

40 - 50 MIN

Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> • Converseu en grups sobre les implicacions que pot tenir la intermediació lingüística en centres educatius (podeu recuperar informació i material del capítol 4). • Llegeix el context i proposa als grups o a les parelles que facin l'activitat següent: <ul style="list-style-type: none"> • Descriviu tres coses que podrien suposar un repte en aquesta situació. 	10'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> • A continuació reflexioneu sobre la contribució individual de cada persona implicada en la interacció lingüística. Demana als grups o parelles que intentin respondre les preguntes següents: <ul style="list-style-type: none"> • Què podria fer el professor per facilitar la interacció? • Què podria fer la persona que fa d'intermediari lingüístic per facilitar la interacció? • Què podrien fer pares i mares per facilitar la interacció? 	10'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> • Podeu elaborar, com a grup classe, una proposta adreçada al professorat i alumnat del vostre institut que reculli les conclusions extretes dels debats que heu fet al llarg de l'activitat. Hi ha moltes maneres de presentar la proposta: en forma de decàleg de valors, de principis i de conductes adequades en l'àmbit de la traducció i la interpretació, de guia d'actuació, de blog, de newsletter, de cartell o pòster, etc. Aquesta iniciativa pot ser una bona manera de sensibilitzar i de difondre informació sobre la intermediació lingüística a l'institut. • Escull juntament amb els estudiants com voleu analitzar o recopilar les reflexions i suggeriments que s'han anat proposant al llarg de l'activitat per poder aplicar-les al centre educatiu. • Aquesta activitat podria allargar-se més d'una sessió. 	20-30'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Podeu realitzar l'activitat de manera tradicional (amb paper i llapis) o utilitzant eines en línia, com pissarres digitals interactives, en les quals els estudiants puguin anar penjant idees o suggeriments.
- Pots plantejar l'activitat com un diàleg constructiu o recollir les conclusions a les quals han arribat els estudiants en una guia d'actuació, un codi ètic, un decàleg de valors, principis i conductes adequades per traductors i intèrprets o un pòster amb els elements necessaris perquè la intermediació es basi en la confiança entre les persones implicades. Pots deixar que l'alumnat esculli.
- Llegeix el capítol 5, especialment l'apartat 4, del manual *Inclusió diversitat i comunicació entre cultures* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per a obtenir més informació addicional sobre el tema.

POSSIBLES RESPOSTES I/O ASPECTES PER TRACTAR

A continuació no proposem una llista detallada de respostes, sinó una guia general que pots fer servir com a referència.

· Fase 1:

Es presenten tres reptes: el primer és que el tema que s'ha abordat és delicat o negatiu; el segon és que l'intermediari lingüístic pot sentir-se incòmode esmentant aquesta informació davant del seu company i, l'últim és que la informació que dona el professor fa que el pare o la mare s'enfadin.

· Fase 2:

Què podria fer el professor? Tenint en compte que es tractarà un tema delicat a la reunió, el professor podria, per exemple, proporcionar un intèrpret qualificat perquè la interacció sigui el més eficient possible, intentar trobar prèviament amb el jove intermediari lingüístic una

estratègia comuna que permeti comunicar correctament els detalls de l'incident als pares i organitzar la reunió en un espai tranquil i privat.

Què podria fer l'intermediari lingüístic?

Preguntar al professor abans de la reunió si es tractaran temes complexos o compromesos, transmetre al docent les converses que l'alumne i el progenitor mantenen i, en cas de no sentir-se còmode, fer-li saber que no vol continuar amb la tasca.

Què podrien fer el pare o la mare?

Acceptar que la situació pot ser difícil de gestionar i incòmoda tant per al seu fill/a com per a l'intermediari lingüístic, parlar amb el seu fill/a un cop acabada la reunió sobre els temes que s'han tractat, demanar al docent que faci assistir un intèrpret a la reunió per facilitar la interacció, etc.

Instruccions

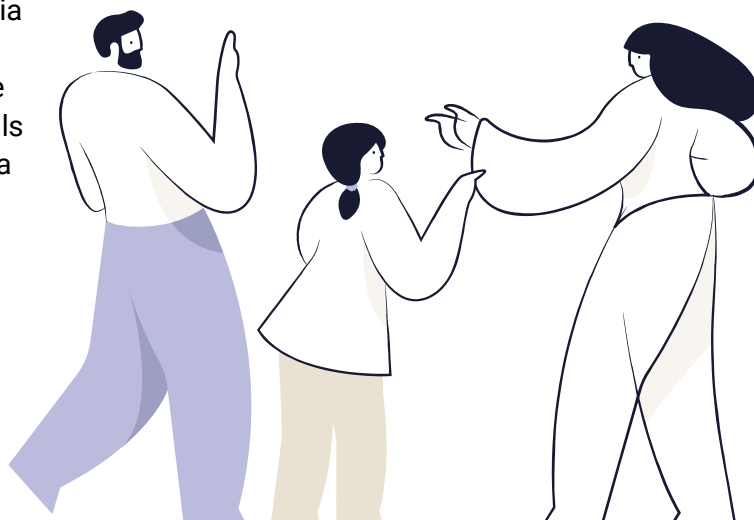
En aquesta activitat heu d'imaginar que feu de traductors i intèrprets per als vostres professors, pares o mares i/o companys de classe. Potser ni tan sols us cal imaginar-ho, perquè ja ho feu!

Context

Us han demanat que feu d'intèrprets en una reunió entre els vostres professors i la família d'un company de classe. Durant la reunió, els professors comenten que l'alumne ha de concentrar-se més a classe i quan ho dieu als pares, s'enfaden amb el seu fill i comencen a esbrincar-lo.

Objectiu de l'activitat

La finalitat d'aquesta activitat és que elaboreu un llistat de possibles accions que el jove intèrpret, el professor i els pares haurien de fer per facilitar i agilitzar la comunicació, basant-vos en els aspectes treballats anteriorment.

CAPÍTOL 6

Sortides professionals relacionades amb les llengües

Marta Arumí Ribas
Carme Bestué Salinas
Judith Raigal Aran

En aquest capítol es parla de la importància que tenen les llengües per al futur professional de l'alumnat a partir de la descripció de quatre professions relacionades amb la traducció i la interpretació: la **traducció**, la **interpretació de conferències**, la **interpretació als serveis públics** i la **mediació intercultural**. Després de realitzar les activitats del capítol, l'alumnat:

- Sabrà explicar què fan els **traductors** professionals, els **intèrprets de conferències**, els **intèrprets als serveis públics** i els **mediadors interculturals**.
- Podrà descriure la importància que tenen les llengües a la vida professional.

6.1 INTRODUCCIÓ

Has pensat mai en la importància que poden tenir les llengües per al futur professional del teu alumnat? Tant les llengües que parlen a casa (panjabi, amazic, suec, etc.) com les llengües que han après fora de l'àmbit familiar (el japonès, per exemple, que hi ha joves que aprenen motivats pel manga) poden millorar les sortides professionals dels joves i convertir-se en un actiu molt valuós en el món laboral. Hi ha un gran nombre d'àmbits laborals en què les llengües tenen un paper fonamental i saber-ne més d'una pot ajudar els alumnes a obrir portes que potser mai no s'havien ni arribat a imaginar que existien.

Les llengües són necessàries en molts àmbits professionals, però és que fins i tot hi ha **carreres en llengües**. Pensa en qualsevol feina que impliqui que dues cultures es comuniquin. Pensa, per exemple, en grans empreses que operen a tot el món, o fins i tot en les que es dediquen al comerç internacional a menor escala. Passa el mateix a les institucions dels països que tenen la necessitat de cooperar.

Amb el creixement del comerç internacional, els departaments de màrqueting de tot el planeta tenen la necessitat de comunicar-se i entendre's.

És per això que normalment necessiten persones que entenguin tant l'idioma com la cultura dels mercats als quals volen arribar. La feina d'aquestes persones acostuma a anar molt més enllà de dur a terme tasques relacionades amb el màrqueting. Normalment també duen a terme tasques relacionades amb els negocis i l'economia.

Les llengües també són molt importants en el sector del turisme. En aquest sector hi ha una gran varietat de sortides relacionades amb les llengües, des de la gestió hotelera fins a l'assistència en vols, per exemple.

També hi ha diverses sortides professionals vinculades a les relacions entre països, des de la diplomàcia fins als serveis d'intel·ligència. Les persones que es dediquen a la diplomàcia, per exemple, han de conèixer persones de diversos orígens i cultures i relacionar-s'hi. Aquestes habilitats són crucials per a les relacions internacionals. Una altra sortida professional relacionada amb les llengües és l'ensenyament de llengües estrangeres. Potser en el futur els teus alumnes podrien ajudar altres persones a aprendre un idioma i descobrir una cultura totalment nova. I si els teus alumnes volen que la seva vida professional estigui relacionada amb alguna cosa que els apassioni, també cal tenir en compte que els YouTubers, els blocaires, els influenciadors i els activistes mediambientals o de drets humans tenen més seguidors si són capaços de comunicar-se en la llengua que parla el seu públic objectiu.

SABIES QUE...

la llengua original d'Astèrix i Obèlix és el francès? Els còmics d'Astèrix es van escriure en francès i no en català. Les aventures d'Astèrix i el seu amic Obèlix van arribar a un públic més ampli perquè un traductor va traduir les peripècies protagonitzades pel petit poble de gals que es resistia a l'ocupació romana l'any 50 a. C.

En aquest capítol, presentem quatre sortides professionals relacionades amb la traducció i la interpretació. Per fer-te una idea de la importància que han tingut aquestes sortides professionals al llarg dels anys, només has de pensar en la importància de la comunicació i el contacte entre diferents llengües i cultures. En tots els casos de comunicació i contacte d'aquesta mena, les persones amb formació i amb les habilitats necessàries per parlar més d'una llengua han estat molt valuoses, i encara ho són ara.

6.2 LA TRADUCCIÓ

Pensa en una pel·lícula, un llibre o un videojoc que t'agradi. Pensa en el contingut, en els personatges que hi surten i en el lloc on passa. Ara, pensa en la llengua que s'hi fa servir. És probable que els teus alumnes hagin vist aquestes pel·lícules, llegit aquests llibres o jugat a aquests videojocs en la seva llengua, però potser mai no s'han parat a pensar si és la llengua original en què es van crear. És molt probable que no, però ho han entès tot perquè algú n'ha traduït el contingut.

Un **traductor** és una persona que tradueix textos escrits d'una llengua a una altra. Això vol dir, per exemple, traduir un còmic escrit en francès, com podria ser un còmic de la sèrie d'Astèrix, a una altra llengua perquè els parlants d'aquesta llengua també el puguin llegir. El procés implica llegir i entendre el text original per després reescriure'l en una altra llengua.

És important destacar que els traductors treballen amb la llengua escrita i que aquesta és una de les diferències principals amb els **intèrprets**. Sovint la figura de l'intèrpret i el traductor es confonen. És cert que en tots dos casos són experts en llengües i en traslladar missatges d'una llengua a una altra, però els traductors treballen amb la llengua escrita i, en canvi, els intèrprets tradueixen oralment o a través d'una llengua de signes. Hi ha molts professionals que presten tots dos tipus de serveis.

Els traductors dominen dues llengües: la **llengua de partida** i la **llengua d'arribada**. Per exemple, si cal traduir a l'hindi un manual d'instruccions en japonès, la llengua de partida és el japonès i la d'arribada, l'hindi. Abans de començar a produir un nou text, el traductor ha de llegir el text que traduirà i després s'ha de documentar. Això inclou entendre el context i les particularitats del públic objectiu, així com buscar qualsevol terme desconegut (termes especialitzats, argot, etc.). Després, ja pot començar a traduir el text. A vegades, els traductors treballen amb terminis de lliurament i calendaris molt ajustats i horaris de treball irregulars.

Per traduir no utilitzen només diccionaris. Fan servir una gran varietat de recursos com, per exemple, l'ordinador, Internet, eines de traducció assistida i altres recursos lingüístics (glossaris, tesaurus, bases de dades terminològiques, etc.).

A més a més, sempre que poden, els traductors es posen en contacte amb persones que tenen coneixement expert en els temes dels textos que tradueixen. Així poden entendre'n millor el contingut. Els traductors aprenen coses noves sempre que tradueixen un text nou perquè per entendre'l correctament s'han de documentar (sovint tradueixen textos sobre temes que desconeixen) per poder reescriure'l en una altra llengua. Pensem en l'exemple d'un traductor tècnic que treballa amb textos sobre tecnologia. Pot ser que hagi de traduir la descripció d'un producte tecnològic d'última generació que només coneix l'empresa que l'ha desenvolupat. En aquest cas haurà d'aprendre moltes coses sobre aquest producte per traduir-ne la descripció.

Per tal d'aprofitar tot l'esforç que suposa obtenir els coneixements previs necessaris per fer una bona traducció, els traductors normalment s'especialitzen en àmbits determinats. Hi ha, per

SABIES QUE...

les eines de traducció assistida per ordinador (TAO) i les eines de traducció automàtica no són el mateix?

Les eines TAO, com les memòries de traducció, ajuden els traductors dividint un text en segments més petits, recuperant parts del text ja traduïdes que són similars als segments del text que s'està traduint, etc. No són eines de traducció automàtica com les que hi ha disponibles gratuïtament a Internet.

tant, diferents tipus de traductors, que es diferencien en funció de la seva especialització. I es necessiten serveis de traducció en molts àmbits.

Per exemple, un traductor que treballa amb textos tècnics, tal com dèiem, és un traductor tècnic. També hi ha traductors mèdics, literaris, audiovisuals i jurídics, entre d'altres. Sempre que s'utilitzin llengües i hi hagi una necessitat de traducció, es necessiten traductors. És probable que els alumnes no hagin sentit mai a parlar, per exemple, dels traductors jurídics i que no sàpiguen a què es dediquen. Però és fàcil de deduir si pensem en l'ús de les llengües i la comunicació entre persones que parlen idiomes diferents en l'àmbit jurídic. I què passa amb les empreses? Quan una empresa d'un país vol treballar amb una altra empresa d'un país en el qual es parla una llengua diferent, és possible que necessiti un traductor. Potser l'empresa ha de firmar contractes o documentació jurídica que s'ha de traduir. Fins i tot hi ha traductors especialitzats en videojocs!

6.3 LA INTERPRETACIÓ DE CONFERÈNCIES

Ja hem parlat de què fan els traductors, de les eines que fan servir per traduir i dels tipus de textos amb els quals treballen, però on treballen? La majoria de traductors són professionals autònoms, però també n'hi ha que treballen per empreses, autoritats públiques o agències que ofereixen serveis de traducció.

Els traductors professionals normalment són membres d'associacions professionals de traducció. Hi ha associacions a nivell local, nacional i fins i tot internacional que fomenten i promouen el desenvolupament professional dels traductors i els intèrprets. Aquestes associacions normalment tenen codis deontològics i ofereixen formacions específiques per complementar el currículum dels traductors. També organitzen cursos i xerrades, jornades d'assessorament, etc. Quan algú necessita contractar serveis de traducció, pot posar-se en contacte amb una d'aquestes associacions per trobar un professional de la traducció. Hi ha associacions que col·laboren amb les universitats que ofereixen programes de grau de tres o quatre anys en traducció i interpretació. Si vols parlar als teus alumnes de les competències i les habilitats que calen per convertir-se en un bon traductor o traductora, fes un cop d'ull al capítol 3.

Si vols que el teu alumnat conegui un traductor professional i que aquest els expliqui com és la seva feina, aneu a l'activitat 6A i coneixeu en David.

La interpretació de conferències és una professió que es va iniciar al segle XX. Tot just el 2019 se'n va celebrar el centenari del naixement. La Conferència de Pau de París de 1919 va ser un moment històric en molts sentits. El Tractat de Versalles va marcar la fi oficial de la Primera Guerra Mundial i va servir per crear la Societat de Nacions (posteriorment substituïda per les Nacions Unides) i l'Organització Internacional del Treball (OIT). Abans de 1919, el francès era la llengua diplomàtica oficial. No obstant això, durant la Conferència de Pau de París, els diplomàtics dels Estats Units i Gran Bretanya van insistir perquè l'anglès es convertís també en llengua diplomàtica. Aquest fet va crear una gran demanda d'anglès en les conferències internacionals i va donar lloc a una nova professió: la interpretació de conferències.

Els intèrprets treballaven originalment en **modalitat consecutiva**; i no va ser fins als judicis de Nuremberg que la interpretació simultània va passar

Els Judicis de Nuremberg

a utilitzar-se a gran escala. La interpretació de tot el judici de Nuremberg entre el francès, l'anglès, el rus i l'alemany va ser una gran proesa lingüística i tècnica.

Els primers intèrprets treballaven en modalitat consecutiva, tal com s'ha comentat anteriorment, i sense cap mena de tecnologia. Havien d'esperar que la persona acabés de parlar per començar a reproduir el discurs en una altra llengua. Pel que sembla, hi havia intèrprets que eren capaços de recordar tots els detalls de discursos que duraven fins a una hora sense necessitat de prendre cap tipus de nota. Un d'aquests intèrprets va ser André Kaminker, que tenia memòria fotogràfica i podia reproduir els gestos expressius, el to emocional, les pauses i les frases més rellevants d'un orador sense necessitat de prendre cap nota. També tenia el rècord mundial per interpretar un diplomàtic francès durant dues hores i mitja sense interrompre'l ni una sola vegada.

Gràcies a la tecnologia (sistemes d'àudio i cabines aïllades), actualment els intèrprets han desenvolupat altres tècniques per interpretar discursos. Ja no confien tant en la capacitat de memoritzar discursos complets, sinó en la capacitat d'analitzar ràpidament el missatge que escolten, trobar equivalents en la llengua d'arribada i reproduir el discurs tal com els arriba. Això es denomina interpretació simultània, i pots trobar més informació sobre aquest tema al capítol 3.

La interpretació consecutiva s'utilitza en rodes de premsa, entrevistes amb futbolistes o actors, etc. La interpretació simultània s'utilitza en conferències nacionals i internacionals, xerrades, presentacions, etc. Els intèrprets de conferències tenen un paper molt important a les institucions interna-

SABIES QUE...

es diu que en general calen unes 200 hores de formació i pràctica intensiva perquè els intèrprets de conferències estiguin preparats per afrontar el seu primer encàrrec professional?

cionals, com la Unió Europea o les Nacions Unides. A vegades, han protagonitzat llibres i pel·lícules. En el cas de *The interpreter*, per exemple, Nicole Kidman encarna una intèrpret que treballa a les Nacions Unides a Nova York.

La Unió Europea té vint-i-tres llengües oficials i el multilingüisme és un dels seus principis fundacionals. El servei d'interpretació de la Comissió Europea s'encarrega de la interpretació d'unes onze mil reunions a l'any, la qual cosa el converteix en el servei d'interpretació més gran del món. A les Nacions Unides hi ha sis llengües oficials (anglès, francès, xinès, espanyol, àrab i rus), i els discursos de les reunions que s'hi celebren s'interpreten simultàniament cap a totes sis llengües. Les Nacions Unides és l'altra organització internacional on treballen més intèrprets de conferències del món. Ha instaurat dies dedicats a cadascuna de les seves llengües oficials (àrab: 18 de desembre; xinès: 20 d'abril; anglès: 23 d'abril; espanyol: 23 d'abril; francès: 20 de març; i rus: 6 de juny), amb l'objectiu de celebrar el multilingüisme i la diversitat cultural i promoure l'ús equitatiu de les sis llengües a tota l'organització.

Però parlar més d'una llengua no et converteix automàticament en intèrpret. Per arribar a ser un bon intèrpret de conferències, cal tenir un domi-

6.4 LA INTERPRETACIÓ ALS SERVEIS PÚBLICS

ni excel·lent de les llengües i la capacitat d'escoltar activament, analitzar el que diu l'orador i després reproduir el discurs en una altra llengua. En molts països hi ha universitats que ofereixen estudis d'interpretació de conferències.

L'Associació Internacional d'Intèrprets de Conferències (AIIC) té més de tres mil membres de tot el món que presten serveis d'interpretació en llengües parlades i de signes. L'AIIC es va fundar el 1953, després dels judicis de Nuremberg, i des de llavors fomenta els màxims nivells de qualitat i ètica en la interpretació.

Tots els professionals de la llengua s'han beneficiat dels avanços tecnològics. En el cas dels intèrprets de conferències, la tecnologia ajuda els professionals, per exemple, a preparar-se terminològicament per als encàrrecs. Tal com vam veure al capítol 3, actualment existeixen diverses aplicacions per a mòbils que poden ajudar-nos a traduir en determinades situacions, com per exemple quan viatgem a un país on es parla una llengua que no coneixem. Aquesta mena d'aplicacions ens ofereixen solucions útils per a situacions de la vida quotidiana. No obstant això, els intèrprets tradueixen missatges complexos, transmeten les intencions dels parlants, la ironia, etc.; però les màquines encara estan molt lluny de poder interpretar aquest tipus de matisos del llenguatge.

Si vols que el teu alumnat conegui una intèrpret de conferències professional i que aquesta els expliqui com és la seva feina, aneu a l'activitat 6B i coneixeu la Carmen.

Els grans fluxos migratoris donen lloc a societats multiculturals i multilingües en les quals les persones conviuen i tenen la necessitat de comunicar-se. La **interpretació als serveis públics (ISP)**, també coneguda com a **interpretació comunitària**, es dona quan persones que viuen en una mateixa comunitat, societat o país no comparteixen una mateixa llengua i es veuen obligades a recórrer a un intèrpret per comunicar-se en la seva vida quotidiana. És el cas, per exemple, d'algú que no parla la llengua majoritària i ha de comunicar-se amb el metge, conèixer els professors dels seus fills o declarar davant d'un jutge. Tots els ciutadans i ciutadanes, encara que no siguin de la Unió Europea, tenen dret a accedir als serveis públics (sanitat, educació, serveis socials, etc.) en una llengua que entenguin.

Com que la interpretació als serveis públics es duu a terme en situacions en les quals es tracten temes de la vida quotidiana, és a dir, situacions per les quals tothom passa, a vegades es considera que és un tipus d'interpretació més fàcil o més accessible i es pensa que tots els parlants bilingües poden interpretar en aquesta mena de contextos. No obstant això, són situacions que poden arribar a tenir molta importància per a la vida d'una persona. De fet, en alguns casos poden ser situacions decisives o comportar riscos i no haurien d'abordar-les persones que no siguin professionals de la interpretació als serveis públics. Per exemple, una mala traducció dels ingredients d'un plat podria tenir conseqüències mortals per a una persona que pateix algun tipus d'al·lèrgia alimentària. I per això és fonamental que els intèrprets als serveis públics coneguin la seva professió, segueixin rigorosament un codi deontològic i garanteixin la imparcialitat i la confidencialitat de les converses.

En una conversa entre amics, pot ser que la diferència entre «xocar» i «topar» no tingui cap mena d'importància per descriure com es va produir un accident de cotxe. Tot i això, s'ha demostrat que si a una persona li preguntes «a quina velocitat anaven els cotxes quan van xocar?» indicarà una velocitat molt més alta que si li preguntes «a quina velocitat anaven els cotxes quan van topar?». Imaginem quines implicacions podria arribar a tenir aquest petit canvi de paraules en una vista judicial o en una entrevista amb un agent de policia. Una interpretació no professional o inexacta pot tenir conseqüències per a la vida de les persones, i això és el que fa que la interpretació als serveis públics sigui tan important.

Has preguntat alguna vegada als teus alumnes si saben quantes llengües hi ha al món? És una pregunta senzilla, però la resposta no n'és gens. Tal com hem vist al capítol 1, es calcula que al nostre planeta hi ha més de 7.100 llengües, però

SABIES QUE...

per treballar com a intèrpret als serveis públics no n'hi ha prou amb ser bilingüe?

Tenir un bon domini de dues llengües és només una de les moltes habilitats que calen per ser intèrpret, tal com hem vist al capítol 3.

no n'existeix un número total exacte. Les llengües del món són extraordinàriament riques i variades; malgrat que no totes tinguin el mateix estatus ni el mateix reconeixement, els parlants de totes elles haurien de tenir la mateixa protecció.

En molts països a més de les llengües que tenen estatus oficial o es consideren majoritàries, n'hi ha d'altres, com l'irlandès a Irlanda o el català a Espanya. Les diferències d'una llengua segons el país o la regió d'on procedeixen els seus parlants són una font potencial de malentesos i un altre repte per als intèrprets als serveis públics. Al món existeixen moltes llengües i dialectes que no es poden aprendre a les universitats, i pot resultar difícil trobar intèrprets per a determinades combinacions lingüístiques.

En les seves relacions amb els representants dels serveis públics, els intèrprets presten assistència a molts tipus de persones, entre elles refugiats, persones d'origen migrant, parlants de llengües indígenes o minoritàries, persones sordes, turistes i residents estrangers. A més de a l'àmbit policial i judicial, els intèrprets als serveis públics treballen també als àmbits sanitari, educatiu, social i religiós. La interpretació judicial, és a dir, la interpretació en els tribunals de justícia, es considera en realitat un àmbit separat en països com els Estats Units i el Canadà i, en qualsevol cas, implica un major grau d'especialització per als intèrprets.

La interpretació als serveis públics pot incloure tant la interpretació simultània com la consecutiva (descrita anteriorment en l'apartat dedicat als intèrprets de conferències). A vegades també es denomina **interpretació d'enllaç**, perquè el seu objectiu és establir un contacte entre dues parts, sovint de manera bilateral. La interpretació en remot, per telèfon o per videoconfe-

rència, és un recurs cada vegada més emprat per prestar assistència lingüística als usuaris dels serveis públics. La **interpretació a distància** es fa servir quan l'intèrpret no es troba en la mateixa sala que una o diverses de les persones que intervenen, i la comunicació es produeix per telèfon o videoconferència. Aquest sistema ofereix grans avantatges, ja que permet ampliar la disponibilitat geogràfica dels intèrprets i reduir els costos associats al servei. No obstant això, també té inconvenients: falta de coneixement del context, menor informació visual i empatia, possibles problemes de confidencialitat, etc. És important que els intèrprets rebin formació que els permeti desenvolupar competències específiques per a aquesta mena d'interpretació.

Encara que la interpretació als serveis públics sempre ha existit, la veritat és que s'ha reconegut com a professió fa relativament poc temps, a partir dels anys seixanta, i el reconeixement varia molt d'un país a un altre. En general, als països amb una llarga història d'immigració, com el Regne Unit, els Estats Units, el Canadà, Austràlia i Suècia, la professió està consolidada i els professionals s'acrediten mitjançant títols universitaris, formació contínua i proves de certificació o homologacions. A més a més, en aquests països també hi ha associacions professionals i sindicats. Malgrat això, hi ha països en els quals la professió gaudeix de menor reconeixement perquè fa menys temps que han començat a rebre grans fluxos de migració. En aquests llocs encara falta formació, regulació i acreditació.

Si vols que el teu alumnat conegui una intèrpret professional als serveis públics i que aquesta els expliqui com és la seva feina, aneu a l'activitat 6C i coneixeu la Irina.

6.5 LA MEDIACIÓ INTERCULTURAL

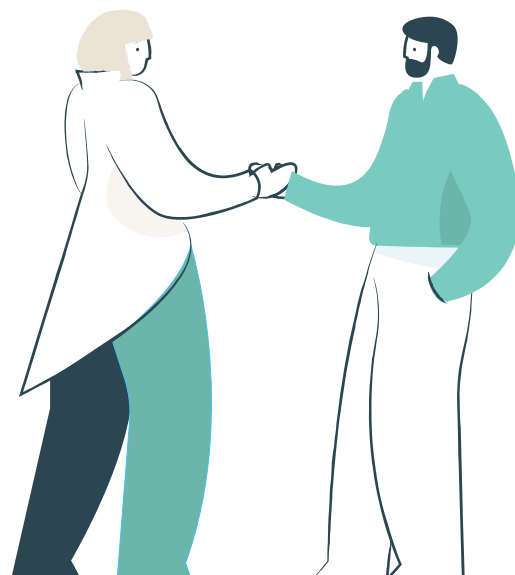
La mediació intercultural i la interpretació als serveis públics comparteixen determinades característiques. En tots dos casos aporten solucions als reptes de la comunicació intercultural, a més de fomentar el respecte a la diferència i la interacció positiva entre persones. Sovint, es confonen perquè també comparteixen molts trets. La principal diferència entre la interpretació als serveis públics i la mediació intercultural és que la mediació intercultural va més enllà de la comunicació lingüística. Abasta un ventall de tasques més ampli com, per exemple, ajudar els pacients amb els tràmits administratius en els centres hospitalaris o a les consultes mèdiques, impartir seminaris o tallers sobre temes concrets i preparar material informatiu. A vegades, la mediació intercultural es dona fins i tot entre persones que parlen la mateixa llengua però no comparteixen el mateix codi cultural, perquè procedeixen de països amb una llengua comuna però tradicions culturals diferents. Aquest és el cas, per exemple, dels hispanoparlants d'Espanya i els països llatinoamericans. Parlen la mateixa llengua, l'espanyol, però les seves tradicions culturals no són iguals.

Les activitats i funcions d'un mediador van més enllà de la comunicació pròpiament dita i permeten que sigui fluida. Els mediadors interculturals tenen més marge de maniobra que els intèrprets als serveis públics i poden afegir o ometre informació si pensen que així poden facilitar la comprensió i ajudar que les parts implicades es posin d'acord. Els intèrprets als serveis públics han de seguir un codi deontològic, la qual cosa significa que tenen l'obligació de ser més precisos i no disposen d'aquest marge de maniobra per afegir o ometre informació.

Fonamentalment, la mediació intercultural té com a objectiu prevenir, anticipar i resoldre els conflictes causats per les diferències culturals; garantir la satisfacció de les necessitats en matèria de benestar i la defensa de la igualtat de drets bàsics; així com conscienciar sobre l'enriquiment de la diversitat cultural. Però on treballen els mediadors interculturals?

Els mediadors interculturals treballen en molts àmbits. A l'àmbit social, per exemple, ajuden els professionals a relacionar-se amb persones d'altres cultures. Això pot suposar ajudar aquestes persones a fer tràmits administratius o mediar en conflictes entre veïns. A l'àmbit familiar, els mediadors interculturals ajuden en contextos de reagrupació familiar, processos d'adaptació cultural i qüestions de violència de gènere, per posar-ne alguns exemples.

Pel que fa a l'àmbit laboral, duen a terme tasques relacionades amb la inserció laboral i la redacció de currículums.

Els mediadors també són molt importants en l'àmbit de l'educació i la sanitat. En l'àmbit educatiu, ajuden a dissenyar plans d'integració escolar i quan hi ha problemes de comunicació entre alumnat, personal de l'escola i famílies.

Els mediadors també s'encarreguen de conscienciar sobre determinats temes. En l'àmbit de la salut, per exemple, s'encarreguen de realitzar des de treballs de prevenció, seguiment de pacients, assessorament i formació de professionals, fins a organitzar xerrades i tallers sobre qüestions generals de salut o sobre temes més específics (alimentació, sexualitat, maternitat, etc.).

La figura del mediador intercultural varia molt d'un país a un altre. Hi ha països en què aquesta figura està molt present. En canvi, hi ha països en què pràcticament no existeix.

Si vols que el teu alumnat conegui una mediatra intercultural i que aquesta els expliqui com és la seva feina, aneu a l'activitat 6C i coneixeu la Hasna.

6.6 CONCLUSIONS

Les sortides professionals relacionades amb les llengües suposen una contribució a la societat i són molt gratificants i satisfactòries. Parlar més d'una llengua pot ser un avantatge en molts sectors professionals. En aquest capítol hem descrit quatre perfils professionals relacionats amb la traducció i la interpretació: la traducció, la interpretació de conferències, la interpretació als serveis públics i la mediació intercultural.

Traduir textos, treballar en contextos internacionals, ajudar els usuaris dels serveis públics a comunicar-se i mediar entre diferents tradicions

culturals són només algunes de les moltes activitats que poden formar part d'una carrera professional d'èxit en el camp de les llengües. Pot ser que els teus alumnes hagin tingut la sort d'aprendre una llengua diferent a casa o que hagin adquirit una segona llengua a l'escola o per iniciativa pròpia; en qualsevol cas, ajudar-los a integrar la seva diversitat cultural i lingüística a l'aula pot ser un primer pas important en el camí cap a una carrera professional en aquesta direcció. El pas següent serà formar-se per desenvolupar les competències necessàries.

REFERÈNCIES

- Berk-Seligson, S. 1990. *The Bilingual Courtroom: Court Interpreters in the Judicial Process*. Chicago: University of Chicago Press.

PER SABER-NE MÉS

- García-Beyaert, S.; and Arumí, M. 2018. "¿Puente o pasaje? Mediación intercultural e interpretación en los servicios públicos como figuras complementarias para la atención en la salud en un contexto de diversidad". A: Mendoza, R. et al (eds). *La mediación intercultural en la atención sanitaria a inmigrantes y minorías étnicas*. Diaz de Santos: Madrid.
- B.A.S.S. Meier-Lorente-Muth-Duchêne (eds.). 2021. *Figures of Interpretation*. Multilingual Matters.

ASPECTES CLAU PER COMPARTIR AMB L'ALUMNAT

- **Saber idiomes és un avantatge per a la futura vida professional de l'alumnat.**
- **Hi ha sortides professionals relacionades amb la traducció i la interpretació per a les quals existeix una formació oficial.**
- **Els traductors treballen amb la llengua escrita i els intèrprets, amb l'oral.**
- **Entre les possibles professions relacionades amb les llengües hi ha la traducció, la interpretació de conferències, la interpretació als serveis públics i la mediació intercultural.**
- **Ajudar l'alumnat a acceptar la seva diversitat cultural i lingüística a l'aula pot ser un primer pas cap a una carrera relacionada amb els idiomes.**
- **És necessari continuar formant-se per poder tenir èxit en una carrera professional relacionada amb les llengües.**

NOTES PER AL PROFESSORAT

6A. Hola, soc traductor!

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- descobrirà que la traducció és una carrera professional;
- coneixerà un traductor professional.

TEMPS
ESTIMAT

45 MIN

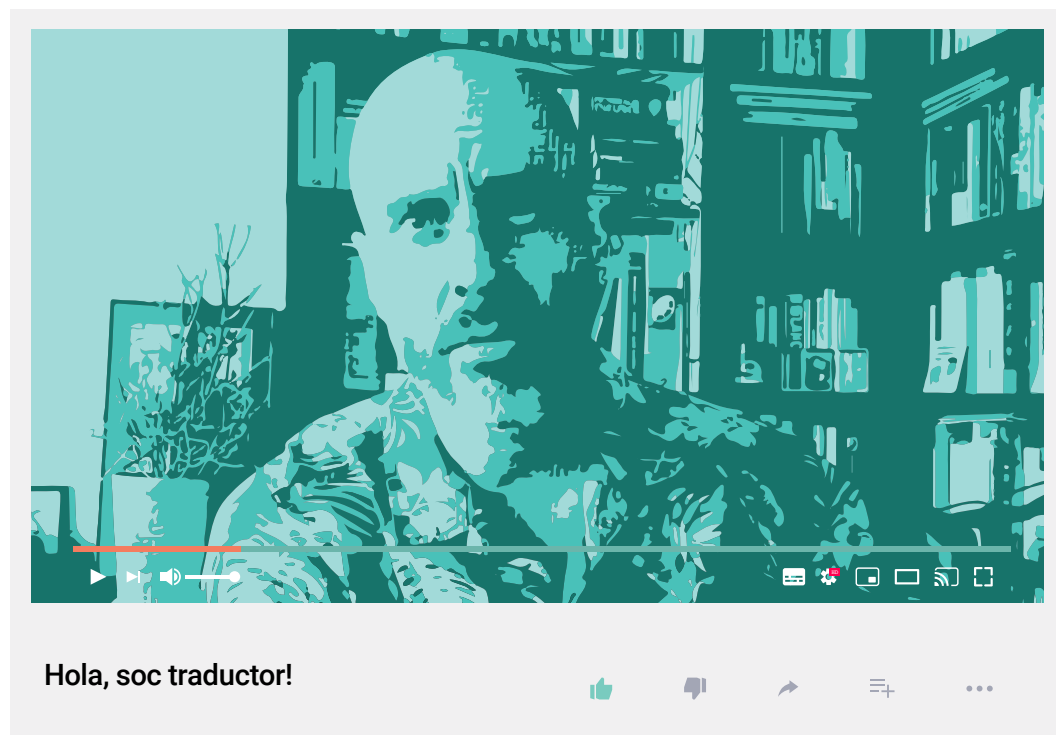
Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Presenta l'activitat als estudiants. · Explica'ls que miraran un vídeo i comenta'ls-en la durada, el contingut i la llengua. · Llegeix en veu alta les preguntes que hauran de respondre després. 	5'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Posa el vídeo (6A). Aquí tens l'enllaç: https://webs.uab.cat/eylbid/capitol-6-videos/. 	5'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Divideix la classe en grups de 3 o 4 estudiants. · Proposa'ls que debatin conjuntament les respostes a les preguntes. 	12'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Debateu amb tot el grup classe les respostes a les preguntes. · Si ja heu treballat altres perfils professionals, intenteu comparar-los. 	15'
FASE 5	<ul style="list-style-type: none"> · Conclou la sessió comentant la darrera pregunta. 	8'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Mira el vídeo. Està disponible en castellà amb subtítols en anglès.
- Prepara les teves respostes a les preguntes.
- Llegeix el capítol 6 del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures*, disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació sobre la feina dels traductors.

VÍDEO DE L'ACTIVITAT

CONEIX UN TRADUCTOR I DESCOBREIX TOT EL QUE ET CAL SOBRE LA SEVA PROFESSIÓ

En David ens ha convidat a casa seva per explicar-nos a què es dedica. Viu a Barcelona, és traductor professional i té molt per compartir sobre la traducció. Mira aquest vídeo de 5 minuts i pren notes del que ens explica.

Amb el teu grup de 3 o 4 estudiants, intenteu respondre conjuntament les preguntes següents:

1. Amb quines llengües treballa en David?
2. On treballa?
3. Què aporta la seva feina a la societat?

Un cop hagis respost les preguntes, pensa com seria treballar de traductor/a. T'interessa aquesta sortida professional? Justifica la teva resposta i comparteix-la amb la resta de la classe.

NOTES PER AL PROFESSORAT

6B. Hola, soc intèrpret de conferències!

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- descobrirà que la interpretació de conferències com a professió;
- coneixerà una intèrpret de conferències professional.

TEMPS
ESTIMAT

30 MIN

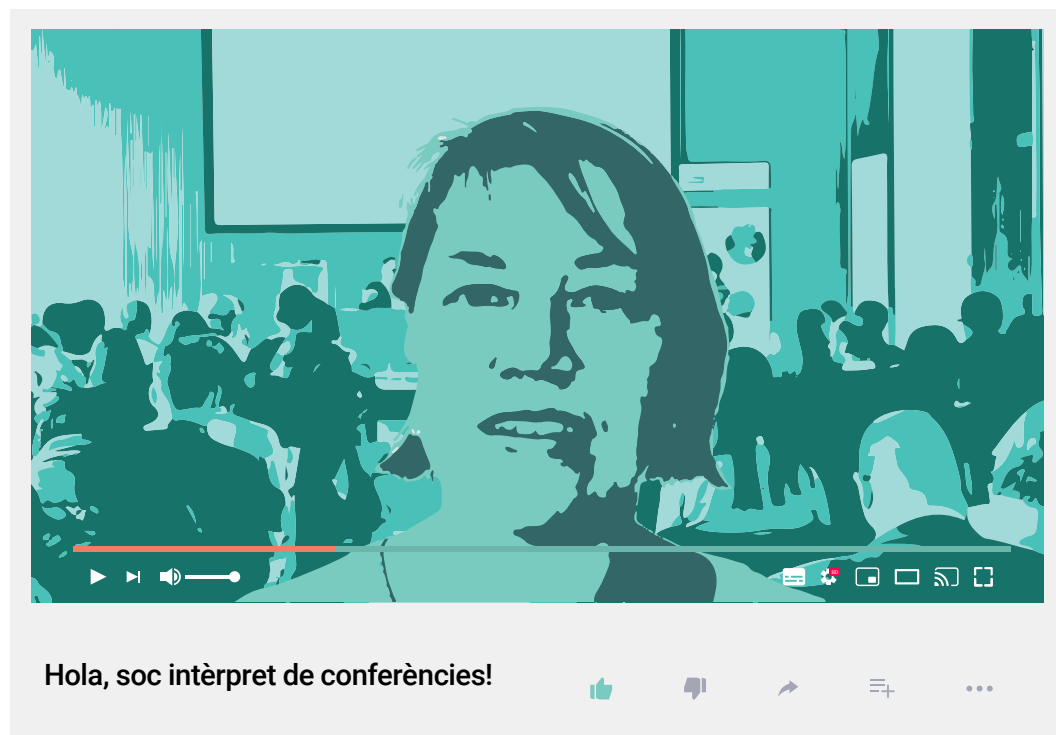
Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Presenta l'activitat als estudiants. · Explica'ls que miraran un vídeo i comenta'ls-en la durada, el contingut i les llengües. · Llegeix en veu alta les preguntes que hauran de respondre després de mirar-lo. 	3'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Posa el vídeo (6B). Aquí tens l'enllaç: https://webs.uab.cat/eylbid/capitol-6-videos/. 	5'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Divideix la classe en grups de 3 o 4 estudiants. · Proposa'ls que debatin conjuntament les respostes a les preguntes. 	7'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Comenteu amb tot el grup classe les respostes a les preguntes. · Si ja heu treballat altres perfils professionals, intenteu comparar-los. 	10'
FASE 5	<ul style="list-style-type: none"> · Conclou la sessió comentant la darrera pregunta. 	5'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Mira el vídeo, disponible en alemany i en castellà.
- Prepara les teves respostes a les preguntes.
- Llegeix el capítol 6 del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures*, disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació sobre la feina dels intèrprets de conferències.

VÍDEO DE L'ACTIVITAT

CONEIX UNA INTÈRPRET DE CONFERÈNCIES I DESCOBREIX TOT EL QUE ET CAL SOBRE LA SEVA PROFESSIÓ

La Carmen, que és intèrpret de conferències, explica en què consisteix la seva feina. Has sentit a parlar algun cop d'aquesta professió? Coneixes algun/a intèrpret de conferències? Mira aquest breu vídeo i pren notes del que diu la Carmen.

Amb el teu grup, intenteu respondre conjuntament les preguntes següents:

1. Amb quines llengües treballa la Carmen?
2. On treballa?
3. Què aporta la seva feina a la societat?

Un cop hakis respost les preguntes, pensa com seria treballar d'intèrpret de conferències. T'interessa aquesta sortida professional? Justifica la teva resposta i comparteix-la amb la resta de la classe.

NOTES PER AL PROFESSORAT

6C. Què saps sobre la interpretació als serveis públics i la mediació intercultural?

Amb aquesta activitat, l'alumnat...

- descobrirà que existeixen les professions d'intèrpret als serveis públics i de mediador/a intercultural;
- coneixerà una mediadora intercultural i una intèrpret als serveis públics;
- mirarà vídeos en altres llengües.

TEMPS
ESTIMAT

30 MIN

Com utilitzar aquest material

FASE 1	<ul style="list-style-type: none"> · Presenta l'activitat als estudiants. · Explica'ls que miraran un vídeo i comenta'ls-en la durada, el contingut i les llengües. · Llegeix en veu alta les preguntes que hauran de respondre després de mirar-lo. 	5'
FASE 2	<ul style="list-style-type: none"> · Posa els vídeos (6C-1 i 6C-2). Aquí tens l'enllaç: https://webs.uab.cat/eylbid/capitol-6-videos/. 	10'
FASE 3	<ul style="list-style-type: none"> · Deixa temps als alumnes perquè responguin individualment a les activitats 1 i 2. 	5'
FASE 4	<ul style="list-style-type: none"> · Debateu amb tot el grup classe les respostes a les preguntes. <p><u>Respostes de l'activitat 1</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vertader 2. Fals 3. Vertader 4. Fals 5. Vertader 6. Vertader <p><u>Respostes de l'activitat 2</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mediador cultural 2. Mediador cultural 3. Intèrpret als serveis públics <ul style="list-style-type: none"> · Compareu ambdós perfils. Si ja heu treballat altres perfils professionals, intenteu comparar-los. 	15'
FASE 5	<ul style="list-style-type: none"> · Conclou la sessió comentant la darrera pregunta. 	5'

Suggeriments per a la preparació de l'activitat

- Mira els vídeos. El vídeo de la intèrpret als serveis públics està en anglès i el de la mediadora intercultural, en italià; en tots dos casos hi trobareu també subtítols al català.
- Prepara les teves respostes a les preguntes.
- Llegeix el capítol 6 del manual *Inclusió, diversitat i comunicació entre cultures* disponible al web <https://webs.uab.cat/eylbid/manual-docents>, per obtenir més informació sobre les tasques d'un/a intèrpret als serveis públics i d'un/a mediador/a intercultural.

VÍDEO DE L'ACTIVITAT

Què saps sobre la interpretació als serveis públics i la mediació intercultural?

CONEIX LA IRINA I LA HASNA I DESCOBREIX QUÈ FAN ELS INTÈRPRETS ALS SERVEIS PÚBLICS I ELS MEDIADORS INTERCULTURALS

Saps què fa un/a intèrpret als serveis públics? I un mediador intercultural? Saps on treballen aquests professionals lingüístics o a què es dediquen? Mira aquests dos vídeos breus i coneix la Irina i la Hasna. La Irina és intèrpret als serveis públics a Anglaterra i la Hasna és mediadora intercultural a Itàlia. En aquests vídeos, totes dues ens presenten les seves feines i ens ensenyen el seu dia a dia com a professionals.

Activitat 1: Vertader o fals?

Pren notes del que la Irina i la Hasna expliquen i digues si les afirmacions següents són vertaderes o falses.

	VERTADER	FALS
1. La Irina va néixer a Moscou i ara viu al Regne Unit.		
2. La Irina va descobrir el paper dels intèrprets als serveis públics a l'escola.		
3. La Irina treballa en interrogatoris policials, consultes legals i procediments judicials.		
4. La Hasna és mediadora intercultural des de fa un any.		
5. La Hasna treballa entre 5 i 9 hores diàries com a mediadora intercultural.		
6. La feina de la Hasna no només abasta qüestions lingüístiques, sinó que també comprèn qüestions de caire cultural.		

Activitat 2: Intèrpret als serveis públics o mediador intercultural?

Coneixes les diferències entre un/a intèrpret als serveis públics i un/a mediador/a intercultural?

Respon les preguntes següents:

	INTÈRPRET ALS SERVEIS PÚBLICS	MEDIADOR/A INTERCULTURAL
Qui pot dur a terme tasques com ara dissenyar programes d'integració escolar o organitzar xerrades i tallers sobre salut?		
Qui té més marge i pot afegir o ometre informació si considera que pot facilitar una millor comprensió entre els parlants?		
Qui ha de seguir els principis ètics del codi deontològic?		

Un cop hagi respost les preguntes, pensa com seria treballar de mediador/a o d'intèrpret als serveis públics. T'interessa alguna d'aquestes dues sortides professionals?

